

**TRABZON İLİ YOMRA İLÇESİ ÖZDİL MAHALLESİ AYDIN
(MONÇOLOĞLU) KONUTU KORUMA VE RESTORASYON ÖNERİSİ**

Ezgi ÖZPAMİR ESKİÜNÜRLÜ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

EYLÜL 2019

Ezgi ÖZPAMİR ESKİÜNÜRLÜ tarafından hazırlanan “TRABZON İLİ YOMRA İLÇESİ ÖZDİL MAHALLESİ AYDIN (MONÇOLOĞLU) KONUTU KORUMA VE RESTORASYON ÖNERİSİ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi MİMARLIK Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Özlem SAĞIROĞLU

Mimarlık Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

.....

Başkan: Prof. Dr. Mehmet Zeki İBRAHİMGİL

Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

.....

Üye: Doç. Dr. Arzu ÖZEN YAVUZ

Mimarlık Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

.....

Tez Savunma Tarihi: 30/09/2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....

Prof. Dr. Sena YAŞYERLİ

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Ezgi ÖZPAMİR ESKİÜNÜRLÜ

30/09/2019

TRABZON İLİ YOMRA İLÇESİ ÖZDİL MAHALLESİ AYDIN (MONÇOLOĞLU)

KONUTU KORUMA VE RESTORASYON ÖNERİSİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Ezgi ÖZPAMİR ESKİÜNÜRLÜ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eylül 2019

ÖZET

Bu çalışmanın konusu, Trabzon ili Yomra İlçesi Özdil Mahallesinde bulunan Aydın konutudur. Çalışmanın amacı, sayıları günümüzde gittikçe azalan Doğu Karadeniz bölgesi geleneksel kırsal konutların nitelikli bir örneği olan konağın gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için sürdürülebilir koruma önerilerinin getirilmesidir. Çalışma kapsamında bölgedeki geleneksel konutlar incelenmiş, Aydın Konutunun yakın çevre analizi yapılmış, konağın bugünkü durumu belgelenmiş, karşılaştırmalı çalışmalar ve kaynak taramaları ile konağın özgün yapısı belirlenmiştir. Elde edilen veriler ile yapının restorasyon projesi hazırlanmıştır.

Bilim Kodu : 80106

Anahtar Kelimeler : Koruma, onarım, restorasyon, kırsal mimari miras, Trabzon, Doğu Karadeniz

Sayfa Adedi : 313

Danışman : Doç. Dr. Özlem SAĞIROĞLU

THE CONSERVATION AND RESTORATION PROPOSAL OF AYDIN
(MONÇOLOĞLU) HOUSE IN ÖZDİL DISTRICT OF YOMRA TRABZON

(M. Sc. Thesis)

Ezgi ÖZPAMİR ESKİÜNÜRLÜ

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

September 2019

ABSTRACT

The subject of this thesis is Aydın House which is located in Özdil District of Yomra Trabzon. The aim of study is to make a proposal of sustainable conservation for one of the eligible examples of traditional rural architectural heritage of Eastern Blacksea Region. Throughout the study, the traditional houses in the region have been researched, neighbourhood analyses have been made, in-situ survey, comparative study and literature review has been done. Along with this data the original situation of Aydın House has been determined and restoration project has been prepared.

Science Code : 80106

Key Words : conservation, restoration, rural architectural heritage, Trabzon, Eastern Black Sea Region

Page Number : 313

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Özlem SAĞIROĞLU

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım ve araştırmalarım süresince bilgisi, yönlendirmesi ve desteği ile danışmanım Doç. Dr. Özlem SAĞIROĞLU'na, değerli yorumları ve katkıları için Prof. Dr. Mehmet Zeki İBRAHİMGİL ve Doç. Dr. Arzu ÖZEN YAVUZ'a, yaşam boyu özverili destekçim biricik annem Nuriye ÖZPAMİR'e, her zaman yanımda olan canım babam Erdem ÖZPAMİR'e, bütün yardımları ve özverileri için çok sevgili eşim Baran ESKİÜNÜRLÜ'ye, Trabzon'daki yardımları ve desteği için Prof. Dr. Fazlı AYDIN'a ve Dr. Aysun AYDIN ÖKSÜZ'e, belgeleme çalışmalarındaki yardımları ve ev sahipliği için Abdullah EROL'a, İbrahim AYDIN'a ve Melahat AYDIN'a, maddi ve manevi destekleri için Ayşen Gül ŞİMŞEK'e, son olarak bana olan inançları ve arkadaşlıkları için Zeynep ÖZDAMAR, Gözde ÇÖKLÜ, Sena ŞAHİN ve İlker AKİN'e teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ	xi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xii
RESİMLERİN LİSTESİ	xiii
HARİTALARIN LİSTESİ	xviii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xix
1. GİRİŞ.....	1
2. YOMRA İLÇESİNİN ÖZELLİKLERİ.....	3
2.1. Coğrafi Konum, Topografya ve Jeolojik Durum	3
2.2. İklim ve Bitki Örtüsü.....	6
2.3. Bölge Tarihçesi	8
2.4. İdari Durum ve Nüfus Bilgileri	9
2.5. İlçedeki Önemli Yapılar	9
3. ÖZDİL MAHALLESİ VE AYDIN KONUTU ÖZELLİKLERİ.....	11
3.1. Özdil Mahallesi Genel Özellikleri.....	11
3.1.1. Coğrafi konum ve ulaşım.....	11
3.1.2. Topografik ve jeolojik durum	12
3.1.3. İklim ve bitki örtüsü.....	14
3.1.4. Özdil mahallesi tarihçesi.....	14
3.1.5. Ekonomik durum ve gelir kaynakları	15
3.2. Özdil Köyündeki Yapıların Özellikleri	15

Sayfa

3.2.1. Yerleşim özellikleri.....	15
3.2.2. Plan özellikleri	16
4. AYDIN KONUTUNUN MEVCUT DURUMUNUN TESPİTİ	27
4.1. Yapının Tespiti ve Tanımlanması	27
4.1.1. Yöntem.....	27
4.2. Yapının Tanımlanması	28
4.2.1. Genel tanımlama	28
4.2.2. Dış tanımlama	31
4.2.3. İç tanımlama.....	45
4.2.4 Taşıyıcı elemanlar	80
4.2.5. Mimari elemanlar.....	83
4.3. Değişim, Bozulmalar ve Yapısal Durum	91
4.3.1. Doğal meydana gelen bozulmalar.....	91
4.3.2. İnsan eliyle meydana gelen bozulmalar	93
5. KARŞILAŞTIRMALI ÇALIŞMA.....	95
5.1. Yöntem.....	95
5.2. Mekansal Kurgu ve Plan Tipolojisi.....	95
5.3. Cephe Özellikleri.....	96
5.4. Kapılar.....	99
5.5. Pencereler	100
5.6. Çatılar	100
5.7. Seranderler	100
6. RESTİTÜSYON.....	103
6.1. Yöntem.....	103
6.2. İşlevsel Restitüsyon.....	103
6.3. Fiziksel Restitüsyon	103

	Sayfa
6.3.1. Kaynak kullanımı.....	104
6.3.2 Güvenilirlik değerdendirilmesi	104
6.4. Restitüsyon Analizi	105
7. RESTORASYON	113
7.1. Yapının Mevcut Durumunun Değerdendirilmesi.....	113
7.1.1. Mimari özellikler	113
7.1.2. Yapısal durum	114
7.1.3. Çevresel Faktörler	114
7.1.4. Sosyal Faktörler	114
7.2. Restorasyon Yaklaşımı.....	115
7.3. Finansal Model	118
7.4. İşlevi	118
7.5. Mekan kullanımı	118
7.6. Restorasyonda Müdahale Biçimleri ve Teknikleri.....	123
7.6.1. Genel müdahaleler	123
7.6.2. Fiziksel müdahale teknikleri	124
7.7. Restorasyon Aşamaları.....	126
8. SONUÇ VE ÖNERİLER	129
KAYNAKLAR	131
EKLER	135
EK-1. Rölöve çizimleri.....	136
EK-2. Dış tanımlama tabloları	166
EK-3. İç tanımlama tabloları	173
EK-4. Değişim, bozulmalar ve yapısal durum paftaları	196
EK-5. Karşılaştırmalı çalışma	214

Sayfa

EK-6. Restitüsyonda kaynak kullanımı	220
EK-7. Restitüsyon paftaları	238
EK-8. Mahal tablosu	256
EK-9. Fiziksel müdahale tabloları	257
EK-10. Fiziksel müdahale paftaları	277
EK-11. Restorasyon paftaları	295
ÖZGEÇMİŞ	313

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Yomra ilçesinin aylara göre sıcaklık ve yağış durumu.....	6
Çizelge 2.2. Yomra ilçesinin yükseltilere bağlı aylara göre sıcaklık ve yağış çizelgesi	7
Çizelge 2.3. Yomra'nın yıllara göre nüfus dağılımı	9

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 3.1. Doğu Karadeniz evleri plan tipleri	18
Şekil 3.2. Malzemelerin yapı katlarına dağılımı	18
Şekil 3.3. Ahşap yığma sistemde birleşim detayları.	20
Şekil 3.4. Ahşap yığma yapı direk detayları.	20

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 2.1. Yomra'nın uydu fotoğrafı	3
Resim 2.2. Kemerköprü	10
Resim 3.1. Özdil'den genel görünüş.....	11
Resim 3.2. Özdil uydu fotoğrafı	12
Resim 3.3. Özdil'deki geleneksel konutların önlerindeki tarım arazileri ile ilişkileri.....	16
Resim 3.4. Seranderler	21
Resim 3.5. İnce yonu moloz taş duvar örneği.....	22
Resim 3.7. Alanda karşılaşılan sıva kullanımına dair örnekler	23
Resim 3.8. 6 numaralı konutta blok ahşap dolma karkas duvar örneği	24
Resim 3.9. 5 numaralı konutta muska dolma yapım tekniği örneği	25
Resim 3.10. 2 numaralı konutta karma sistem kullanımı örneği	26
Resim 4.1. Yapıya yoldan yaklaşım	28
Resim 4.2. Serander	29
Resim 4.3. Depo.....	29
Resim 4.5. Eklenti yapı girişi.....	30
Resim 4.6. Eklenti yapı görünüş	30
Resim 4.7. Serander yan görünüş	31
Resim 4.8. Serander girişi	31
Resim 4.9. Depo.....	32
Resim 4.8. Merdiven.....	35
Resim 4.9. İstinat duvarı	35
Resim 4.10. Muhdes yapı.....	35
Resim 4.11. Betonarme geçiş.....	35
Resim 4.12. DV2.....	36
Resim 4.13. DK1 kapısı	36
Resim 4.14. P4 penceresi	36
Resim 4.15. P5 penceresi	37
Resim 4.16. P6 penceresi	37
Resim 4.17. P 22 penceresi	37
Resim 4.18. Güneydoğu cephesi.....	40

Resim	Sayfa
Resim 4.19. P23 penceresi	40
Resim 4.20. DK4 isimli kapı.....	40
Resim 4.21. DK5 ve DK6 kapıları ve P24 penceresi.....	41
Resim 4.22. DV5 ve DV6 duvarı.....	41
Resim 4.23. Güneybatı cephesi.....	43
Resim 4.24. Merdiven.....	44
Resim 4.25. Depo.....	44
Resim 4.26. Depo alttan görünüş	44
Resim 4.27. Muhdes yapı.....	44
Resim 4.28. DV12.....	45
Resim 4.29. P1, P2, P3 pencereleri	45
Resim 4.31. DK4 kapısının içten görünüşü	46
Resim 4.32. DV2 duvarındaki boşluk.	46
Resim 4.35. P22 nolu pencere.....	47
Resim 4.36. P23 nolu pencere.....	47
Resim 4.37. Z01 mahalinden görünüş	48
Resim 4.38. Z01 mahalinden görünüş	48
Resim 4.39. Z01 mahalinden görünüş	48
Resim 4.40. Z02 2 nolu oda	50
Resim 4.41. Ocak ve P04 penceresi.....	50
Resim 4.42. Z02 mekanı kuzeybatı duvarı görünüş	50
Resim 4.43. Z02 mekanı güneybatı duvarı görünüş	51
Resim 4.44. Z02 güneydoğu duvarı.....	51
Resim 4.45. Z02 güneydoğu duvarı.....	51
Resim 4.47. Z03, DV1 duvarı	53
Resim 4.48. Z03, DV2 duvarı.....	53
Resim 4.49. Z03, DV3 duvarı.....	53
Resim 4.50. Z03, DV4 duvarı	53
Resim 4.54. Z04, ocak	56
Resim 4.55. P04 penceresi	56
Resim 4.57. Z05, AK02 kapısı.....	58
Resim 4.58. Z05 mekanı genel görünüş.....	58

Resim	Sayfa
Resim 4.59. Z06 mekanı genel görünüş.....	59
Resim 4.60. Z06, AK07 kapısı.....	59
Resim 4.61. P10 penceresi	59
Resim 4.62. Z06 mekanı DV2 duvarı	59
Resim 4.65. Z07, DV2 duvarı	61
Resim 4.66. Z07, DV3 duvarı	61
Resim 4.67. Z07, DV3 duvarı	62
Resim 4.68. Z07, ocak	62
Resim 4.69. Z07, gusülhane.....	62
Resim 4.70. Z07 mekânına ait DV4 duvarı	62
Resim 4.71. Z06'dan giriş.....	64
Resim 4.72. Z08, DV1 duvarı	64
Resim 4.75. Z08, gusülhane.....	65
Resim 4.76. Z08, DV4 duvarı	65
Resim 4.77. DK3 kapısı içten görünüş	66
Resim 4.78. DK3 kapısı dıştan görünüş.....	66
Resim 4.79. Z09 mahali DV1 duvarı	67
Resim 4.80. Z09 mahali DV2 duvarı	67
Resim 4.81. Z09 mahali DV3 duvarı	67
Resim 4.82. Z09 mahali DV4 duvarı	67
Resim 4.85. 1K01 mahalinin görünüşü.....	68
Resim 4.86. Kuzeybatı duvarı.....	68
Resim 4.87. Muhdes eke geçiş.....	68
Resim 4.88. 1K04 güneybatı duvarı	68
Resim 4.89. Çatının güneybatı bölümü.....	68
Resim 4.90. 1K04 kuzeydoğu duvarı.....	68
Resim 4.91. Çatının kuzeybatı bölümü.....	69
Resim 4.92. 1K01 mahali.....	70
Resim 4.93. Kuzeydoğu duvarı.....	70
Resim 4.94. Kuzeydoğu duvarı.....	70
Resim 4.95. Güneybatı duvarı	70
Resim 4.96. Güneybatı duvarı	71

Resim	Sayfa
Resim 4.97. Depo güneydoğu	71
Resim 4.98. Depo.....	71
Resim 4.99. Depo kuzeydoğu	71
Resim 4.100. 1K02 giriş	72
Resim 4.101. 1K02, ıslak hacim	72
Resim 4.102. 1K02 mekanı DV1 duvarı.....	73
Resim 4.103. 1K02 mekanı DV3 duvarı.....	73
Resim 4.104. 1K02 mekanı DV4 duvarı.....	73
Resim 4.105. 1K02, ıslak hacim	74
Resim 4.106. 1K02, ıslak hacim	74
Resim 4.107. 1K02, AK15 kapısı	75
Resim 4.108. 1K03, ıslak hacim	75
Resim 4.109. 1K03 mahali DV1 duvarı.....	76
Resim 4.110. 1K03 mahali DV2 duvarı.....	76
Resim 4.111. 1K03, ıslak hacim	77
Resim 4.112. 1K03, ıslak hacim	77
Resim 4.113. P18	77
Resim 4.114. 1K03, DV3 duvarı	77
Resim 4.115. 1K03, DV4 duvarı	78
Resim 4.116. 1K03, DV3 duvarı	78
Resim 4.117. 1K04, AK13 kapısı	79
Resim 4.118. 1K04, gsulhane	79
Resim 4.119. 1K04, DV1 duvarı	79
Resim 4.120. 1K04, DV2 duvarı	79
Resim 4.121. 1K04, DV3 duvarı	79
Resim 4.122. 1K04, DV4 duvarı	79
Resim 4.123. İ duvar konstrüksiyonu	80
Resim 4.124. Bodrum kat tavan döşemesi.....	81
Resim 4.125. Zemin kat Z07 mekanı zemin döşemesi	81
Resim 4.128. DK01 ve DK04 dış görünüş, DK01 zgn kilit mekanizması	84
Resim 4.129. Sonradan eklenmiş DK05 ve DK06 kapıları	84
Resim 4.130. Z05 ve Z06 mekanına giriş kapıları.....	85

Resim**Sayfa**

Resim 4.131. Z03 ve Z08 mekanına giriş kapıları.....	85
Resim 4.132. Z04 ve Z07 mekanına giriş kapıları.....	86
Resim 4.133. 1K02, 1K03 ve 1K04 mekanlarına giriş kapıları.....	86
Resim 4.134. Kuzeydoğu cephesi pencereler	87
Resim 4.135. Güneydoğu cephesi pencereler	88
Resim 4.136. Merdiven.....	88
Resim 4.137. Z04 ve Z07 mekanındaki gusülhaneler.....	89
Resim 4.139. Z02, ocak	90
Resim 4.140. Z09, ocaklar	90
Resim 4.141. Z04 ve Z07 mekanındaki ocaklar	91
Resim 5.1. Ferhat Altıntaş konutu ve Özdil mahallesi 1 nolu ev	97
Resim 5.2. Mustafa Ayyıldız evi	97
Resim 5.3. Rasim Politoğlu evi; muska duvar ve ahşap yığma duvar kullanımı.....	98
Resim 5.4. Özdil Mahallesi 2 nolu ev	98
Resim 5.5. Mahmut Kaldırım evi	98
Resim 5.6. Nuri Ağırman evi.....	99
Resim 5.7. Hasan Yıldırım evi	99
Resim 5.8. Halil Öztürk evi	99
Resim 5.9. Özdil Mahallesi 3 nolu ev	99
Resim 5.10. Serander 1	101
Resim 5.11. Serander 2	101
Resim 5.12. Serander 3	101
Resim 5.13. Serander 4	101
Resim 5.14. Serander 5	101
Resim 5.15. Serander 6	101
Resim 5.16. Serander 7	102
Resim 5.17. Serander 8	102
Resim 5.18. Serander 9	102
Resim 5.19. Serander 10	102

HARİTALARIN LİSTESİ

Harita	Sayfa
Harita 2.1. Yomra'nın harita görüntüsü.....	3
Harita 2.2. Yomra'nın yerleşim gelişimi	4
Harita 2.3. Yomra ve Yakın Çevresinin Topografya Haritası	5
Harita 3.1. Özdil topografya haritası	13
Harita 3.2. Özdil ve Yakın çevresinin Jeoloji Haritası	13

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler	Açıklamalar
cm	Santimetre
ha	Hektar
km	Kilometre
km ²	Kilometrekare
m ²	Metrekare

1. GİRİŞ

Karadeniz bölgesi, Anadolu'nun tümünde de olduğu gibi, insanlığın var oluşundan günümüze kadar pek çok medeniyete yurt olmuş; bu medeniyetlerin izlerini de taşınır ve taşınmaz kültür varlıkları olarak halen daha üzerinde barındırmaktadır. Bölgenin özellikle doğu bölümüne doğru yoğunlaşan sarp / yüksek topoğrafyası ve iklime bağlı olarak meydana gelen yoğun bitki örtüsü, nüfusun dağınık ve seyrek; ulaşımın ve hizmetin kısıtlı olması sonucunu doğurmuştur. Bu durum çok farklı ve özgün tekniklerin bir arada kullanıldığı taşınmaz kültür varlıklarının bozulmadan günümüze kadar ulaşmasının da önemli sebeplerinden birini oluşturmuştur. Bölgede bulunan konutlar, yerel kültür, üretim ve iklim temelli gelişerek en yüksek dercesine ulaşmış planlama ve yapım tekniğinin eserleri olarak günümüzde halen daha büyük ölçüde mevcudiyetini korumaktadır.

Aydın konutu da bu yapım geleneğinin Trabzon'un Yomra İlçesinde bulunan örneklerinden biri olup, günümüze kadar büyük ölçüde korunarak gelmiştir. Bu çalışmada çevresindeki nitelikli konut yapıları ile bir doku oluşturan Aydın konutu ele alınmıştır. Parsel içindeki serander ve depo yapıları ile bir bütün oluşturan yapının; plan kurgusu, yapısal elemanları ve taşıyıcı sistemi bağlamında özgünlüğünü büyük oranda koruması yapıyı önemli kılmaktadır. Zaman içerisinde kullanıcıları tarafından plan şemasına ve cephe düzenine yapılan müdahaleler, geri dönüştürülebilir durumdadır.

Çalışma kapsamında, yapının grafik ve görsel belgelemesi yapılmış; mekânsal kurgusu, özgün elemanları ve yapım sistemi tanımlanmış ve mevcut problemlerinin belgelenmesi yapılmıştır. Elde edilen veriler ışığında, yapının korunmasına yönelik öneriler sunulmuştur.

Yapının belgelenmesi için klasik yöntemle rölöve alınmıştır. Rölöve için aynı zamanda fotogrametrik yöntemlerden de faydalanılmıştır. Rölöve ve eskiz çalışmalarının yanı sıra detaylı fotoğraflama da yapılmıştır. Köydeki yapılar incelenerek köyde ve konakta yaşayanlarla sözlü tarih çalışması yapılmıştır.

Tüm bu veriler ışığında yapının mevcut durumu saptanarak; karşılaştırmalı çalışmalar ve sözlü tarih bilgileriyle yapının özgün durumu saptanmıştır. Özgün durumundan yola çıkılarak da yapı için koruma önerileri getirilmiştir.

Tüm çalışma, tez kapsamında sekiz bölümde aşağıdaki sıralama ile sunulmuştur.

İlk bölümde tezin konusu, amacı, kapsamı ve yöntemi belirtilmiştir.

İkinci bölümde, Trabzon Yomra ilçesi tarihi, coğrafi ve ekonomik özellikleri, demografik yapısı ve ilçede yer alan nitelikli yapılar ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde ise Özdil Mahallesi incelenerek Aydın konutunun özellikleri belirtilmiştir.

Dördüncü bölümde Aydın konutunun ayrıntılı belgelemesi ve analizi yapılmıştır.

Beşinci bölümde bilimsel veriler ışığında restitüsyon ve restorasyon yapılabilmesi için karşılaştırmalı çalışmalara yer verilmiştir.

Altıncı bölümde Aydın konutunun restitüsyonu, yedinci bölümde ise restorasyonu yapılmıştır.

Sekizinci bölüm olan sonuç ve öneriler bölümünde ise tez kapsamında yapılan ayrıntılı araştırma ve analizler sonucunda Aydın konutunun korunabilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için koruma önerileri sunulmuştur.

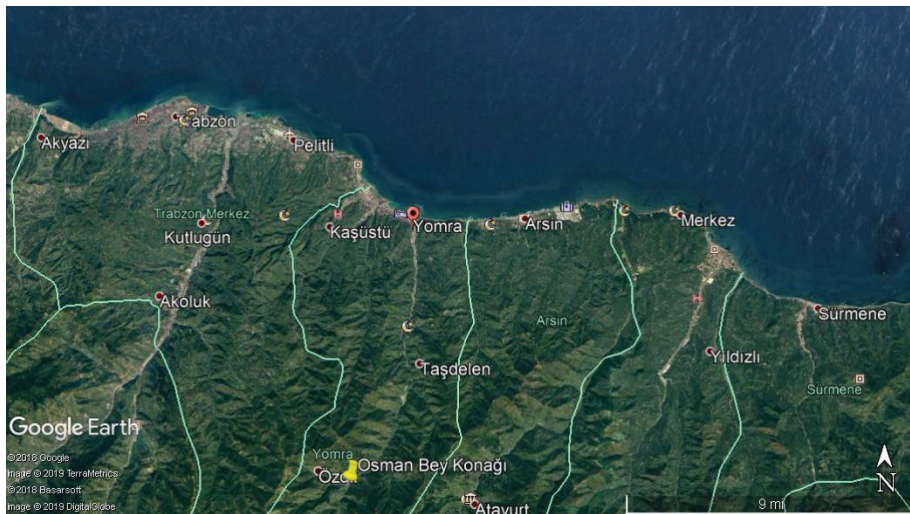
2. YOMRA İLÇESİNİN ÖZELLİKLERİ

2.1. Coğrafi Konum, Topografya ve Jeolojik Durum

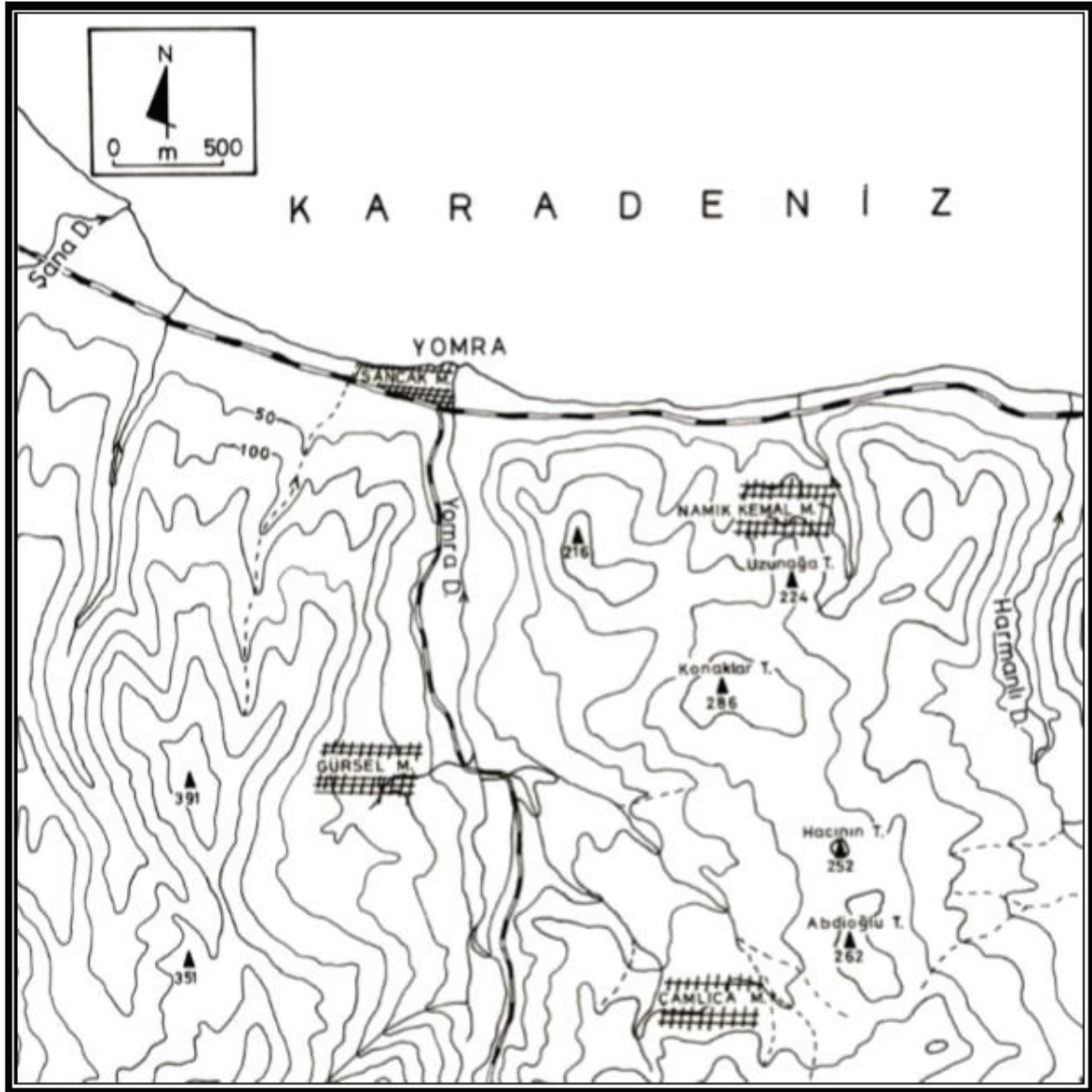
Yomra Doğu Karadeniz Bölgesinde Trabzon iline 15 km uzaklıkta olan bir ilçedir. Yüzölçümü 207 km²'dir (Resim 2.1) (Harita 2.1.). Yomra, kuzeyden Karadeniz, doğudan Arsin, batıdan Trabzon ve Maçka, güneyden ise Gümüşhane ile komşudur. Yomra'nın mahalleleri: Çamlıca, Çamlıyurt, Çınarlı, Demirciler, Gülyurdu, Gürsel, İkisu, Kaşüstü, Kayabaşı, Kılıçlı, Kıratlı, Kömürcü, Maden, Namık Kemal, Ocak, Oymalı, Özdil, Pınarlı, Sancak, Şanlı, Tandırlı, Taşdelen, Tepeköy, Yenice ve Yokuşludur.

Harita 2.1. Yomra'nın harita görüntüsü [1]

Resim. 2.1. Yomra'nın uydu fotoğrafı [2]

Harita 2.3. Yomra ve Yakın Çevresinin Topografya Haritası [3]

İğdır (1971)'ın çalışmasına göre; Yomra'ya çok evreli volkanizma hakimdir; “sırasıyla yaşlıdan gence doğru ilk önce alt bazik seri; spilit, andezit volkanizması meydana gelmiş, sonra alt asidik seri; dasit-riyolit volkanizması ve bunların piroklastitleri ve üst bazik seri; bazalt ve son ve andezitik kayalar ve son olarak üst asidik seri; riyodasit-riyolit-dasit volkanizmasıdır” [4].

Yomra'da kıyı tipi “boyuna kıyı” şeklindedir. Kıvrım dağlarının oluşumu bütün Doğu Karadeniz boyunca aynı paralel uzanışı gösterir. Bu nedenle küçük bir koy olan Yomra kıyılarında girinti ve çıkıntılar bulunmaz. Dalgaların aşındırıcı etkisiyle batıda Yalınca kıyı sınırının bulunduğu yerde yalıyar (falez) oluşmuştur. Falezli kıyılar Doğu

Karadeniz'in tipik oluşumlarıdır. Denize dik inen bu yüksek kayalıklar doğal güzellikler oluştururlar [5].

2.2. İklim ve Bitki Örtüsü

Karadeniz kıyıları boyunca, ılıman iklimin okyanusal tipi görülür. Bu sahilde yer alan Yomra'da yağışlar her mevsime dağılmıştır. Burası ülkemizin en fazla yağış alan yörelerinden biridir. Yaz ve kış; gece ile gündüz arasındaki ısı farkı azdır. İlçemizin bütün alanı dağlarla deniz arasında uzandığından iklimde kıyından iç kesimlere doğru çok fazla değişiklik görülmez. Yani şehrin tamamı denizin ılımanlaştırıcı, bol nemli etkisinden yararlanır. Buna rağmen kıyından iç kesimlere doğru ısı azalır. Çünkü yükselti hızla artmaktadır. Yükselti artarken orografik yağışlarda da artış görülür (Çizelge 2.1.) [5].

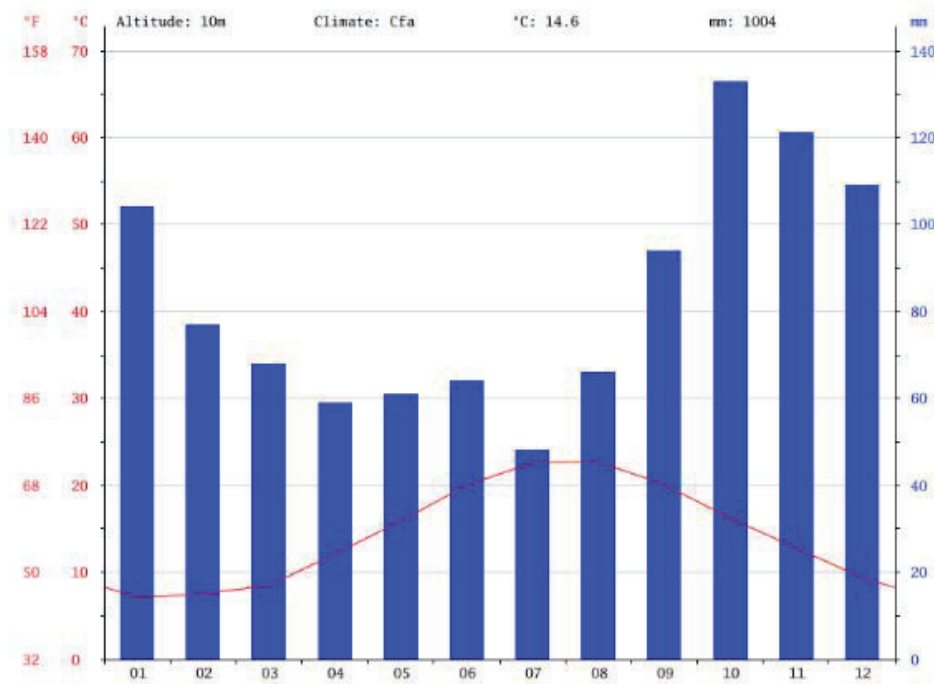
Çizelge 2.1. Yomra ilçesinin aylara göre sıcaklık ve yağış durumu [6]

	January	February	March	April	May	June	July	August	September	October	November	December
Avg. Temperature (°C)	7.1	7.5	8.5	12.1	15.9	20	22.6	22.7	20.1	16.2	12.8	9.4
Min. Temperature (°C)	3.8	4.1	5.1	8.6	12.6	16.5	19.4	19.4	16.6	12.6	9.1	5.9
Max. Temperature (°C)	10.5	10.9	12	15.7	19.2	23.5	25.8	26.1	23.6	19.8	16.5	13
Precipitation / Rainfall (mm)	104	77	68	59	61	64	48	66	94	133	121	109

Kıyı kesiminde kar yağışının görüldüğü günler 1-3 günle, karın yerde kalma süresi 1 günle sınırlıdır. İç kesimlere gidildikçe, ısıнын azalması nedeniyle bu süreler uzar. Nemin ve yağışın bol olması, güneşli günlerin sayısını da azaltmıştır. Yıllık ortalama nem oranının %70 'in üzerinde seyretmesi, özellikle sıcak geçen yaz aylarında hayatı zorlaştırmaktadır. Yağışların fazla olması, özellikle bitki örtüsünün tahrip edildiği alanlarda, erozyona neden olmaktadır. Aşırı yıkanan toprağın üst tabakasındaki mineral maddeler ve kireç alt tabakalara sızar. Bunlar toprakta verimi düşüren etkenlerdir. Bu nedenle, doğal bitki örtüsünü ve kültür bitkilerini oluşturan türler, nadir rastlanan türlerdir [5].

Yomra'da Doğu Karadeniz kıyı bölgesinde görülen ılıman iklim görülmektedir; denizden gelen etkiler yoğun olarak hissedilmektedir. Yomra, bölgenin geri kalanına göre düşük oranda da olsa her mevsim yağış almaktadır. Yomra'da yıllık ortalama sıcaklık değeri 14.6°C, yıllık ortalama yağış miktarı 822.7 mm kadardır [3].

Çizelge 2.2. Yomra ilçesinin yükseltilere bağlı aylara göre sıcaklık ve yağış çizelgesi [6]

Yomra’da Karadeniz Makisi görülmektedir. İskan sonucu ormanların tahrip edilmesi, maki bitki örtüsü bozularak bodur ve yüksek ağaçların, ağaççıklar birbirleri ile karışmışlardır. Bu bozuk maki bitki örtüsünde kumar-zifin ağaçları, kuşburnu, şimşir, ayı yemişi, defne, süpürge çalısı gibi türlere rastlanmaktadır. Maki bitki örtüsünü oluşturan türlerde kış mevsiminde yaprak dökümü gözlenmez. Bu türler her mevsim yeşil görünüşlerini korumakta ve kış mevsimindeki yeşil görünüşleri ile kıyı şeridinde kendilerini belli etmektedirler. Kıyıda içerilere doğru gidildikçe geniş yapraklı ağaç türleri yanında iğne yapraklı ağaç türleri de görülmektedir. Karaağaç, kızıl ağaç, kestane, meşe, gürgen, kavak, ıhlamur, incir ve zeytin ve karaçam, sarıçam, köknar ve ladin sık görülen ağaçlardır. Günümüzde yeşil doğası ile tanınan Karadeniz’deki ağaç sayıları hızla düşmekte; ormanlar yerini korulara bırakmaktadır [6, 7].

“Yomra ilçesinin yaklaşık % 36.7’si (7578 ha) tarım arazisi, % 29.4’ü (6090 ha) çayır ve mera arazisi, % 25.3’ü (5236 ha) ormanlık arazi ve % 8.6 kadarı da (1 796 ha) kültür dışı arazilerden oluşmaktadır”. Yetiştirilen ürünlerin büyük çoğunluğunu fındık oluşturmaktadır; oldukça az bir oranda da diğer sebze ve meyveler bu alanlarda yetiştirilmektedir. Son zamanlarda Kaşüstü, Kayabaşı, Kömürcü, Gürsel ve Yokuşlu mahallelerinde geçim kaynağı olarak kivi tarımı yapılmakta ve ilçede seracılık faaliyetleri

görülmektedir. Karadeniz'in diğer bölgelerine göre yağış miktarının az olması bölge genelinin en büyük geçim kaynaklarından biri olan çay ekimini alt sıralara yerleştirmiştir. Çay tarımı Yomra'nın Kömürcü ve Taşdelen mahallelerinde yapılmaktadır.[3].

Yomra en büyük geçim kaynağı fındıktır. Fındık aynı zamanda ilçede yaşayanların tarım temelli ekonomik girdilerinin ilk sırasında gelmektedir. Trabzon ili genelinde fındık yetiştiriciliğinde 3. Sırada olan Yomra'da yıllık yaklaşık 8 000 ton fındık üretilmektedir [3]".

2.3. Bölge Tarihçesi

Yomra ilçesi Trabzon ve çevresi ile benzer tarihsel gelişimi göstermiştir. Çok eski bir şehir olan Trabzon' un, M.Ö. 2000 yıllarında kurulduğunu, Roma'nın ve Bizans'ın kuruluşundan daha eski olduğunu yapılan araştırmalar ortaya çıkarmış bulunmaktadır. Erken dönemlerde yerleşilmeye başlanan Trabzon'a ait en erken kayıtlar, Trabzon'un MÖ 756'da bir Milet yerleşimi olduğunu göstermektedir. Sonrasında MÖ 331'de Pers egemenliğine giren Trabzon, sonra Romalılara ev sahipliği yapmıştır; 1081'de Melikşah tarafından fethedilen Trabzon'u daha sonra Bizanslar ve Komnenoslar hakimiyeti altına almış ve 1461'de Osmanlı topraklarına katılmıştır [8].

Dursun (2016) "Trabzon ve çevresinin, Osmanlılarca fethedilişinin ardından sancak haline getirilerek teşkilatlandırıldığını ve Osmanlı idari sistemine dâhil edildiğini; 16.yyda sancağın merkezi olan Trabzon Kazasının idari anlamda alt birimlerini Sürmene, Yomra, Maçka ve Akçaabat nahiyelerinin meydana getirdiğini" anlatmaktadır. Dursun (2016)' a göre "fetih öncesi (1461) "Yemora" (Gêmôrá), Osmanlı hâkimiyeti altında "Yomra" adlarıyla bilinen bu bölge XX. asrın ortalarına kadar, Trabzon şehrinin yanı başından denize dökülen Değirmendere ile Yanbolu Deresi arasındaki büyükçe bir kırsal alanı kapsamaktadır [9]". Yomra geçmişinden bugüne kadar birçok uygarlığa ev sahipliği yapmasına rağmen ve Trabzon kadar eski bir yerleşim yeri olmasına rağmen Trabzon'un gölgesinde kalarak Trabzon'a bağlı köy olarak gelişme gösterememiştir. [10].

Ayar (2016) 19. yy sonundaki Salnamelerden "Yomra nahiyesinin merkezinin Kovata olduğunu; 1902 tarihli Vilayet Salnamesinde ise merkezin Dirona'ya taşındığını;

Cumhuriyet ile birlikte 19 Haziran 1957’de çıkarılan 7033 sayılı Kanun ile ilçe olduğunu anlatmaktadır [8].”

İlgili Salnamelere göre Yomra’da nüfus Müslüman, Ermeni ve Rumlardan oluşmakta ve üzüm, armut, fındık ve çekirdeksiz elma yetiştirildiği geçmektedir [8].

2.4. İdari Durum ve Nüfus Bilgileri

Doğanay (2007), “Yomra nahiyesine 1486’da 21, 1515’te 26, 1520’de 18, 1554’te 25 ve 1583 yılında ise 27 köy yerleşmesinin bağlı bulunduğunu; aynı dönemde Yomra nahiye merkezinin nüfusu ise 1532, 2090, 2082, 1486 ve 901 olarak tespit edildiğini ve dışarıya göçlerden dolayı nüfusun azaldığını” ve “Yomra’nın 1870 yılındaki toplam nüfusunun 11451 kişi, 1872 yılı nüfusunun 11538 kişi ve 1906 nüfusunun ise 15423’ü kadın ve 15642’si erkek olmak üzere toplam 31 065 kişi olduğunu” belirtmektedir [3].

Yomra, Trabzon’a yakın olması nedeniyle Trabzon’un gölgesinde kalarak ticari etkinlik gösterememiştir. 1959 yılında ilçe merkezi ilan edilmiştir [3].

Doğanay’ın (2007) TÜİK verilerine göre yaptığı inceleme sonucunda Yomra’nın Cumhuriyet dönemindeki nüfus bilgilerinin 1940 yılında 558; 2000 yılında 13 346 kişiye ulaştığını belirtmektedir (Çizelge 2.3) [3].

Çizelge 2.3. Yomra’nın yıllara göre nüfus dağılımı [3]

1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000
558	562	620	2591	3189	3836	4022	4454	5455	6084	7335	10254	13346

2.5. İlçedeki Önemli Yapılar

Yomra ilçesi çok sayıda nitelikli kırsal mimari mirasa ev sahipliği yapmaktadır. Bunun yanı sıra “Vadideki tek kale olma özelliğini taşıyan Tepeköy Kalesi Oymalıtepe ve Özdil vadilerine hakim olan bir noktada kurulmuştur ve rivayetlere göre Cenevizlilerden kalma olduğu ifade edilmektedir. Yomra ve Yanbolu Deresi Vadilerine egemen bir noktada

bulunan 1670 rakımlı Sincankaya, eski kervan yolu geçit güzergahı üzerinde bulunmaktadır. [11]”

İlçede aynı zamanda çok sayıda Osmanlı dönemi köprüleri de bulunmaktadır. Köprülere örnek Kemerli Köprü Govlagoz Yaylası’nda yer almaktadır ve günümüzde de kullanılmaktadır (Resim 2.2).

Resim 2.2. Kemerköprü [12]

3. ÖZDİL MAHALLESİ VE AYDIN KONUTU ÖZELLİKLERİ

3.1. Özdil Mahallesi Genel Özellikleri

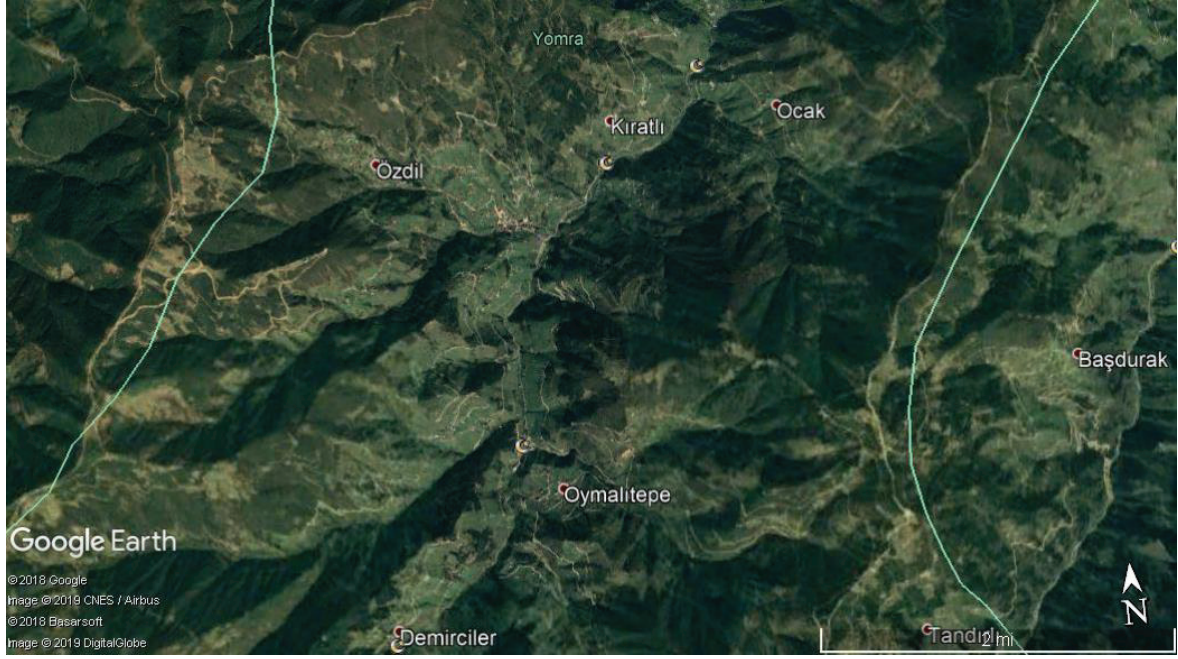
3.1.1. Coğrafi konum ve ulaşım

Özdil, Trabzon iline bağlı Yomra ilçesinin mahallesidir. Özdil'in kuzeyinde Kıratlı ve Ocak köyleri, güneyinde ise Oymalıtepe ve Demirciler bulunmaktadır. Doğanay'ın araştırmasına göre “Özdil Yomra Deresi'nin yukarı çığırında ve bu dereye kuzeybatıdan ulaşan Cazılar Deresi'nin oluşturduğu vadi tabanı ile çevresindeki eğimli yamaçlarda kurulmuştur. Bu nedenle kasaba yerleşim alanı 540 m ile 950 m yükselti kuşağında bulunmaktadır [13].”

Resim 3.1. Özdil'den genel görünüş

Karayolu ile ulaşılan Özdil, Yomra'ya 18 km, Trabzon'a ise 33 km uzaklıktadır. Karayolu ile ulaşımının kolaylaşması Özdil'in eski önemini kaybetmesine ve Trabzon'un gölgesinde kalmasına neden olmuştur [13].

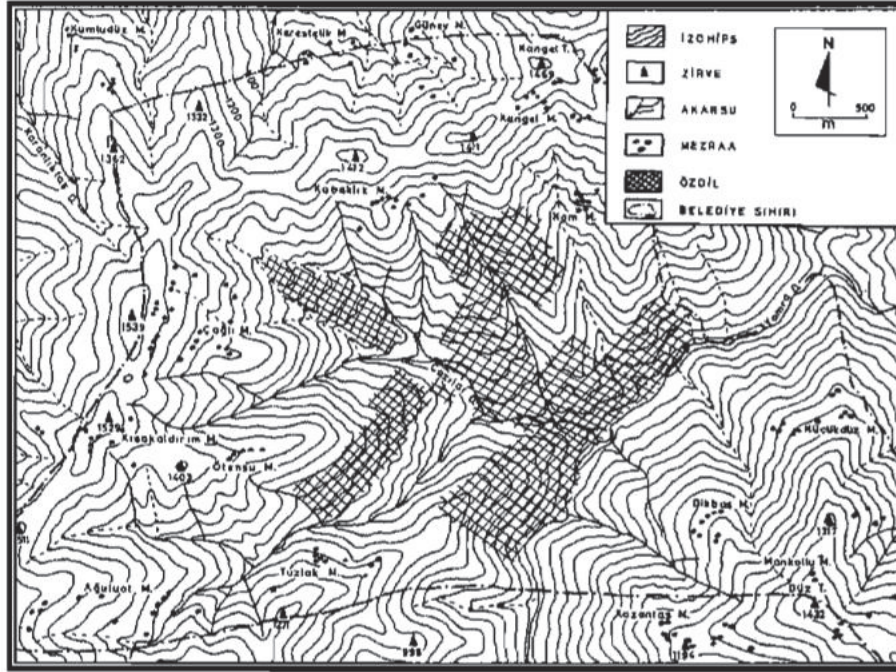
Resim 3.2. Özdil uydu fotoğrafı [14]

3.1.2. Topografik ve jeolojik durum

Özdil de bölgenin geri kalanı gibi engebeli bir arazide yer alır. Doğanay (2007)'ın Geçmişteki Önemi Azalan Yerleşmelere Tipik Bir Örnek: Özdil (Uzmesohor) isimli çalışmasında geçtiği üzere “Kuzey Anadolu Dağları'nın Doğu Karadeniz dağlık kuşağında bulunan Özdil, yükseltileri 1400-1650 m arasında değişen tepeler tarafından çevrelenmiştir”.

Güneydoğu'da Düz Tepe (1432 m), kuzeyde Kangel Tepe (1469 m), batıda Çağlı Tepesi (1539 m) ve güneybatıda Sifterdağı Tepesi (1641 m) Özdil'in en yüksek noktalarıdır. Özdil'in kasaba merkezi ile en yüksek noktası arasında yaklaşık 500 m yükseklik farkı bulunmaktadır. Karadeniz'de dağların kıyıya dik uzanması ile vadilerin ve engebeli yeryüzü biçimlerinin oluşturduğu arazi bölgenin tipik yapısıdır. Dolayısı ile Özdil'de de bölgenin geneline benzer dağınık yerleşim gözlenmektedir. Yerleşim Yomra Deresi çevresinde; derenin vadilerde ve tepelerin yamaçlarında olmuştur. Doğanay (2007) Özdil ile ilgili çalışmasında, Özdil'in “Doğu Pontid tektonik kuşağı içerisinde yer aldığını; Mesozoik yaşlı Kızılkaya ve Çatak formasyonları ile Kaçkar Granodiyoritli yüzeylendiğini (Harita 3.2.) ve vadi tabanlarında Kuaterner yaşlı alüvyonlar bulunduğunu Kızılkaya

Formasyonunun riyodasit, dasitik lav ve piroklastlarından, Çatak Formasyonunun ise bazalt, andezit lav ve piroklastlarından oluştuğunu” belirtmektedir.

Harita 3.1. Özdi topografya haritası [13]

Harita 3.2. Özdi ve Yakın çevresinin Jeoloji Haritası [13]

3.1.3. İklim ve bitki örtüsü

Özdil'e de Doğu Karadeniz bölgesinde hakim olan her mevsimi yağışlı nemli-ılıman bir iklim hakimdir. Fakat Özdil'de kıyı şeridinde oranla yüksekliğin artmasından dolayı ortalama sıcaklıklar daha düşüktür. Özdil kasabasının yıllık ortalama sıcaklık değerinin 10-12 °C civarındadır; yıllık ortalama yağış miktarı ise 1100-1300 mmdir. Özdil'in iç kesimlerdeki konumundan dolayı, sonbahar ve kış mevsimleri arasında yoğun kar görülmektedir. Aynı zamanda sise de sıklıkla rastlanmaktadır [13].

Özdil, Yomra Deresinden kaynaklı nemli hava kütlelerinin etkisi altındadır. Doğanay (2007)'ın çalışmasına göre “Özdil ve çevresi, Karadeniz Fitocoğrafya Bölgesi'nin Ordu'dan doğuya doğru uzanan Kolşik Flora alt bölgesi içerisinde yer almaktadır”.

Özdil'de bölgenin dağlık kesimlerinde görülen geniş yapraklı türlerin oluşturduğu ve günümüzde oldukça zarar görmüş ormanlara rastlanmaktadır. En yaygın türler: doğu kayını, kestane, ıhlamur, karağaç, gürgen ve kızılğaçtır. Bunun yanı sıra orman gülleri de sık görülen bitki türüdür [13].

Ormanların tahribat nedenleri arasında Özdil'in çok eskilerden beri iskan alanı olarak kullanılması; ormandaki ağaç türlerinin yapı malzemesi olarak değerlendirilmesi ve tarım amaçlı alan ihtiyacıdır. 1000-2000 m arasında iğne yapraklı doğu ladini (*Picea orientalis*), Kafkas göknarı (*Abies nordmanniana*) ve sarıçam (*Pinus silvestris*) baskın türlerdir [13].

3.1.4. Özdil mahallesi tarihçesi

Kaynaklarda Özdil'in eski adının Oğuzların dilinde orta/merkez köyü anlamına gelen Uzmesohor olarak geçtiği belirtilmekte ve en erken yerleşimin 1025 yılına kadar indiği söylenmekte ve savunma amaçlı iç bölgelerin seçilerek Özdil'de yerleşimin başladığından bahsedilmektedir [13].

Özdil'deki yerleşimi Hazar Denizi'nin güneyinden gelen Çepni boyunun kurmuştur. Özdil 1461 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedilerek Osmanlı egemenliğine girmiştir. Trabzon'un 1515'de sancak merkezi ilan edilmiştir [13]. Doğanay (2007)'ın çalışmasında,

Osmanlı egemenliğinden sonra “Yomra, Trabzon merkez kazasına bağlı nahiye (1959'da ilçe merkezi olmuştur) ve Özdil ise, Yomra'ya bağlı bir köy durumuna getirilmiştir. Bu idari yapı 1986 yılına kadar devam etmiş ve 1986'da belediye teşkilatı kurulmuştur. 1958 yılına kadar kullanılan Uzmesohor adı Özdil olarak değiştirilmiştir”.

Birinci Dünya Savaşı'nda önemli rolü olan Özdil, 1916 yılında başlayan Rus işgalinden dolayı büyük oranda göç vermiştir. Cumhuriyet ile Özdil'e ulaşımın rahatlaması da göçü arttıran nedenlerden biri olmuştur [13].

3.1.5. Ekonomik durum ve gelir kaynakları

Sürekli göç veren Özdil'de besicilik önemli bir geçim kaynağıdır. Büyükbaş hayvan besiciliği, Özdil'in erken dönemlerinden beri yapılmaktadır. Dolayısı ile Özdil'deki yerleşim mezralara kadar genişlemiştir. Özdil ve çevresinin Yomra Deresi'nin kolları ile çevrili olması Özdil'in yeni bir geçim kaynağı olarak tatlı su balıkçılığında faydalanabileceğini göstermektedir. Şu an varolan alabalık yetiştirme çiftliğinde yaklaşık 10 ton kadar ürün elde edilmektedir [13]. Cazılar Deresinde kurulmuş olan tesis ve rekreasyon alanı Özdil'in turizm potansiyelini de arttırmaktadır.

3.2. Özdil Köyündeki Yapıların Özellikleri

Özdil'de geleneksel kırsal konut sayısı çok azalmıştır; var olan konutlar da Doğu Karadeniz geleneksel kırsal mimari özelliklerini taşımaktadırlar. Ne yazık ki geleneksel konutların çoğu kullanılmamaktadır.

3.2.1. Yerleşim özellikleri

Doğu Karadeniz bölgesi genel konut yerleşimine bakıldığında konutların mimari organizasyonunda kendine özgü mimari kimliğin varlığı hissedilmektedir. Yeler ve Özek (2007) “Geleneksel mimarinin; tasarım, malzeme, yapım sistemi açısından sürdürülebilirlik ve ekolojik açıdan zengin ilkeleri barındırdığı görülmektedir. Doğaya zarar vermeyen, geri dönüşümü, yöresel, bölgenin iklim koşullarına uygun ısı geçirgenliğinde, üretim ve uygulamada çok enerji gerektirmeyen özelliklere sahip malzemelerin seçilmesi önemlidir” [15]. Şeklinde, yerleşim özelliklerinin iklim ve coğrafi

özelliklere de bağlı olduğunun altını çizmiştir. Sümerkan'ın da Trabzon ve çevresindeki geleneksel kırsal konutlar için belirttiği üzere Özdil'deki konutlar da “dağınık yerleşim biçimi gözlenen ilk olgulardan biridir. Evler tek tek veya birkaç evlik gruplar halinde topografya içinde dağılmış durumdadır; bol yer altı suyuna sahip yağışlı Doğu Karadeniz’de su kaynağına yakın olma gibi yoğunlaşma gerekçesi görülmemiştir” [16].

Yine Sümerkan’a göre “tüm aylara dağılan ve sürekli uğraş gerektiren bahçe tarımı da topoğrafyanın şurasına burasına dağılmış tarım arazilerinin hemen yanında olmayı gerektirmiştir” [16] (Resim 3. 3).

Resim 3.3. Özdil'deki geleneksel konutların önlerindeki tarım arazileri ile ilişkileri

Alanda yapılan çalışmada, Beldenin oldukça dağınık bir köy yerleşim özelliği gösterdiği; yapıların birbirinden oldukça uzakta konumlandırılmış olduğu; bu konumlandırmada, konutun yanı başında günlük ihtiyaçların yetiştirilebileceği bahçeler ile manzara – mahremiyet ihtiyacının da önemsenmiş olduğu tespit edilmiştir.

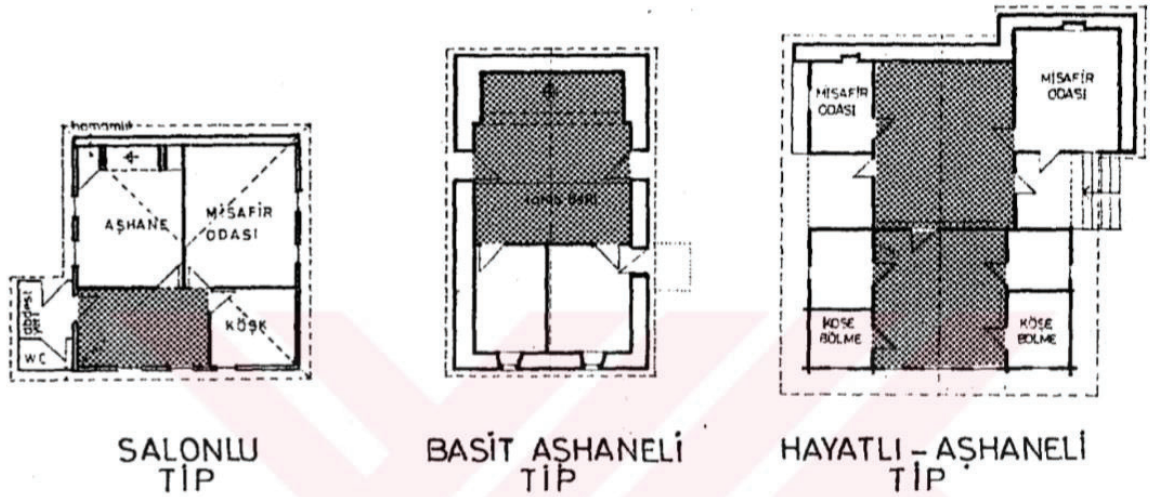
3.2.2. Plan özellikleri

Özdil beldesinde günümüze kadar gelebilen özgün niteliklerini tamamı ile veya bir kısmı ile koruyabilen yapı sayısının çok sınırlı olması sebebi ile alan çalışmasında edinilen bilgi tüm beldenin özgün yapım sistemi özelliklerini özetlemek bağlamında yeterli değildir. Bu sebeple literatürden yararlanılmış, eksik verilerin tamamlanması bu yolla sağlanmaya çalışılmıştır. Özdil beldesi ile ilgili mimari veya yerel özelliklere dair yapılan bir çalışma

olmaması; literatürden genel anlamı ile bölge bazında yararlanışmasına sebep olmuştur. Alan çalışmasında karşılaşılan ikinci bir güçlük ise, özgün yapılardan sadece tez konusu edilen konutun kullanılıyor olması; diğer konutların kapalı – kullanılmıyor olmasıdır. Bu sebeple konutlardan sadece harap durumda olan birinin içine belirli mekanlarına (güvenlik sebebi ile) girilebilmiş, diğer yapılar dışından incelenmek zorunda kalınmıştır.

Sümerkan (1990); “herhangi bir yörenin kültür, malzeme ve çevresel koşullarının değişmeyeceği sürece geleneksel mimarlığında da değişimler görülmeyecek ve bu bağlamda Doğu Karadeniz bölgesi için de değişmezlik ilkesi geçerli olacaktır” [16] şeklinde alandaki değişimin sebebini özetlemiştir. Alan çalışması sırasında tespit edilen durum da değişen ve dönüşen kültür, malzeme ve çevre koşulları (turizme yönelik girişimler, göç vb) sebebi ile özgün yapıların yıkılmış ve yerlerine nitelsiz apartman ölçeğinde konutların betonarme veya daha nitelsiz malzeme ile yapılmış olmasıdır. Bu sebeple yapılamayan plan analizleri yerine literatürden yararlanılmıştır.

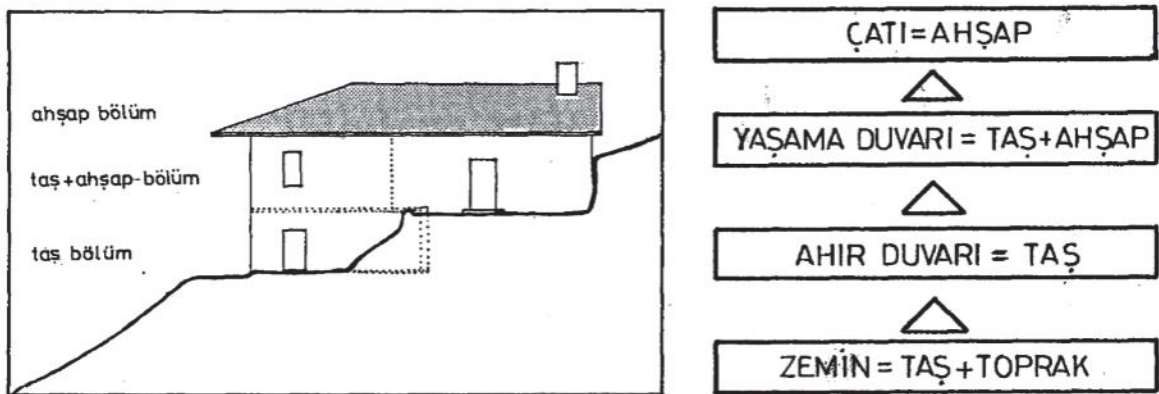
Özgüner (1970) Doğu Karadeniz bölgesinde plan tipolojisine etki eden en önemli faktörün kullanıcı yaşam biçimi olduğunu öne sürmüş ve buna göre plan tipolojisini oluşturmuştur [17]. Ancak Sümerkan (1990), kullanıcının üretim biçimi, tarım teknolojisi ve yaşayışının aynı olduğu yörelerde gözlenen plan farklılıklarının nedenlerini yalnızca yaşayışta aramanın güç görüldüğünü; bunu da körü körüne bağlı kalınan yapı geleneklerinde başka bir deyişle “yapı taasubunda” aramanın doğru olduğunu savunmaktadır [16]. Özgüner’in oluşturduğu tipolojiden yola çıkarak Sümerkan (1990), yaptığı incelemeler sonucunda bölgede eş plan tiplerinin lokal dağılımları şeklinde rastlanılan mekanlar düzeninin yöreler ve lokasyonlar arasında geçişler gösterdiği sonucuna ulaşmış ve Görele (Giresun) – Yomra (Trabzon) arasında toprak zeminli aşhaneye sahip evler bulunduğunu belirtmiştir [16]. Bu konutları 3 ayrı tipe ayırarak plan tipolojisini oluşturmuştur (Şekil 3.1.).

Şekil 3.1. Doğu Karadeniz evleri plan tipleri [16]

3.2.3. Yapım tekniği ve malzemesi

Doğu Karadeniz bölgesi iklim ve coğrafi özellikleri sebebi ile ormanların oldukça yoğun olduğu, bu sebeple taş ve ahşabın yapım tekniğinde yoğunlukla kullanıldığı bir bölgedir. Bu malzemeler, çevreden kolaylıkla temin edilebildikleri için, yüzyıllardır gelenek ve tecrübelerle işlenerek, günümüzdeki ince işçiliği ve incelikli çözümleri oluşturmuşlardır. Sümerkan (1990), Doğu Karadeniz bölgesi kırsal mimarisini incelediği doktora çalışmasında, malzeme ve dolayısı ile yapım sisteminin yapı içindeki dağılımını aşağıdaki şekilde tespit etmiştir [16].

Şekil 3.2. Malzemelerin yapı katlarına dağılımı [16]

Doğu Karadeniz bölgesinde karşılaşılan yapım sistemlerinin tümü alanda yapılan incelemede, günümüze kadar gelebilen konutlarda da tespit edilmiştir. Alanda tespit edilen bu yapım sistemleri; aşağıda detaylı olarak incelenmiştir.

Yığma sistemler

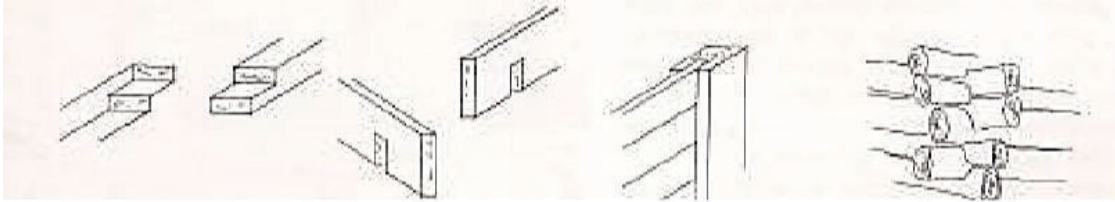
Ahşap yığma yapım sistemi (Çantı – Çandı)

Ahşap yığma yapım sistemi, Doğu Karadeniz bölgesinde olduğu kadar, pek çok coğrafi bölgede de uygulanmış bir yöntemdir. Kızılcahamam civarında, Kütahya Dursunbey taraflarında, Doğu Karadeniz’de Rize dolaylarında bulunmaktadır. Karadeniz Ereğlisi yakınından Ağva’ya kadar olan bölgede ve güneyde Adapazarı, Akçakoca ve Düzce yörelerinde çantı tekniği ile yapılmış camiler bulunmaktadır [18]. Balkanlarda Batı Bosna’ya, doğuda Güney Azerbaycan’a kadar örneklerine rastlanmaktadır. Selçuklu/Osmanlı coğrafyası dışında Doğu Türkistan, Kırgızistan, Pakistan, Malezya, Tayland, Etiyopya, Litvanya, Polonya ve birçok yerde benzer sistemle yapılmış camiler görülmektedir. Daha geniş ölçekte de Japonya’dan İsveç’e kadar bu sistemle yapılmış Budist ve Hristiyan dinî yapıları bulunmaktadır [19]. Durdu (2011); Konutlarda görülen bu tekniğin, bölge insanı tarafından göç esnasında, Asya Hunlarına ait Pazırık Kurganlarında görüp deneyimleyerek Türk kültürünün devamlılığının göstergesi olarak Orta Asya’dan Karadeniz sahillerine taşıdığını öne sürmektedir [20].

Genel literatürde ahşap yığma yapım tekniği veya Çantı (Çandı) tekniği adı ile bilinen bu teknikte, dikmeler kullanılmadan ahşap yapı malzemeleri yatay olarak birbiri üzerine bindirilerek taşıyıcı sistem oluşturulmaktadır. Doğu Karadeniz’de bu tip yapılara, ahşabın yaygın olduğu iç kesimlerde ve genellikle yaylalarda rastlanabilmektedir [21]. Yapım esnasında düzgün ağaçlar kesilerek budakları temizlendikten sonra hazırlanan ağacın uçlarına yakın yerden derin kertik açılmaktadır. Bu kertikler dört köşede birbirine gelecek şekilde üst üste bindirilerek kilitleme sistemiyle ağaçlar birbirine geçirilmekte, bu şekilde devam edilerek yapının gövdesi oluşturulmaktadır. Çivi kullanılmadan yapılan çantı tekniğindeki evler, yaylaların iskâna açılması ile inşa edilmeye başlanmıştır [20].

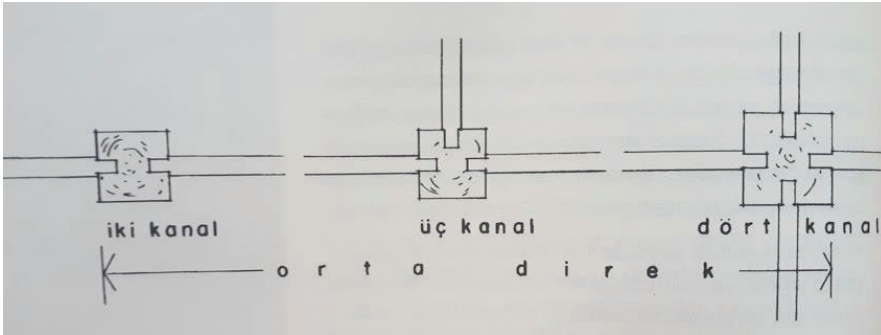
Bölgede kullanılan çantı tekniğinde ahşap kütükler veya tahtalar birebirleri üzerine kertme boğaz, kurt boğaz, çalma boğaz ve kara boğaz birleştirme detaylarıyla bir araya getirilerek

taşıyıcı yığma duvar örgüsü oluşturulmuştur. Ahşap yığmadaki köşe birleştirme detayına göre geçme detayları isimlendirilmektedir. Örneğin; taşıyıcı ahşap eleman olarak tahta yerine, kütükler kullanılması halinde, detayın kaba oluşundan dolayı kara boğaz şeklinde tabir edilmektedir [17].

Şekil 3.3. Ahşap yığma sistemde birleşim detayları, soldan sağa sırasıyla; kertme boğaz, kurt boğaz, çalma boğaz ve kara boğaz detayları [17].

Yığma ahşap yapıda açılabilcek herhangi bir kapı ya da pencere boşluğu için yığma sistemde yatay giden taşıyıcı ahşap kütüklerin arasında direkler yerleştirilmiştir. Direklere saplanan ahşap kütüklerle duvar yüzeyinde boşluk yaratılmaktadır [17].

Şekil 3.4. Ahşap yığma yapı direk detayları [17].

Alanda yapılan çalışmada, bu tekniğin seranderlerde kullanıldığı tespit edilmiştir. Tayla (2007), Kare veya dikdörtgen olarak tasarlanan ve fare gibi kemirgenlerin içine girmesini önlemek amacı ile dikmeler üzerinde kurgulanan seranderlerin yöreye göre meşe, kestane ve sedir gibi dayanıklı ahşaptan yapıldığını tespit etmektedir [18]. Beldede az sayıda kalan seranderlerden biri 1 numaralı konutta, diğeri ise Aydın konutunun parseli içerisinde.

Resim 3.4. Seranderler

Taş yığma yapım sistemi

Taşın olduğu her coğrafya ve iklimde karşılaşılan bu sistemde, taşlar üst üste konulmak sureti ile taşıyıcı duvarlar oluşturulmaktadır. Yörede yoğun olarak kullanılan bu sistemde kullanılan taşlar, Gedikoğlu'na (1978) göre “....yörede genellikle kireçtaşı, tüfit, andezit, bazalt gibi türler kullanılmaktadır; Giresun, Trabzon ve Rize yörelerinde magmatit esaslı (granit) kayalar sertliğinden dolayı çok az kullanım alanı bulunmaktadır [22].”

Alanda yapılan incelemede yığma taş duvarların özellikle temellerde kullanıldığı sözlü bilgi kapsamında ve Zemin katta yapılan incelemelerde tespit edilmiştir. Konu ile ilgili Sümerkan (1990) tüm Doğu Karadeniz’de yaşama katını zeminden ayıran duvarlarla ahır ve depo mekanlarını taş malzemenin oluşturduğunu; yaşama katında taşın masif duvar veya dolgu şeklinde kullanıldığını; ocak, şömine ve baca gibi sistemlerin de taştan yapıldığını belirtmektedir [16].

Özdil Beldesindeki yığma taş yapılarda kullanılan taş, ince yolu moloz taş ve kesme taş olarak kullanılmıştır. Kaba yonu moloz taş, temellerde tercih edilirken, su basmanı ve üzerinde daha ince işçilik eseri olan yorumlar tercih edilmiştir. Genellikle zemin katlarda tercih edilen yığma taş sistem, yapının farklı kotlardan giriş aldığı durumlarda veya taşıyıcı duvar olarak kullanımda ikinci kat boyunca da devam etmiştir. Bunun yanı sıra, sadece

kesme taş ile tasarlanan konutlar da mevcut olup, günümüze kadar gelebilen örnekler de mevcuttur.

Resim 3.5. İnce yonu moloz taş duvar örneği

Resim 3.6. Kesme taş duvar örneği

Karkas (Çatma – İskelet) sistemler

Karkas sistem, Anadolu’da ve dünyada, ahşabın yoğun olduğu her bölgede yoğunlukla kullanılmıştır. Karkas sistemdeki ana kuralı Aydın ve Alemdağ (2014) tüm yapı yükünü temel duvarlarına ileten taşıyıcı elemanların, ahşap yığma sistemlerin tersine düşey olarak kullanılması olarak belirlemektedir [21]. Ana (Taşıyıcı) strüktürün ahşap ile kurulduğu,

strüktürün arasının ise yerel malzeme olan kerpiç, tuğla, taş veya ahşap ile doldurulduğu bu sistem, genellikle ahşabın neme dayanıklı olmaması durumu sebebi ile üst katta tercih edilmiştir. Az sayıda zemin katta tercih edildiği örnek olmasına rağmen; Özdil beldesinde bu tip bir tercihe rastlanmamıştır. Gür ve Batur da (2000) “Geleneksel Doğu Karadeniz Evi, taş duvarlı bir alt yapı ve üstünde genellikle ahşaptan yapılmış bir ya da iki kattan oluşmaktadır” şeklinde bu durumu doğrulamaktadır [23].

Yapıların üst yüzeyinin sıvalı olduğu örnekler de mevcuttur. Sümerkan (1970) “kireç kullanımının kısıtlı olduğunu; Giresun ili ve Trabzon’un orta ve batı alanlarında daha yaygın olan dış duvarı sıvama geleneği çerçevesinde; kireç harç ile hazırlanmış ince bir sıvanın dolma duvar iç ve dış yüzeyine; taş duvarların da bazı mekanlarda iç yüzeylerine uygulandığını” belirtmektedir [16]. Alanda yapılan incelemede buna yönelik örnekler tespit edilmiştir.

Resim 3.7. Alanda karşılaşılan sıva kullanımına dair örnekler

Bölgede ve Özdil beldesinde uygulanan ahşap karkas sistemler aşağıda detaylandırılmıştır.

Blok ahşap dolma

Bu sistemde ana ve ara taşıyıcı olarak düşey konumlandırılan ve bu ahşapların arasına yatay konumlandırılan yapı elemanlarının arası, bu açıklığa tamamı ile oturacak şekilde kesilmiş blok ahşaplarla doldurulmaktadır. Bu sistemde taşıyıcı yapı elemanlarıyla dolgu elemanlarının uygulanışı birlikte olmaktadır. Çünkü yatay olarak üst üste dizilen dolguların stabilizitesi düşey taşıyıcılara açılan oluklara sabitlenmeleri ile sağlanmaktadır.

Bu durum yatay yüklere karşı sağlamlığı arttıran bir durumu da sağlamaktadır. Pencere ve kapı boşluklarındaki düşey taşıyıcılar aynı zamanda kapak ve kanatların tespit edildiği kasaları oluşturmaktadır. Dış yüzeyin kurulmasında üst üste dizilen yatay yapı elemanları ters v şeklindeki bindirmelerle dış etkenlere karşı iç mekanı korurlar. İç bölmeler ise ahşap kamalarla birbirine tespit edilmiştir.

Resim 3.8. 6 numaralı konutta blok ahşap dolma karkas duvar örneği

Göz dolma

“Ahşap bir karolaj içine yerleştirilmiş taş dolgu tekniğinde örülü çevre duvarlarıyla yapılan bir yapım tekniğidir. Koyu renkli ahşap karolaj ve içine oturtulmuş yöre taşlarının ton farklarıyla ortaya çıkan ebruli renk dokusu, bu yapıların sıra dışılığını arttırmaktadır” [23]. “Göz dolması sistem, ahşap elemanlarla oluşturulan kutucuklara dere taşlarının düzgün kırılarak yerleştirilmesi ile oluşturulur. Bağlayıcı malzeme olarak arada kalan boşluklar kireç harcı ile doldurulur” [21].

Muska (Muskalı) dolma

Göz dolma sistemdeki kare dokunun üçgen çatkılı şekilde kurulması ile muskalı dolma olarak adlandırılan yapım tekniğinde boşluklara yerleştirilen taşlar daha küçük ve sayıca fazla olabilir. Boşluklara yerleştirilen bu taşlar arasındaki boşluklar kireç harcı ile doldurulur. Kareli veya üçgenli olsun bu cephe dokusu, henüz büyük değişime uğramamış bölgeyi karakterize eder. Bölgenin geleneksel konut kültürünün en belirgin özelliklerinden biri olmuştur [21].

Resim 3.9. 5 numaralı konutta muska dolma yapım tekniği örneği

Alan çalışması sırasında en yoğun karşılaşılan yapım tekniği, yığma taştan sonra muska dolmalı yapım tekniğidir. Kalan konutların 3 tanesinde rastlanılan bu teknik, bölgede de oldukça yoğun olarak kullanılmaktadır.

Karma sistem

Doğu Karadeniz bölgesinde, ahşabın ve taşın çok olması, mimari de de kullanımlarının yoğun olmasını getirmiştir. Ancak ahşabın neme ve suya dayanıksız olması, oldukça nemli olan bu bölgede, zemin suyu ile bağlantısını kesmeyi gerektirdiğinden, genellikle bodrum ve zemin katlarda taş kullanımı yoğunken, ahşabın üst katlarda kullanımını yoğunlaştırmıştır. Bununla birlikte, farklı tipte sistemlerin bir arada kullanıldığı örnekler de oldukça fazladır. Özdil beldesinde de bu örneklerle oldukça yoğun olarak rastlanmaktadır.

Resim 3.10. 2 numaralı konutta karma sistem kullanımı örneği

4. AYDIN KONUTUNUN MEVCUT DURUMUNUN TESPİTİ

4.1. Yapının Tespiti ve Tanımlanması

4.1.1. Yöntem

Özdil Köyü'nün az sayıda kalmış nitelikli geleneksel konutlarından Aydın konutuna koruma önerisi getirebilmek için öncelikli olarak konağın mevcut durumu belgelenmiştir. Restorasyon projesi, anıta ait ayrıntılı bir rölöveye dayanarak hazırlanır [15]. Dolayısı ile yapının rölövesi çıkartılmış ve yapı fotoğraflanmıştır.

Yapının rölövesi geleneksel yöntemle alınmıştır. Öncelikle yapının dışı ölçülmüştür. Karadeniz Teknik Üniversitesi Şehir Böge Planlama Bölümünden elde edilen halihazır altlık olarak kullanılmıştır. Arazideki referans noktaları çokgenin köşeleri olan ve yapıyı kapsayan bir çokgen oluşturulmuştur. Çokgenin köşelerinden yapının köşelerine üçgenler oluşturacak şekilde çapraz ölçüleri alınmıştır.

Cephe ve iç mekan rölövesini almak için de yapının kuzeydoğu girişinde ± 0.00 kotu belirlenmiş ve bu kot bütün mekanlara ve cephelere su terazisi ile taşınmıştır. Referans olarak kullanılan ± 0.00 kotundan ip çekilmiştir. Yatay ölçüler, iç mekanlarda çekilen ipe paralel tutulan şerit metre ile saat yönünde sürekli ölçü (running) alma yöntemi ile alınmıştır. Ölçüm başlangıcı için köşeler "0" kabul edilmiştir. Mekanların köşelerinden diğer duvar köşelerine, pencerelere, kapılara, vb yapı elemanlarına üçgenler oluşturacak şekilde çapraz ölçüler çekilerek mekanın tam formunun ve ölçüsünün ortaya çıkartılması sağlanmıştır.

Görünüşler ve kesitler ise başlangıçta alınan ± 0.00 kotu referans alınarak kat yükseklikleri, kapılar, pencereler, ocak, vb yapı elemanlarına ait kotlar ölçülerek çizilmiştir.

Rölöve alınması sırasında şerit metre, çekül, su terazisi, lazermetre, çırpı ipi, çivi, kağıt, kalem, silgi ve fotoğraf makinesi kullanılmıştır.

Arazide yapılan rölöve çizimleri büro ortamında Autocad program kullanılarak sayısal ortama aktarılmıştır. Cephelerin çizilmesinde aynı zamanda fotoğraf üzerinden üç boyutlu modelleme oluşturan Photomodeler programı ile çizilmiştir. Program, çekilen fotoğraf makinesi ve lensin programa tanıtılmasıyla deformasyonların hesaplanarak fotoğraf üzerinde belirtilen noktaların konumlarının sıfır hataya yakın bir şekilde düzeltilip belirlenmesi prensibi ile çalışmaktadır. Programdan elde edilen “.dxf” uzantılı çizimler arazide alınan ölçülerle karşılaştırılarak rölöve tamamlanmıştır.

4.2. Yapının Tanımlanması

4.2.1. Genel tanımlama

Aydın konutu, Trabzon ili Yomra İlçesi, Özdil Mahallesi 160 ada 14 parselde bulunmaktadır. Bodrum, zemin ve çatı katı olmak üzere toplam iki katlıdır (Resim 4.1). Yapı Kuzeybatı – Güneydoğu doğrultusunda mevcut eğime paralel uzanmaktadır. Yapı, kuzeydoğu ve güneybatı cepheleri ince yonu taş yığma; güneydoğu cephesi ince yonu yığma taş üstü kırma taş dolgulu göz dolma duvar tekniğinde yapılmıştır.

Resim 4.1. Yapıya yoldan yaklaşım

Aydın konutu, yaklaşık 623.68 m² parsel alanı içerisindedir. Yapıya bahçeden girilmektedir. Parsel sınırını belirleyen ve parseli yolla ayıran bahçe duvarı betonarme olup sonradan yapılmıştır. Parselin kuzeydoğu kısmında bir serander ve yapının güney köşesine temas eden ahşap bir depo bulunmaktadır (Resim 4.2 ve Resim 4.3). Parselin doğu kısmında iki katlı kaba inşaat şeklinde duran bir yapı daha bulunmaktadır (Resim 4.4). Yapının iki tanesi güneydoğu cephesinde; kuzeydoğu ve güneybatı cephelerinde ise bir adet olmak üzere toplamda dört adet girişi vardır. Güneydoğu girişleri ve kuzeydoğu girişi arasında 223 cm kot farkı bulunmaktadır. Kuzeydoğu ve güneybatı girişleri yaklaşık aynı kottadır. Yapının kuzeydoğu ve güneydoğu cephelerine paralel betonarme iki adet merdivenle alt kota inilmektedir.

Parselin güneydoğusunda ekim için ayrılmış küçük bir alan bulunmaktadır. Aynı zamanda yapının kuzeybatı duvarı kullanılarak yapıya bitişik betonarme 2 katlı bir yapı ve yapının kuzeybatı köşesinden başlayan üç katı bir yapı sonradan eklenmiştir (Resim 4.5., Resim 4.6.). Yapının Kuzeybatı cephesine temas eden tek katlı muhdes yapı bulunmaktadır.

Yapıda bodrum kat depo ve ahır olarak, zemin ve çatı arası ise yaşama alanı olarak kullanılmaktadır. Bodrum katı güneydoğu cephesinde tamamen toprak üstündedir; kuzeydoğu ve güneybatı cephelerinden eğime uygun olarak toprak altına gömülmektedir. Çatısı semer çatı olup çatı örtüsü olarak alaturka kiremit, marsilya kiremit ve sac kullanılmıştır. Yaşama katında aşhaneden odalara geçişi sağlayan koridor, çatı katında çıkma yapmıştır. Çatı katında iki oda daha bulunmaktadır. Saçak ise payandalarla desteklenmiş merteklerin oluşturduğu eğik kaplamalı saçak biçimindedir.

Resim 4.2. Serander

Resim 4.3. Depo

Resim 4.4. Kaba inşaat halinde duran yapı

Resim 4.5. Eklenti yapı giriş

Resim 4.6. Eklenti yapı görünüş

4.2.2. Dış tanımlama

Aydın konutu parseli içinde ve mülk sahipleri tarafından kullanılan depo ve serander bulunmaktadır. Eğimli arazide konumlanmış olan Aydın konutunun güneybatı ve kuzeydoğu cepheleri bodrum katında kısmen gömülmüştür. Güneydoğu cephesi ise tamamen toprak üstündedir. Dış tanımlamada cepheler malzemeleri ve üzerinde var olan yapı elemanları ile tanımlanmıştır.

Serander

Seranderler, serin havadar yer anlamına gelen fındık ve mısır gibi ürünlerin korunduğu ambarlardır. Basit yapının plan şeması ve yapım teknikleri açısından değişmez özellikleri vardır [17]. Serander, beton döşemeden çıkan altı adet ahşap direk üzerinde yükselmektedir. Her bir direk üzerinde yekpare ağaçtan yapılmış teker oturtulmuştur. Tekerlerin çevresi metal plaka ile çevrelenmiştir. Güneybatı ve kuzeydoğu yönündeki direklerin arasında çaprazlar bulunmaktadır. Semer çatılı olan seranderin ambar kısmının önünde çardak bulunmaktadır. Çatı örtüsü olarak sac levha kullanılmıştır. Cephe rendeli tahtalarla kaplanmıştır. Serandere sabit bir merdivenle çıkılmamaktadır (Resim 4.2, 4.7, 4.8).

Resim 4.7. Serander yan görünüş

Resim 4.8. Serander giriş

Depo

Depo da altı adet direk üzerinde yükselmektedir. Direklerden bir tanesi Güneydoğu cephesine temas etmektedir. Güneydoğu cephesine dayanmış eğreti bir merdivenle çıkılmaktadır. Cephe rendeli tahtalarla kaplanmıştır (Resim 4.3., 4.9)

Resim 4.9. Depo

Kuzeydoğu cephesi

Kuzeydoğu cephesi yola paralel uzanan cephedir (Resim 4.7.). Bahçeye bakmaktadır. Yoldan bakıldığında tek katlı olarak görünmektedir. Alt kota cepheye paralel özgününde taş olup üzeri sonradan betonla kaplanan bir merdivenle inilmektedir (Resim 4.8). Merdivenin bir kenarında özgün taş istinat duvarı bulunmaktadır (Resim 4.9.). Cephenin kuzey ucunda muhdes tek katlı klübe tipinde bir yapı bulunmaktadır (Resim 4.10). Muhdes yapının arka duvarından geçen ve yoldan başlayıp yapının kuzeybatı cephesine eklenen betonarme yapıya geçişi sağlayan beton bir yol vardır (Resim 4.11).

Resim 4.7. Kuzeydoğu cephesi

Cephe ince yonu yığma taş duvardır (DV1). Duvarın köşelerinde yaklaşık 29 cm eninde ve dışarıya yaklaşık 2 cm çıkan köşe taşı vardır. Kuzeydoğu cephesi 1313 cm uzunluğundadır. Cephe, kuzey ucunda 338 cm, doğu ucunda ise 622 cm yüksekliğindedir. Zemin katta yapıya girişi sağlayan bir dış kapı (DK1) ve odalara açılan demir parmaklıklı üç adet pencere vardır (P4, P5, P6). Bodrum katında da bir adet pencere bulunmaktadır (P22).

Taş duvarın bitiminde ahşap eğik kaplamalı saçak başlamaktadır. Saçak taş duvardan dışarıya yaklaşık 63 cm çıkmaktadır. Çatı kaplaması trapez sac levha olup özgün değildir. Saçağın kenarına plastik yağmur oluğu eklenmiştir. Cephede bir tanesi P5 ve P6 pencereleri arasından ve diğeri de P4 penceresinin sağından olmak üzere iki adet yağmur iniş borusu vardır.

Çatıda 1K02 nolu odanın kırma taş dolgulu göz dolma duvar bulunmaktadır (DV2) (Resim 4.12). Bu duvar üzerinde özgün olmayan 98 / 130 cm boyutlarında iki adet ahşap pencere vardır (P15, P16). Düşey taşıyıcılar arası 15-20 cmdir. Ahşap taşıyıcılarda renk değişimi, çürüme ve deformasyon görülmektedir. Taşıyıcılarda yer yer görülen siyah lekeler yangın

tahribatı sonucu oluşmuştur. İki pencere arası soba deliği mevcuttur. Taş dolgu arası harçlar görülmektedir; parça kayıpları ve dökülmeler vardır.

Cephede yer alan kapı (DK1) ve pencerelerin (P4, P5, P6, P22) etrafı yaklaşık 28 cm genişliğinde cephede kullanılan aynı taş ile yapılmış söve ile çevrelenmiştir. Sövenin üstü kemer şeklinde olup, hepsinin kilit taşı yerinden oynamıştır (Resim 4.13, 4.14, 4.15, 4.16, 4.17). P4, P5, P6 nolu pencereler aynı özelliğe sahiptir. Hepsi 75 / 150 cm boyutlarında, ahşap, çift kanatlı, altı bölümlü ve üstü kemerlidir; kahverengi yağlı boya ile boyanmışlardır ve önlerinde sövenin içinde kalacak şekilde yerleştirilmiş yere paralel dokuz adet demir parmaklık vardır. Parmaklıklar özgün olup sonradan çerçevelerle aynı şekilde kahverengi yağlı boya ile boyanmışlardır.

P4 nolu pencere mutfığa (Z02) açılmaktadır. Mutfaktan çıkan PVC tesisat borusu sövenin alt ortasından çıkıp zemine saplanmaktadır. Sövenin bir kısmı kireçle boyanmıştır ve yer yer çimento harçla dolgu yapılmıştır. P5 nolu pencere yatak odasına (Z03) açılmaktadır. Sövenin bir kısmı kireçle boyanmıştır. Sövedeki taşlar yüzeylerinde dökülmeler ve parça kayıpları vardır. P6 nolu pencere oturma odasına (Z04) açılmaktadır. Sövenin durumu iyidir. P22 nolu pencere depoya açılmaktadır (B01). 40 / 80 cm boyutlarındadır. Sövede taşçı aleti izleri görülebilmektedir. Sövedeki taşlarda dökülmeler ve parça kayıpları vardır. Pencerenin çerçevesi yoktur; boşluk kırma taşlarla doldurulmuştur. DK1, çift kanatlı ahşap kapıdır; kahverengi yağlı boya ile boyanmıştır. Ahşaplar birbirlerine biri altta diğeri üstte olacak şekilde iki adet demir kuşak ile bağlanmıştır. Kapı kolu özgün değildir. Sövenin etrafında çimento dolgu yapılmıştır. 29 cm yüksekliğinde bir eşik vardır; eşiğin önüne 15.5 cm yüksekliğinde beton basamak yapılmıştır.

Genel olarak cephede don kaynaklı bozulmalar, çimento dolgu, kireç badana, dökülmeler, parça kaybı, bitkisel ve mikrobiyolojik oluşumlar bulunmaktadır.

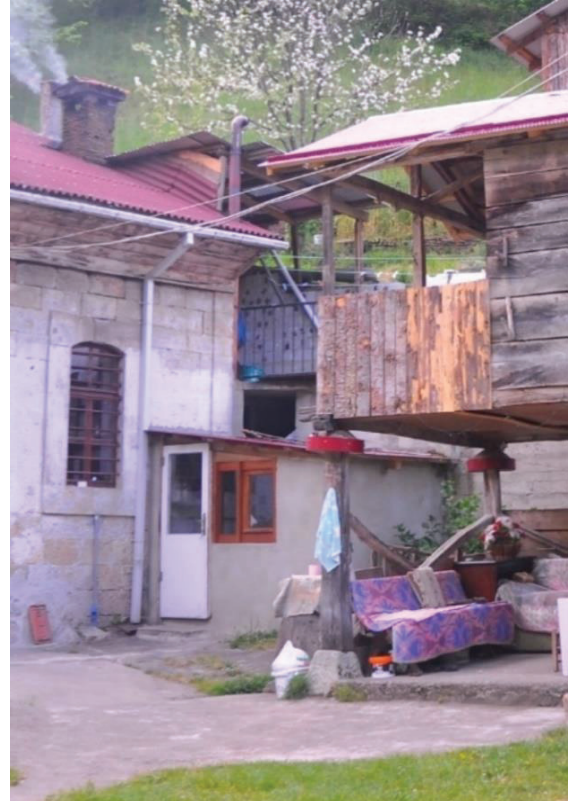
Resim 4.8. Merdiven

Resim 4.9. İstinat duvarı

Resim 4.10. Muhdes yapı

Resim 4.11. Betonarme geçiş

Resim 4.12. DV2

Resim 4.13. DK1 kapısı

Resim 4.14. P4 penceresi

Resim 4.15. P5 penceresi

Resim 4.16. P6 penceresi

Resim 4.17. P 22 penceresi

Güneydoğu cephesi

Eğime dik ve tamamıyla toprak üstünde olan cephedir ve dere manzarasına yönelmiştir. Önünde konutta yaşayanların ihtiyacını karşılamak üzere ekilen bir alan bulunmaktadır. Bodrum kat ince yonu yığma taş duvardır (DV4) ve günümüzde depo olarak kullanılmaktadır. Duvarın köşelerinde yaklaşık 29 cm eninde ve dışarıya yaklaşık 2 cm çıkan köşe taşı vardır. Köşe taşı çatıya kadar devam etmektedir. Zemin kat ise kırma taş dolgulu göz dolma duvardır (DV5). Çatıda 1K03 nolu mahal dışarıya 140 cm çıkma yapmıştır. Çıkma kırma taş dolgulu göz dolma duvar tekniğindedir (DV6) ve 10 / 20 cm kesitli payandalar ile desteklenmektedir ve payanda ve DV5 duvarının birleştiği kısım ahşap çıtalarla kaplanmıştır (Resim 4.18).

Taş duvarda (DV4) sırasıyla P23 isimli pencere, DK4 isimli ahşap kapı ve sonradan açılmış olan niteliksiz 2 adet kapı (DK5, DK6) ve P24 isimli pencereler bulunmaktadır. DK4 kapısının solundaki taş örgüsü ve taştaki boşluk o kısımda daha önceden P23 penceresine benzer bir pencere olduğunu düşündürmektedir. P23 penceresi 42 / 80 cm boyutlarında özgün olmayan, ahşap açılmayan kanatlı tek bölümlü ve çevresi taş sövelidir (Resim 4. 19). Sövedeki kilit taşı aşağıya kaymıştır. DK4 tek kanatlı, kahverengi yağlı boya ile boyanmış, birbirlerine biri altta diğeri üstte olacak şekilde iki adet demir kuşak ile bağlanmış ahşap bir kapıdır (Resim 4. 20). Demir kuşak bezemeli olup kabaralarla ahşaba monte edilmiştir. DK5 ve DK6 kapıları duvarın sökülüp betonarme lento atılması ile oluşturulmuştur, tek kanatlı, ahşap kapılardır (Resim 4. 21). İki kapının arasında lentoya bağlanmış betonarme bir dikme bulunmaktadır. P24 penceresi ise taş söveli ahşap bir penceredir; özgün değildir, kilit taşının altından itibaren yaklaşık 15 cm yüksekliğinde bir beton parça ile kapatılarak pencere boşluğu küçültülmüştür (Resim 4. 21). Duvarda yer yer çimento harç ile dolgular yapılmıştır. Taşlarda parça kayıpları, dökülmeler, tuzlanma, mikro organizma oluşumu görülmektedir. Tesisat boruları bu cepheden dışarıya verilmiştir, duvar yüzeyine uydu anteni monte edilmiştir.

DV5 duvarı yaklaşık 20-25 cm aralıkla dizilen ahşap dikmelerden oluşan kırma taş dolgulu göz dolma duvardır. Duvarın sağında ve solunda yaklaşık 29 cm genişliğinde köşe taşı ve 30 cm genişliğinde taş duvar vardır. Doğu kısmındaki taş duvar örgüsü üzerinde sıva kalıntısı bulunmaktadır. Zemin kat kotunda 2+2+2 pencere dizilimine sahiptir (Resim 4. 22). Pencereler sırasıyla Z07 isimli oda, Z06-05 isimli koridor/hayat ve Z04 isimli odada

bulunmaktadır. Çıkma altında bulunan orta dizideki P9 ve P10 pencerelerinin boyutları 100 / 185 cm olup, bu pencerelerin solunda ve sağında yer alan pencerelerin boyutları 105 / 185 cm'dir. Bütün pencereler ahşap olup; altı bölümlü ve çift kanatlıdır. Önlerinde yere paralel demir dokuz adet parmaklık bulunmaktadır. Pencereler özgün olup P10, P11, P12 nolu pencereler beyaz yağlı boya ile; P7, P8, P9 nolu pencereler ise kahverengi yağlı boya ile boyanmıştır. Pencerelerin ahşap kısımların deformasyon ve çürümeler vardır. P9 ve P10 nolu pencerelerin parmaklıklarında eksiklikler vardır. Ahşap taşıyıcıda su kaynaklı çürüme, form ve renk değişimi, mikroorganizma oluşumu bulunmaktadır; taş dolguda ise parça kayıpları görülmüştür.

DV6 duvarı yaklaşık 15-20 cm aralıkla dizilen ahşap dikmelerden oluşan kırma taş dolgulu göz dolma duvardır. Duvar üzerinde 75 / 140 cm ölçülerinde ahşap iki adet pencere (P19, P20) vardır. Pencereler ahşap, çift kanatlı ve dört bölümlüdür; özgün değillerdir. Ahşap taşıyıcıda su kaynaklı çürüme, form ve renk değişimi, mikroorganizma oluşumu ve yangın kaynaklı tahribat bulunmaktadır; taş dolguda ise parça kayıpları görülmüştür. Ahşap üçgen alın duvarlıdır. Bu kısımdaki ahşapta da yangın nedeni tahribat bulunmaktadır. Çatının doğu ucunda bulunan alınının (ÇA1) sadece ahşap taşıyıcıları kalmıştır. Ahşap taşıyıcıda su kaynaklı oluşan çürüme, form ve renk değişimi vardır. Alında 60 / 60 pencere boşluğu vardır. Çatının güney ucunda bulunan çatı alını (ÇA2) ahşap bağdadi tekniği ile yapılmıştır. Ahşap taşıyıcıda su kaynaklı çürüme, form ve renk değişimi, vardır; 40 / 50 ve 75 / 55 cm boyutlarında iki adet pencere boşluğu mevcuttur.

DV7, 1K07 nolu odanın güneydoğu duvarıdır. Kırma taş dolgulu göz dolma duvardır. Dolguda parça kayıpları; ahşap kısımlarda deformasyon ve çürüme vardır. DV8 ise çatıdaki 1K04 nolu odanın güneydoğu duvarıdır. Ahşap bağdadi tekniğinde yapılmıştır. Ahşap taşıyıcıda su kaynaklı oluşan çürüme, form ve renk değişimi vardır. Çimento dolguludur.

Resim 4.18. Güneydoğu cephesi

Resim 4.19. P23 penceresi

Resim 4.20. DK4 isimli kapı

Resim 4.21. DK5 ve DK6 kapıları ve P24 penceresi

Resim 4.22. DV5 ve DV6 duvarı

Güneybatı cephesi

Güneybatı cephesi yapıya diğer bir girişin bulunduğu cephe'dir. Cephe ince yonu yığma taş duvardır (DV11). Duvarın köşelerinde yaklaşık 29 cm eninde ve dışarıya yaklaşık 2 cm çıkan köşe taşı vardır. Güneybatı cephesi 845 cm uzunluğundadır. Cephe, güney ucunda 614 cm, batı ucunda ise 386 cm yüksekliğindedir. Zemin katta yapıya girişi sağlayan bir dış kapı (DK3) ve odalara açılan demir parmaklıklı üç adet pencere vardır (P1, P2, P3) (Resim 4.23). Alt kota cepheye paralel özgününde taş olup üzeri sonradan betonla kaplanan bir merdivenle inilmektedir (Resim 4.24). Cephenin güney kenarında ahşap bir depo vardır (Resim 4.25, 26). Yapının kuzeybatı cephesine bitişik niteliksiz betonarme bir yapı yapılmıştır; bu muhdes yapı DK3 kapısının başlangıcına kadar cepheyi kapatmaktadır (Resim 4. 26).

Taş duvarın bitiminde ahşap eğik kaplamalı saçak başlamaktadır. Saçak taş duvardan dışarıya yaklaşık 63 cm çıkmaktadır. Saçağın kenarına cephenin batı ucundan başlayıp kapının sövesinin bitimine kadar pvc yağmur oluğu eklenmiştir. Yağmur oluğundan cephenin batı kenarından aşağı pvc yağmur iniş borusu inmektedir. Çatı kaplaması P2 penceresinin orta hizasına kadar trapez sac levha ile kaplanmış olup çatının geri kalan kısmında marsilya tipi kiremiti ve alaturka kiremit kullanılmıştır.

Çatıda 1K04 nolu odanın ahşap bağdadi duvarı bulunmaktadır (DV12) (Resim 4.28). Bu duvar üzerinde 91 / 135 cm boyutlarında iki adet ahşap pencere vardır (P13, P14). Ahşap kısımlarında renk değişimi, çürüme ve deformasyon görülmektedir. Ahşap çıtalar arası yer yer harçlar ve kırma taşlar gözlenmektedir; parça kayıpları vardır.

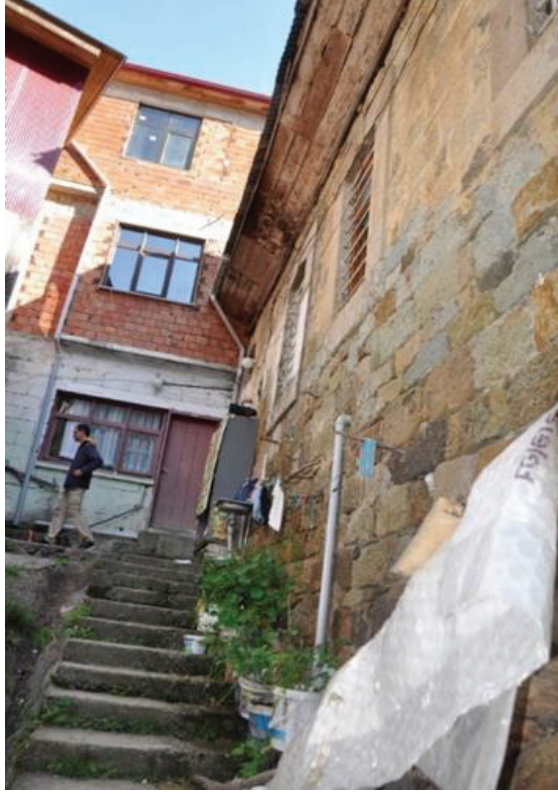
Cephede yer alan P1 ve P2 pencerelerinin etrafı yaklaşık 28 cm genişliğinde cephede kullanılan aynı taş ile yapılmış söve ile, P3 penceresi ise beton söve çevrelenmiştir. Sövelerin üstü kemer şeklinde olup, P1 ve P2 pencerelerinin kilit taşı yerinden oynamıştır (Resim 4.29). P1, P2, P3 pencereleri sırasıyla 80 / 150, 78 / 150, 76 / 150 cm boyutlarında, ahşap, çift kanatlı, altı bölümlü ve üstü kemerlidir; P1 ve P3 beyaz renkli yağlı boya ile boyanmış, P2 ise sadece verniklenmiştir ve bütün pencerelerin önlerinde sövenin içinde kalacak şekilde yerleştirilmiş yere paralel dokuz adet demir parmaklık vardır. Parmaklıklar özgün olup beyaz renkli yağlı boya ile boyanmışlardır.

DK3, çift kanatlı ahşap kapıdır (Resim 4.30). Kapı krem rengi yağlı boya ile boyanmıştır. Kapının üstünde 94 / 50 boyutlarında ahşap bir pencere vardır. Penceredeki demir parmaklıklardan sadece bir tanesi kalmıştır. Ahşaplar birbirlerine biri altta diğeri üstte olacak şekilde iki adet demir kuşak ile bağlanmıştır. 16.5 cm yüksekliğinde bir eşik vardır; eşğin altında 17 cm yüksekliğinde bir basamak vardır. P3 penceresinin sol altına çelik bir eviye ve musluk monte edilmiş olup; musluğun arkası 60 / 50 cm boyutlarında seramikle kaplanmıştır. Cephede kapının yanına elektrik sayacı asılıdır. Kapı ve P3 penceresi arasında soba deliği bulunmaktadır. P2 penceresinin altından Z07 isimli odaya ait gusülhanenin tesisat borusu çıkmaktadır.

Genel olarak cephede don kaynaklı bozulmalar, çimento dolgu, kireç badana, dökülmeler, parça kaybı, bitkisel ve mikrobiyolojik oluşumlar bulunmaktadır.

Resim 4.23. Güneybatı cephesi

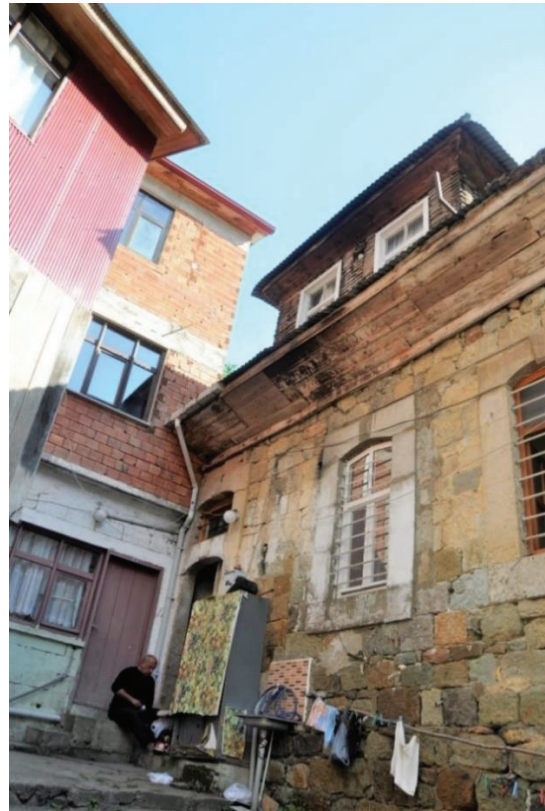
Resim 4.24. Merdiven

Resim 4.25. Depo

Resim 4.26. Depo alttan görünüş

Resim 4.27. Muhdes yapı

Resim 4.28. DV12

Resim 4.29. P1, P2, P3 pencereleri

4.2.3. İç tanımlama

Aydın konutu hayatlı aşhaneli plan tipindedir. Plan şeması açısından değerlendirildiğinde ise karnıyarık plan tipindedir. Konağın kuzeydoğu ve güneybatı cephelerinden aşhaneye girilmektedir. Her ne kadar günümüzde ocaklar kullanılsa da mekanların işlevi bakımından değişiklik olmamıştır. Aşhane iki adet odaya ulaşımı sağlayan hayat olarak adlandırılan koridora açılmaktadır. Konut, günümüzde zemin katta kuzeybatı-güneydoğu aksı doğrultusunda aşhaneden ve koridordan ikiye bölünmüştür. Böylelikle konut iki aile tarafından paylaşılmaktadır. Günümüzde bodrum katında depo alanları bulunmaktadır.

Mekanlar, mekana girildikten sonra saat yönü izlenerek yazılı ve tablolar halinde tanımlanmıştır.

Bodrum kat

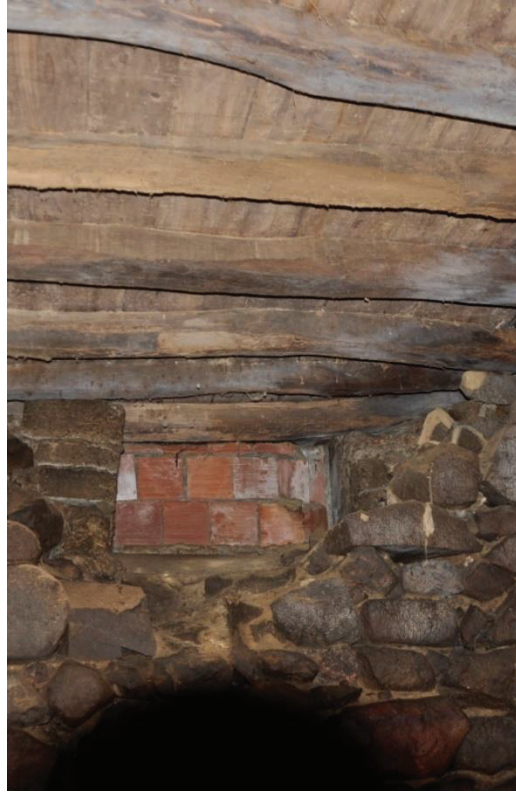
B01 Depo

Güneydoğu cephesindeki tek kanatlı ahşap DK4 kapısı ile mahale girilmektedir. Kapı kanadı düşeyde üç adet rendelenmiş ahşabın iç yüzeyde iki adet ahşap, dış yüzeyde de iki adet demir kuşak ile birleştirilmesi ile oluşturulmuştur (resim 4.31). Bütün duvarları taş olup batı (DV1) yönündeki duvarın yapılan sözlü tarih çalışmasında sonradan örüldüğü bilgisine ulaşılmıştır. DV1 duvarı yaklaşık 170 cm yüksekliğindedir. DV2 duvarında sonradan tuğla ile örülmüş bir boşluk vardır (Resim 4.32). Mahalde birer metre arayla dizilmiş iki adet 10 / 10 boyutlarında dikme bulunmaktadır (Resim 4.33); dikmelerin

altında taş yastık (Resim 4.34) vardır. Mahalin güney (DV3) ve doğu yönündeki (DV4) duvarları dış duvarlardır. Bu duvarlarda 40 / 80 ve 42 / 80 ölçülerinde toplam iki adet pencere (P22, P23) bulunmaktadır. Kapıların ve pencerelerin üstünde ahşap lento bulunmaktadır (Resim 4. 35, Resim 4. 36). P22 nolu pencerenin ahşap lentosu karbonize olmuştur. Pencerelerde taş denizlik vardır. DV3 ve DV4 duvarlar yer yer sıva ile kaplanmıştır. Tavan ahşap olup kirişler görünmektedir. Zemin sıkıştırılmış topraktır (Resim 4.31-36).

Resim 4.31. DK4 kapısının içten görünüşü

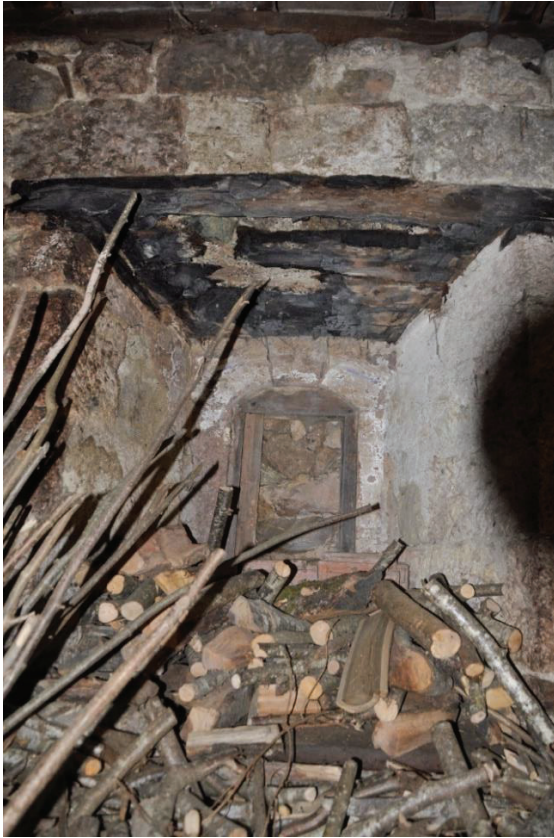
Resim 4.32. DV2 duvarındaki boşluk

Resim 4.33. B01 depo mekanının genel görünümü

Resim 4.34. Dikme ve taş yastık

Resim 4.35. P22 nolu pencere

Resim 4.36. P23 nolu pencere

Zemin kat*Z01 giriş*

Yapının kuzeydoğu cephesinden DK01 kapısı ile girilen kare planlı ve 1.57 m² alana sahip mekandır. Yapının kullanıcılarından alınan bilgiye göre ısı yalıtım nedeniyle yapıya sonradan kendileri tarafından eklenmiştir. DK02 kapısı ile Z02 mahaline geçilmektedir. Duvarları badana üzeri kireç, tavan kaplaması ahşap; zemin döşemesi ise mozaik karodur (Resim 4.37, 4.38, 4.39).

Resim 4.37. Z01 mahalinden görünüş

Resim 4.38. Z01 mahalinden görünüş

Resim 4.39. Z01 mahalinden görünüş

Z02 1 nolu oda

Z02 mekânı yapının kuzeydoğu cephesinde yer almaktadır. Z09 mekanının simetriğidir. Z01 mekanından geçilerek tek kanatlı ahşap DK02 kapısı ile mahal girilmektedir ve yapıya sonradan eklenmiş Z01 mekanının iki duvarı mahallin içinde kalmaktadır (Resim 4.40). Z02, kare planlıdır ve 17.9 m²'dir; tavan yüksekliği ise 300 cm'dir. Tavan ahşaptır; zemin ise karo mozaik döşelidir. Odanın kuzeydoğu duvarında çift kanatlı, üstü kemerli ve altı bölümlü, dış tarafı yatay demir parmaklıklı P04 penceresi bulunmaktadır. P04 penceresi özgündür (Resim 4.41). Pencerenin bulunduğu duvara sonradan pişirme ve yıkama işlemlerinin gerçekleştirileceği bir tezgah ve eviye eklenmiştir ve duvarın pencere altında kalan kısmı seramik ile kaplanmıştır.

Kuzeybatı duvarında ocak, niş ve sonradan eklenmiş tuvalete geçişi sağlayan AK10 kapısı bulunmaktadır. Ocak ve niş özgündür fakat ocak günümüzde kullanılmamaktadır. Duvara bir delik açılarak ocağın baca boşluğuna soba bacası bağlanmıştır. Ocak yerden 87 cm yükseklikte başlamaktadır; ocağı üst kotu ise 0.00 kotuna göre +0.40 cmdir. Taş ocağın üstü duvarla aynı şekilde sıvanarak boyanmış ve ocak deliği ahşap bir kapakla kapatılmıştır. Ocağın 21.5 cm yanında 28 x 26 x 28 cm boyutlarında bir niş vardır (Resim 4.42).

Mahalin güneybatı duvarı üst kata çıkan merdivenlerin yan yüzünün lambri ile kaplanmasıyla oluşturulmuştur; kaplama özgün değildir. İki basamakla merdivene açılan ahşap AK01 kapısına ulaşılmaktadır. Şu an konutta yaşayan Melahat Aydın ile yapılan konuşma sonucunda basamakların taştan yapıldığı ve kendileri tarafından ahşap ile kaplandığı anlaşılmıştır (Resim 4.43).

Güneydoğu duvarı 399 x 300 cm boyutlarındadır; 20 cm kalınlığındadır. Duvarın güney ucunda diğer odalara geçişi sağlayan Z05 koridoruna açılan özgün AK02 kapısı bulunmaktadır. AK02 kapısı tek kanatlı ahşap kapıdır (Resim 4.44) ve yağlı boya ile boyanmıştır. Kapıya iki ahşap basamak ile ulaşılmaktadır. Kapının çevresi lambri kaplanmıştır. Duvarın geri kalan kısmı mat pembe renkli boya ile boyanmıştır (Resim 4.45).

Resim 4.40. Z02 2 nolu oda

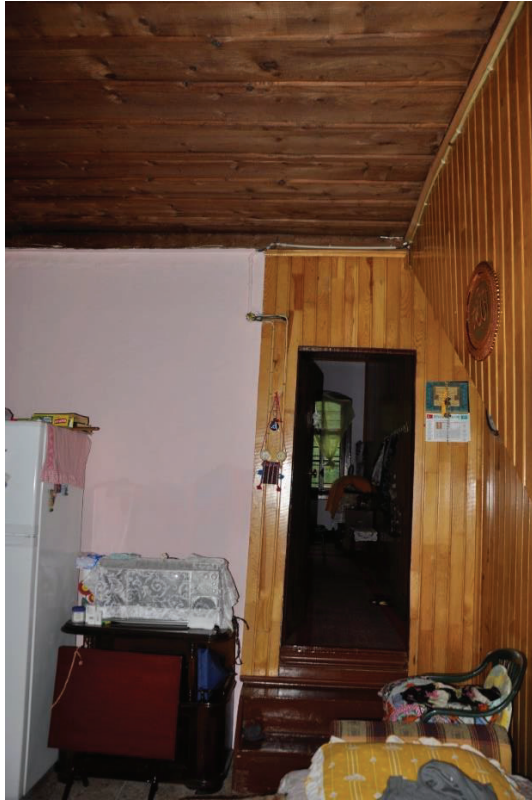
Resim 4.41. Ocak ve P04 penceresi

Resim 4.42. Z02 mekanı kuzeybatı duvarı görünüş

Resim 4.43. Z02 mekanı güneybatı duvarı görünüş

Resim 4.44. Z02 güneydoğu duvarı

Resim 4.45. Z02 güneydoğu duvarı

Z03 2 nolu oda

Yapının kuzeydoğu cephesinde yer almaktadır. Mekana Z05 koridordan geçilerek tek kanatlı ahşap AK 03 kapısı ile girilmektedir (Resim 4.46). Mekan dikdörtgen planlı olup 11.47 m2dir. Mekanın yüksekliği 329 cmdir. Tavan ahşap lambri ile kaplanmıştır; kaplama

özgün değildir. Döşeme konutun genelinde görüldüğü üzere ahşap ile kaplanmıştır ve özgünlüğünü korumaktadır.

Güney-batı ekseninde uzanan DV1 duvarı 314 x 302 cm boyutlarındadır, krem renkli sentetik boya ile boyalıdır ve üzerinde AK03 kapısı bulunmaktadır (Resim 4.47). AK03 kapısı 10 cm genişliğindeki ahşaplarla çerçevelenmiş ve yatayda üçe bölünmüştür ve çerçeveler arasında kalan her bir bölüm ahşap lambriden yapılmıştır. Kapı kahverengi yağlı boya ile boyanmıştır.

Kuzey-batı ekseninde uzanan DV2 duvarı 364 x 302 cm boyutlarındadır ve krem renkli sentetik boya ile boyanmıştır. Duvarın kuzey köşesine doğru 15 cm çapında soba deliği bulunmaktadır (Resim 4.48).

“DV3 duvarı kuzeybatı cephesi üzerindedir, 316 x 302 cm boyutlarındadır. Taş duvar olup duvar kalınlığı 60 cmdir. Duvar krem renkli sentetik boya ile boyanmıştır. Üzerinde 75 x 150 cm boyutlarında P5 penceresi bulunmaktadır (Resim 4.49). P5 penceresi çift kanatlı, üstü kemerli ve altı bölümlüdür; kahverengi yağlı boya ile boyanmıştır ve pencerenin dışında yatay demir parmaklıklar bulunmaktadır. Pencere özgündür. DV4 duvarı ise güney-doğu ekseninde uzanmaktadır; krem renkli sentetik boya ile boyanmıştır (Resim 4.50).

Resim 4.46. Z05 koridoru ve AK03 kapısının görünüşü

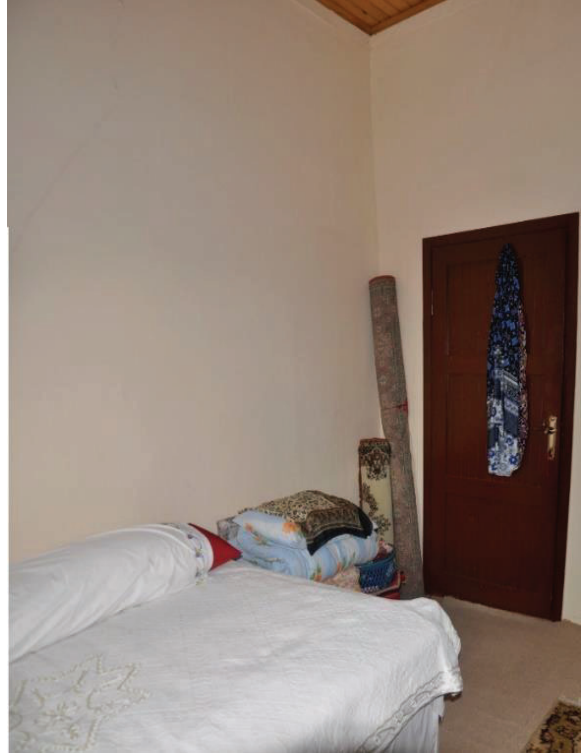
Resim 4.47. Z03, DV1 duvarı

Resim 4.48. Z03, DV2 duvarı

Resim 4.49. Z03, DV3 duvarı

Resim 4.50. Z03, DV4 duvarı

Z04 3 nolu oda

İki duvarı kuzeydoğu ve güneydoğu cephelerinde bulunan köşe odadır. Z05 isimli koridordan AK04 kapısı ile mekana girilmektedir. Mekan dikdörtgen planlı ve 17.02 m²'dir; kat yüksekliği 326.5 cm'dir; zemin kaplaması özgün ahşap rabıta olup tavan ahşap

lambri ile kaplanmıştır ve özgün değildir; duvarlar ise krem renkli sentetik boya ile boyanmıştır.

Güney-batı ekseninde uzanan DV1 duvarı 314 x 326.5 ölçülerindedir. Mekana giriş kapısı olan AK04 kapısı duvarın güney köşesinden başlamaktadır. Çift kanatlı, ahşap olan kapı 126x230 cm ölçülerinde, tablalı kapıdır. Kapı odanın güneydoğu köşesinden başlamakta ve kasası görünmemektedir (Resim 4.51) ve kahverengi yağlı boya ile boyanmıştır. Duvarda 15 cm genişliğinde metal kapakla kapatılmış bir delik bulunmaktadır. Duvar, krem renkli sentetik boya ile boyanmıştır.

DV2 duvarı kuzey-batı doğrultusunda uzanmakta ve Z03 mekanı ile Z04 mekanını ayırmaktadır; 405x326 cm ölçülerindedir. Krem renkli sentetik boya ile boyanmıştır ve 10 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelik vardır.

DV3 duvarı kuzeydoğu cephesindedir ve 457x326 cm ölçülerindedir. Duvarda sırasıyla gusülhane, ocak ve P6 penceresi vardır. Duvar krem renkli sentetik boya ile boyanmıştır (Resim 4.52). Gusülhane, DV2 ve DV3 duvarının köşesinde; duvardan 40 cm içeriye giren bir niş içindedir; 82x87 cm taban ölçülerindedir ve duş teknesi yerleştirilmiştir (Resim 4.53). DV2 ve DV3 duvarlarında 67 cm yüksekliğinde mermer plaka vardır. Gusülhanenin 71 cm yanında 110 cm genişliğinde ve üst kotu zemin kotuna göre 190 cm olan taş bir ocak bulunmaktadır (Resim 4.54). Ocak özgündür fakat yüzeyi verniklenmiştir. Ocağın boşluğu ahşap bir kapakla kapatılmıştır ve üzerinde 15 cm çapında plastik kapakla kapatılmış bir delik bulunmaktadır. P6 penceresi 75x150 boyutlarındadır; çift kanatlı, üstü kemerli ve altı bölümlüdür; kahverengi yağlıboya ile boyanmıştır ve pencerenin dışında yatay demir parmaklıklar bulunmaktadır (Resim 4.55). Pencere özgündür.

DV4 duvarı güneydoğu cephesinde bulunan dış duvardır; 362 x 362.5 cm boyutlarındadır (Resim 4.56). Duvar krem renkli sentetik boya ile boyanmıştır; üzerinde özdeş P7 ve P8 pencereleri bulunmaktadır. Pencereler özgün, 105 x 185 cm ölçülerinde, ahşap, üst kısmı kemerli ve altı bölümlüdür. Pencerelerin dışında yatak demir parmaklıklar vardır. Pencereler iç kısımdan kahverengi yağlı boya ile boyanmışlardır.

Resim 4.51. Z04 mekanına ait DV1 duvarı ve AK04 kapısı görünüşü

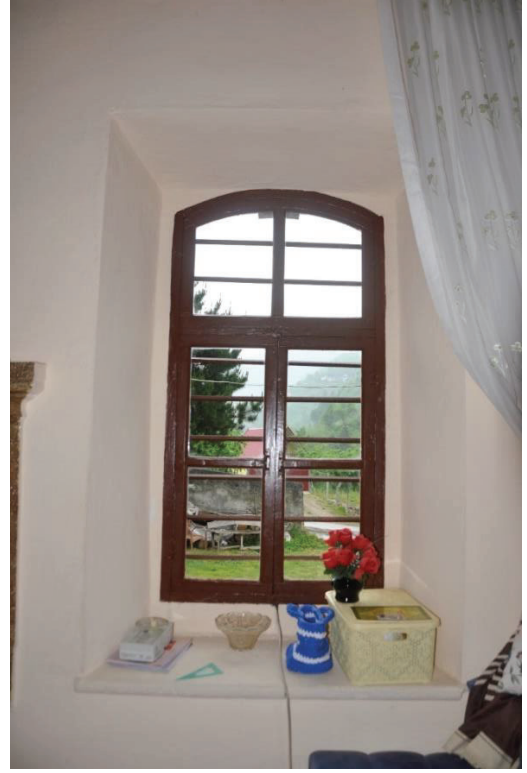
Resim 4.52. Z04 mekanına ait DV3 duvarı

Resim 4.53. Z04 mekanına ait DV3 duvarı üzerinde bulunan gusülhane ve ocak görünüşü

Resim 4.54. Z04, ocak

Resim 4.55. P04 penceresi

Resim 4.56. Z04 mekanına ait DV4 duvarı ve P7, P8 pencereleri

Z05 koridor

Kuzeybatı – güneydoğu doğrultusunda uzanan hayatın ikiye bölünmesi ile oluşturulmuştur. Z02 mekanından özgün AK02 kapısı ile girilmektedir ve buradan Z03 ve Z04 mekanlarına geçilmektedir (Resim 4.57, 4.58). Dikdörtgen formuna sahip mekan 9.5 m²'dir. Tavan ve bölücü duvar lambri ile kaplanmıştır; zemin ise ahşap parkedir; özgün değildir. Z03 ve Z04 mekanlarının duvarı olan DV4 duvarı ise beyaz renkli sentetik boya ile boyanmıştır. Mekanın güneydoğu duvarı üzerinde (DV3) 100x185 cm ölçülerinde ahşap P9 penceresi bulunmaktadır. Pencere özgün olup ahşap, üst kısmı kemerli ve altı bölümlüdür. Pencerelerin dışında yatay demir parmaklıklar vardır. Pencereler iç kısımdan kahverengi yağlı boya ile boyanmışlardır.

Resim 4.57. Z05, AK02 kapısı

Resim 4.58. Z05 mekanı genel görünüş

Z06 koridor

Kuzeybatı – güneydoğu doğrultusunda uzanan hayatın ikiye bölünmesi ile oluşturulmuştur, Z05 mekanının simetriğidir. Z06 mekanına Z09 mekanından özgün AK07 kapısı ile girilmektedir. Z07 ve Z08 mekanlarına geçilmektedir (Resim 4.59, 4.60). İnce uzun dikdörtgen formuna sahip mekan 10.18 m²'dir. Tavan lambri ile kaplanmıştır. Zemin ise ahşaptır ve özgündür. Z07 ve Z08 mekanlarının duvarı olan DV2 duvarı ise beyaz renkli sentetik boya ile boyanmıştır. Mekanın güneydoğu duvarı üzerinde (DV3) 100x185 cm ölçülerinde ahşap P10 penceresi bulunmaktadır (Resim 4.61). Pencere özgün olup ahşap, üst kısmı kemerli ve altı bölümlüdür. Pencere dışı yatak demir parmaklıklar vardır. Pencerenin iç kısmı krem renkli yağlıboya ile boyanmıştır. Bölücü DV4 duvarı simetriğinde bulunan Z05 mekanına ait DV2 duvarının arka yüzüdür (Resim 4.62). Duvar strüktürü düzeyde altı adet ahşap dikmenin yatayda 3 adet dikdörtgen kesitli ahşaplarla desteklenmesi ile oluşturulmuştur. Bu strüktür, simetriğinde bulunan Z05 mekanına bakacak şekilde ahşap lambri ile kaplanmıştır; bu nedenle Z06 mekanından lambrinin arka yüzeyi görülmektedir.

Resim 4.59. Z06 mekanı genel görünüş

Resim 4.60. Z06, AK07 kapısı

Resim 4.61. P10 penceresi

Resim 4.62. Z06 mekanı DV2 duvarı

Z07 4 nolu oda

İki duvarı güneybatı ve güneydoğu cephelerinde bulunan köşe odadır. Z04 mekanının simetriğidir; plan kurgusu, mekanın içinde bulunan elemanlar aynıdır. Z06 mahalinden AK05 kapısı ile mekana girilmektedir. Mekan dikdörtgen planlı ve 17.35 m²'dir; mekanın iç yüksekliği 325 cmdir; tavanda sehim görülmektedir. Zemin ahşap parke olup tavan ahşap ile kaplanmıştır ve her ikisi de özgündür; duvarlar ise yeşil renkli sentetik boya ile boyanmıştır. Duvarlarda 10 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelik vardır.

Güney-batı ekseninde uzanan DV1 duvarı 465 x 325 ölçülerindedir (Resim 4.63). Mekana giriş kapısı olan AK05 kapısı duvarın batı köşesinden başlamaktadır. Çift kanatlı, ahşap olan kapı 130x231 cm ölçülerindedir ve beyaz yağlıboya ile boyanmıştır. Duvarda 15 cm genişliğinde metal kapakla kapatılmış bir delik ve zeminden 181 cm yükseklikte 9 cm eninde duvar boyunca giden ahşap hatıl vardır; hatılın üzerinde ahşap kulp bulunmaktadır (Resim 4.64). Duvar yüzeyinde çatlaklar ve dökülmeler vardır. Duvar yeşil renkli sentetik boya ile boyanmıştır.

DV2 duvarı güneydoğu cephesinde bulunan dış duvardır; 368 x 325 cm boyutlarındadır (Resim 4.65). DV1 duvarında bulunan hatılla aynı kotta ve kalınlıkta ahşap hatıl bu duvar da görülmektedir. Duvar yeşil renkli sentetik boya ile boyanmıştır ve 10 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelik vardır. Duvarda çatlaklar ve sıva dökülmeleri görülmektedir. DV2 duvarı üzerinde P11 ve P12 pencereleri bulunmaktadır. Pencereler özgün, 105 x 185 cm ölçülerinde, ahşap, üst kısmı kemerli ve altı bölümlüdür. Pencerelerin dışında yatak demir parmaklıklar vardır. Pencereler iç kısımdan beyaz yağlı boya ile boyanmışlardır.

DV3 duvarı güneybatı cephesindedir ve 454x326 cm ölçülerinde taş duvardır. Duvarda sırasıyla P1 penceresi, ocak, P2 penceresi ve güsülhane vardır. Duvar beyaz renkli sentetik boya ile boyanmıştır (Resim 4.66). P1 penceresi 80 x150 boyutlarındadır; çift kanatlı, üstü kemerli ve altı bölümlüdür; beyaz yağlıboya ile boyanmıştır ve pencerenin dışında yatay demir parmaklıklar bulunmaktadır (Resim 4.67). Pencere özgündür. Taş ocak üst kotu zemin kotuna göre 170 cm yukarıdan başlamaktadır, genişliği ise 120 cmdir; taştan yapılmıştır (Resim 4.68). Ocağın boşluğu ahşap bir kapakla kapatılmıştır ve duvarda 15 cm çapında baca deliği bulunmaktadır. Ocağın üstü özgün olmayan sıva ve boya ile kaplanmıştır ve ocakta parça kayıpları vardır. P2 penceresi 78x150 cm boyutlarındadır. P1

penceresi ile aynı forma sahiptir, ahşaptır fakat özgün değildir. Pencerenin altında gusülhane vardır. 123 x 93 cm boyutlarında 9 cm yüksekliğinde bir platformdur (Resim 4.69). Üzeri seramik ile kaplanmıştır. Platformun üst kısmında seramik süpürgelik dönmektedir; duvara musluk monte edilmiştir, musluk özgün değildir. Duvarın bu kısmında nem kaynaklı mikroorganizma oluşumları ve dökülme, kabarma, vb bozulmalar bulunmaktadır.

DV4 duvarı, kuzey-batı doğrultusunda uzanmakta ve Z07 ve Z08 mekanı arasındaki bölücü duvardır (Resim 4.70). 366 x325 cm ölçülerindedir; yeşil renkli sentetik boya ile boyanmıştır. Ahşap hatıl duvar boyunca devam etmektedir. Gusülhane için bir adet musluk duvara monte edilmiştir. Duvarda deformasyon ve çatlaklar bulunmaktadır.

Resim 4.63. Z07 mekanı DV1 duvarı

Resim 4.64. Ahşap kulp

Resim 4.65. Z07, DV2 duvarı

Resim 4.66. Z07, DV3 duvarı

Resim 4.67. Z07, DV3 duvarı

Resim 4.68. Z07, ocak

Resim 4.69. Z07, gusülhane

Resim 4.70. Z07 mekanına ait DV4 duvarı

Z08 5 nolu oda

Yapının güneybatı cephesinde yer almaktadır. Mekana Z05 mekanından geçilerek tek kanatlı ahşap AK06 kapısı ile girilmektedir (Resim 4.71). Mekan, Z03'ün simetriğidir; dikdörtgen planlı olup 11.86 m²'dir. Mekanın yüksekliği 325 cmdir. Tavan ahşaptır ve özgündür. Döşeme konutun genelinde görüldüğü üzere ahşap ile kaplanmıştır ve özgünlüğünü korumaktadır.

DV1 duvarı 315 x 335 cm boyutlarındadır, pembe renkli sentetik boya ile boyanmıştır ve üzerinde AK06 kapısı bulunmaktadır (Resim 4.72). AK06 kapısı 10 cm genişliğindeki ahşaplarla çerçevelenmiş ve yatayda üçe bölünmüştür ve çerçeveler arasında kalan her bir

bölüm ahşap lambriden yapılmıştır. Kapı beyaz yağlı boya ile boyanmıştır. Duvarda çatlaklar ve deformasyonlar görülmektedir.

DV2 duvarı 366 x 325 cm boyutlarındadır. Duvarda yatayda giden taşıyıcı olmayan ahşap bulunmaktadır; üstüne aralıklarla askılar monte edilmiştir (Resim 4.73).

DV3 duvarı güneybatı cephesi üzerindedir, 315 x 325 cm boyutlarındadır. Taş duvar olup duvar kalınlığı 60 cm'dir. Duvar pembe renkli sentetik boya ile boyanmıştır. Üzerinde 76 x 150 cm boyutlarında P3 penceresi bulunmaktadır (Resim 4.74). P3 penceresi çift kanatlı, üstü kemerli ve altı bölümlüdür; beyaz yağlı boya ile boyanmıştır; pencerenin dışında yatay demir parmaklıklar bulunmaktadır. Pencere özgün değildir. Duvarda 66x195x45 cm boyutlarında niş içinde gusülhane bulunmaktadır (Resim 4.75). 112 x 75 cm boyutlarında 12 cm yüksekliğinde bir platformdur ve üzeri seramik ile kaplanmıştır. Platformun üst kısmında seramik süpürgelik dönmektedir; musluk duvara monte edilmiştir. Duvarın bu kısmında nem kaynaklı mikroorganizma oluşumları ve dökülme, kabarma, vb bozulmalar bulunmaktadır.

DV4 duvarı ise kuzey-batı ekseninde uzanmaktadır; (Resim 4.76). Karşısında bulunan DV2 duvarındaki gibi askı olarak kullanılan yatay ahşap bir kuşak bulunmaktadır. Duvarda aynı zamanda 15 cm çapında bir baca deliği vardır. Gusülhaneye ait bir musluk ve boru duvara monte edilmiştir. Duvarda deformasyon ve nem kaynaklı bozulmalar vardır.

Resim 4.71. Z06'dan giriş

Resim 4.72. Z08, DV1 duvarı

Resim 4.73. Z08, DV2 duvarı

Resim 4.74. Z08, DV3 duvarı

Resim 4.75. Z08, gusülhane

Resim 4.76. Z08, DV4 duvarı

Z09 6 nolu oda

Yapının güneybatı cephesinde yer almaktadır ve bu cephede yer alan ahşap, çift kanatlı ve üstü pencereli DK3 dış kapısı ile mahale girilmektedir (Resim 4.77, 4.78). Dörtgen formu mahale 20.38 m²'dir ve yüksekliği 278 cm'dir. Oda'nın içinde ocak olmasından dolayı bu oda'nın aşhane olduğu anlaşılmaktadır; günümüzde de mekan mutfak ve yaşam alanı olarak kullanılmaktadır. Tavan ahşap lambri ile kaplanmıştır ve özgün değildir. Zemin ise seramik döşemedir ve özgün değildir. DK3 kapısının bulunduğu DV1 duvarı taş duvardır. DV1 duvarı kapı boşluğundan sonra açılı bir şekilde kalınlaşmakta ve 60 cm kalınlığa ulaşmaktadır. DV1 günümüzde ahşap lambri ile kaplanmıştır. Duvarın kuzeybatı yönündeki DV2 duvarı ile oluşturduğu kenarda sonlanan yerden yüksekliği 90 cm olan; 30.5 x 33 x 31 cm boyutlarında niş bulunmaktadır (Resim 4.79). Nişin iç kısmı seramik ile kaplanmıştır; seramik özgün değildir.

Kuzeybatı yönündeki DV2 duvarı 451 x 278 cm boyutlarındadır (Resim 4.80). Duvarın geneli ahşap lambri ile kaplanmıştır. Duvarın batı kenarından 15 cm sonra başlayan ve yerden 70 cm yükseklikte bulunan 131 genişliğinde ve en yüksek noktası 117 cm; derinliği ise 28 cm olan kemerli bir niş bulunmaktadır. Nişin iç kısmı seramikle kaplıdır. DV2 duvarının nişin altında kalan kısmı seramikle kaplanmıştır. Nişin 41 cm yanında 172 cm

genişliğinde günümüzde kullanılmayan taş ocak bulunmaktadır. Ocağın iç kısmı seramik ile kaplanmıştır ve üst kısmında duvara delik açılarak soba bacası bağlanmıştır. Ocağın yanında ahşap kapı ile sonradan eklenmiş tuvalete geçilmektedir. Tuvalete beş basamakla ulaşılmaktadır.

Kuzeydoğu yönündeki DV3 duvarı 427 x 278 cm boyutlarındadır (Resim 4.81). Üst kata çıkan merdivenlerin yan yüzü lambri kaplanarak DV3 duvarı oluşturulmuştur; kaplama özgün değildir. Üç basamakla merdivene açılan ahşap AK08 kapısına ulaşılmaktadır.

Güneydoğu yönündeki DV4 duvarı 536 x 278 cm boyutlarındadır (Resim 4.82). Duvarın batı ucundan 80 cmlik kısmı DK03 kapısına doğru açılı gelmektedir. Duvarın güney ucunda odalara çıkan koridora açılan ahşap AK07 kapısı bulunmaktadır. Duvarın kapı ve açılı gelen kısmı lambri ile kaplanmıştır; geri kalan kısmı ise yerden 174 cm yüksekliğe kadar seramik ile kaplanmıştır.

Resim 4.77. DK3 kapısı içten görünüş

Resim 4.78. DK3 kapısı dıştan görünüş

Resim 4.79. Z09 mahali DV1 duvarı

Resim 4.80. Z09 mahali DV2 duvarı

Resim 4.81. Z09 mahali DV3 duvarı

Resim 4.82. Z09 mahali DV4 duvarı

Z10 hol

Z02 mekanından AK01, Z09 mekanından AK08 kapısı ile girilmektedir. Üst kata çıkmayı sağlayan merdivenin sahanlığıdır.

Resim 4.83. Z10 mahali

Çatı katı

Çatı katına zemin kattan ahşap bir merdiven ile ulaşılmaktadır (Resim 4.85). Çatının kuzeybatı bölümünde odalar bulunmaktadır; güneydoğu kısmında ise yaşam alanı yoktur. 1K04 mekanının güneydoğu duvarına dik olan bir köprü ile yapının kuzeybatı duvarına açılan kapı ile diğer yapıya geçilmektedir (Resim 4.86, 4.87).

Resim 4.85. 1K01 mahalinin görünüşü

Resim 4.86. Kuzeybatı duvarı

Resim 4.87. Muhdes eke geçiş

Resim 4.88. 1K04 güneybatı duvarı

Resim 4.89. Çatının güneybatı bölümü

Resim 4.90. 1K04 kuzeydoğu duvarı

Resim 4.91. Çatının kuzeybatı bölümü

1K01 hol

Çatı arasında bulunan odalara geçişi sağlayan orta mekandır. Zemin kattan merdiven ile ulaşılmaktadır. Çatıda çıkan yangından dolayı oluşan tahribatın izleri çatının genelinde görülmektedir (Resim 4.92). Holü çevreleyen kuzeydoğu duvarı rendelenmiş ahşaplarla kaplanmıştır; kaplama yangın sonrası yapılmıştır ve özgün değildir. Bu duvar üzerinde 1K02 mekanına geçişi sağlayan AK17 kapısı ve depo olarak kullanılan mekana girişi sağlayan AK19 kapısı bulunmaktadır (Resim 4.93, 4.94).

Merdivenin tam karşısında yer alan güneydoğu duvarında siyah tabaka görülmektedir. Duvarın bazı kısımları yıkılarak tuğla dolgu yapılmıştır. Duvarda 1K03 mekanına giriş için kullanılan AK15 kapısı vardır. Kapının yanında ise 25x20 cm ölçülerinde beton şaft yapılmıştır (Resim 4.92).

Güneybatı duvarının kuzey ucundan itibaren 100 cmlik kısmı içeriye 47 cm kadar girinti yapmıştır ve buradan ahşap, tek kanatlı AK14 kapısı ile depo olarak kullanılan çatı arasına girilmektedir (Resim 4.95, 4.97, 4.98). Duvarın geri kalan kısmı 1K04 mekanının dış

duvarını oluşturmaktadır ve bu mekana giriş kapısı olan AK13 kapısı bulunmaktadır. Ahşap taşıyıcılarla oluşturulan duvarda yangın sonrası dolgu olarak çimento kullanılmıştır (Resim 4.96).

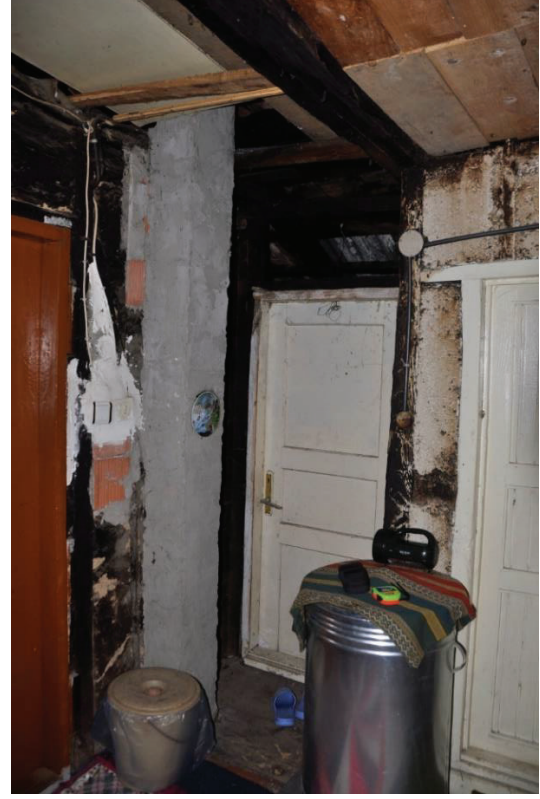
Resim 4.92. 1K01 mahali

Resim 4.93. Kuzeydoğu duvarı

Resim 4.94. Kuzeydoğu duvarı

Resim 4.95. Güneybatı duvarı

Resim 4.96. Güneybatı duvarı

Resim 4.97. Depo güneydoğu

Resim 4.98. Depo

Resim 4.99. Depo kuzeydoğu

1K02 7 nolu oda

Kuzeydoğuda bulunan odadır. 1K01 mekanından geçilerek tek kanatlı ahşap AK17 kapısı ile girilmektedir (Resim 4.100). Oda dikdörtgen planlı olup 12.78 m²'dir. Mekanın yüksekliği 225 cm'dir. Odanın duvarları, döşemesi ve tavanı ahşap lambri ile kaplanmıştır ve özgün değildir. Odanın kuzeybatısı duvarında bulunan kapı ile ulaşılan ve içinde tuvalet ve duş bulunan bir ıslak hacim eklenmiştir (Resim 4.101).

DV1 duvarı 312 x 225 cm boyutlarındadır, ahşap lambri ile kaplanmıştır ve üzerinde AK17 kapısı bulunmaktadır (Resim 4.102). AK17 kapısı üç adet düşey rendelenmiş

ahşabın odaya bakan yüzeyinden yatay iki adet ahşap kuşakla birleştirilmesi ile oluşturulmuştur ve özgündür. Kapı kahverengi yağlı boya ile boyanmıştır.

DV2 duvarı 405 x 225 cm boyutlarındadır. Duvar ahşap lambri ile kaplanmıştır. DV3 duvarı çatının kuzeybatı yüzü üzerinde yükselmektedir. 316 x 225 cm boyutlarındadır. Duvar ahşap lambri ile kaplanmıştır ve özgün değildir. Duvarın üzerinde 98 x 130 cm boyutlarında P15 ve P16 pencereleri bulunmaktadır (Resim 4.103). Pencereler çift kanatlı, üstü kemerli ve altı bölümlüdür; kahverengi yağlıboya ile boyanmıştır, özgündür.

DV4 duvarı kuzey-batı ekseninde uzanmaktadır (Resim 4.104). 411 x 225 cm boyutlarındadır. Duvarda ıslak hacme girişi sağlayan AK18 kapısı bulunmaktadır.

Resim 4.100. 1K02 girişi

Resim 4.101. 1K02, ıslak hacim

Islak hacim, 110 x 220 boyutlarında, dikdörtgen planlı ve 2.4 m²'dir. Tavanı kuzeydoğu yönüne doğru eğimlidir. Duvarları ahşap lambri ile kaplanmıştır ve 10 cm yüksekliğinde mermer süpürgelik dönmektedir. Zemin ise seramik karodur. Islak hacmin kuzeydoğu

duvarında klozet bulunmaktadır. Güneydoğu duvarında ise duş vardır (Resim 4.105, 4.106).

Resim 4.102. 1K02 mekanı DV1 duvarı

Resim 4.103. 1K02 mekanı DV3 duvarı

Resim 4.104. 1K02 mekanı DV4 duvarı

Resim 4.105. 1K02, ıslak hacim

Resim 4.106. 1K02, ıslak hacim

1K03 8 nolu oda

Güneydoğuda bulunan odadır. 1K01 mekanından geçilerek çift kanatlı ahşap AK15 kapısı ile girilmektedir (Resim 4.107). Oda dikdörtgen planlı olup 16.73 m²'dir. Mekanın yüksekliği 223-227 cm arasında değişmektedir. Mekanın 166 cm'lik kısmı güneydoğu cephesinde çıkma yapmaktadır. Odanın duvarları, döşemesi ve tavanı ahşap lambri ile kaplanmıştır ve özgün değildir. Odanın kuzeydoğu duvarında bulunan kapı ile ulaşılan ve içinde duş bulunan ve depo olarak kullanılan bir ıslak hacim eklenmiştir (Resim 4.108).

DV1 duvarı 312 x 225 cm boyutlarındadır, ahşap lambri ile kaplanmıştır ve üzerinde AK17 kapısı bulunmaktadır (Resim 4.109). AK17 kapısının kanatları iki adet düşey, rendelenmiş ahşabın odaya bakan yüzeyinden yatay iki adet ahşap kuşakla birleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Kapı kahverengi yağlı boya ile boyanmıştır. Kapının sol üst köşesine yakın metal kapakla kapatılmış baca deliği bulunmaktadır.

DV2 duvarı 509 x 229 cm boyutlarındadır ve ahşap lambri ile kaplanmıştır (Resim 4.110). Duvarda ıslak hacme girişi sağlayan AK16 kapısı bulunmaktadır. Islak hacim, 110 x 193 cm boyutlarında, dikdörtgen planlı ve 2.12 m²'dir. Tavanı kuzeydoğu yönüne doğru eğimlidir. Duvarları ahşap lambri ile kaplanmıştır. Islak hacmin güneybatı tarafında duş teknesi bulunmaktadır. Güneydoğu duvarında ise cepheye açılan P17 penceresi vardır. (Resim 4.111, 4.112). DV2 duvarının çıkma yapan kısmında P18 penceresi bulunmaktadır (Resim 4.113). Pencere tek kanatlı, üstü kemerli ve altı bölümlüdür; ahşaptır, özgün değildir.

DV3 duvarı güneydoğu cephesinde çıkma yapmaktadır. 330 x 229 cm boyutlarındadır. Duvar ahşap lambri ile kaplanmıştır ve kaplama özgün değildir. Duvarın üzerinde 75 x 140 cm boyutlarında P19 ve P20 pencereleri bulunmaktadır (Resim 4.114). Pencereler tek kanatlı, üstü kemerli ve altı bölümlüdür; ahşaptır, özgün değildir.

DV4 duvarı güney-batı ekseninde uzanmaktadır. 507 x 229 cm boyutlarındadır. Duvar ahşap lambri ile kaplanmıştır ve kaplama özgün değildir. Duvarın üzerinde 75 x 140 cm boyutlarında P21 penceresi bulunmaktadır. Pencere tek kanatlı, üstü kemerli ve altı bölümlüdür; ahşaptır, özgün değildir (Resim 4.115, 4.116).

Resim 4.107. 1K02, AK15 kapısı

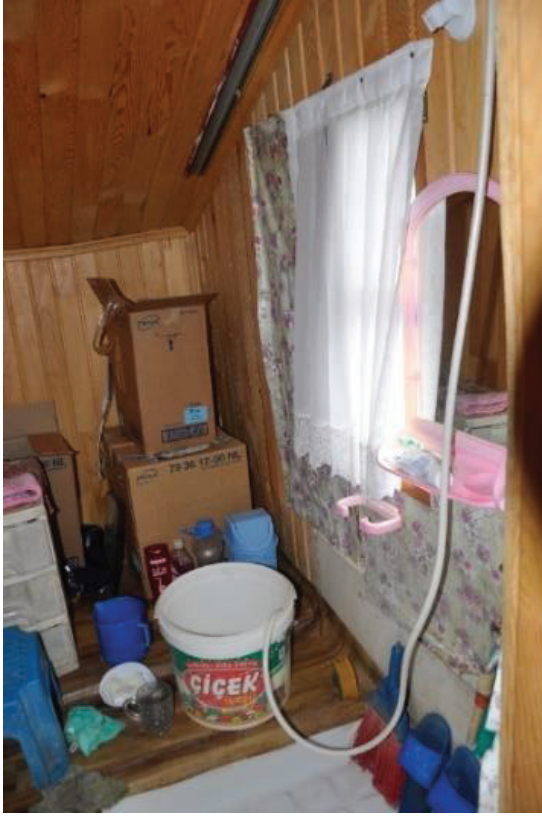
Resim 4.108. 1K03, ıslak hacim

Resim 4.109. 1K03 mahali DV1 duvarı

Resim 4.110. 1K03 mahali DV2 duvarı

Resim 4.111. 1K03, ıslak hacim

Resim 4.112. 1K03, ıslak hacim

Resim 4.113. P18

Resim 4.114. 1K03, DV3 duvarı

Resim 4.115. 1K03, DV4 duvarı

Resim 4.116. 1K03, DV3 duvarı

1K04 9 nolu oda

Güneybatıda bulunan odadır. 1K01 mekanından geçilerek tek kanatlı ahşap AK13 kapısı ile girilmektedir (Resim 4.117). Oda dikdörtgen planlı olup 13.1 m²'dir. Mekanın yüksekliği 225 cmdir. Odanın duvarları sentetik boya ile boyanmıştır. Döşemesi ve tavanı ahşap ile kaplanmıştır ve kaplamalar özgündür. Odanın kuzey köşesinde 99 x 97 x 12 cm boyutlarında beton platform şeklinde gusülhane vardır (Resim 4.118).

DV1 duvarı 316 x 225 cm boyutlarındadır ve üzerinde AK13 kapısı bulunmaktadır (Resim 4.119). AK13 kapısı 10 cm genişliğindeki ahşaplarla çerçevelenmiş ve yatayda üçe bölünmüştür ve çerçeveler arasında kalan her bir bölüm ahşap lambriden yapılmıştır. Kapı beyaz yağlı boya ile boyanmıştır. Duvarın kuzey köşesinde gusülhane yer almaktadır.

DV2 duvarı 405 x 225 cm boyutlarındadır. Duvar ahşap lambri ile kaplanmıştır (Resim 4.120).

DV3 duvarı güneybatı cephesindedir. 319 x 225 cm boyutlarındadır. Duvarın üzerinde 91 x 135 cm boyutlarında P13 ve P14 pencereleri bulunmaktadır (Resim 4.121). Pencereler çift kanatlı ve altı bölümlüdür; beyaz yağlıboya ile boyanmıştır ve özgün değildir.

DV4 duvarı kuzey-batı ekseninde uzanmaktadır (Resim 4.122). 412 x 225 cm boyutlarındadır. Duvarın kuzey köşesinde gusülhane yer almaktadır.

Resim 4.117. 1K04, AK13 kapısı

Resim 4.118. 1K04, gsulhane

Resim 4.119. 1K04, DV1 duvarı

Resim 4.120. 1K04, DV2 duvarı

Resim 4.121. 1K04, DV3 duvarı

Resim 4.122. 1K04, DV4 duvarı

4.2.4 Taşıyıcı elemanlar

Temeller

Aydın konutunun temelleri gerekli kazı ve sondaj işlemleri yapılamadığı için incelenememiştir.

Duvarlar

Aydın konutunun bodrum ve zemin kat dış duvarları, yığma moloz taş duvar; güneydoğu cephesi zemin katında ve çatı arası konutlarında kırmataş dolgulu göz duvar tekniği ile yapılmıştır. Taş duvar kalınlıkları 60-75 cm arasında, dolma duvarlar ise 15-17 cm arasındadır. Sözlü tarih çalışmasından ve yapılan araştırmalardan dolma duvarların dış yüzeylerinin sıva ile kaplı olduğu anlaşılmıştır, fakat günümüzde duvarların dış yüzeylerinin sıvaları tamamen dökülmüştür. İç duvarlar ise çatı katında anlaşıldığı üzere dolma duvardır (Resim 4.123).

Resim 4.123. İç duvar konstrüksiyonu

Döşemeler

Aydın konutunda ahşap ve sıkıştırılmış toprak olmak üzere iki tip döşeme görülmektedir. Yapılan sözlü tarih çalışmasında ve literatür araştırması sonucunda aşhane ve bodrum kat zeminin sıkıştırılmış toprak olduğu anlaşılmıştır. Bodrum kat tavanından anlaşıldığı üzere zemin ahşap dikmelerin üzerinde bulunan ana kirişlere dik daha küçük kesitli ara kirişlerin üstüne ahşap rabitaların çakılması ile oluşturulmuştur (Resim 4.124, 4.125).

Resim 4.124. Bodrum kat tavan döşemesi

Resim 4.125. Zemin kat Z07 mekanı zemin döşemesi

Çatı

Aydın konutunun çatısı semer çatıdır. Ahşap konstrüksiyona sahip çatı özgünde alaturka kiremit ile kaplıdır fakat günümüzde yapılan onarımlar sonucunda çatı örtüsünün bir bölümü marsilya tipi kiremit ve oluklu sac levha kullanılmıştır. Özgün bacalar tuğla olup bazı bacaların beton ile tadilatının yapıldığı ve bir adet de beton baca dikildiği saptanmıştır (Resim 4.123, 4.126). Saçak ise Doğu Karadeniz geleneksel kırsal mimarisinde sıklıkla karşılaşılan eğik kaplamalı saçaktır (Resim 4.127).

Resim 4.126. Çatının dıştan görünüşü

Resim 4.127. Saçak görünüşü

4.2.5. Mimari elemanlar

Kapılar

Aydın konutuna kuzeydoğu, güneydoğu ve güneybatı cephelerinden girişler bulunmaktadır. Kuzeydoğu ve güneybatı cephesinde birer adet özgün dış kapı, güneydoğu cephesinde ise biri özgün olmak üzere üç adet dış kapı bulunmaktadır. Özgün olan DK01, DK03 ve DK04 kapıları ahşap ve çift kanatlıdır. Kanatlardan her biri iki adet rendelenmiş ahşabın yatayda iki adet demir kuşak ile birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Kapılar taş söve ile çerçevelenmiştir. Sövenin üst kısmı kemerlidir ve kilit taşı pahlanmıştır. İç duvara monte edilmiş demir çubuklar kapılar kilitlenmektedir. DK01’de kapı üstünde ışıklık görevi gören pencere bulunmaktadır (Resim 4.128, 4.129).

İç kapılarda genel olarak üç tip kapı bulunmaktadır. Z05 ve Z06 koridor / hayat mekanına giriş kapıları özgün olup üç adet rendelenmiş ahşabın metal kuşak ile birleştirilmesi ile oluşturulmuştur (Resim 4.130). Kapılar yağlı boya ile boyanmıştır ve çeşitli ekler yapılmıştır. Simetrik mekanlar olan Z03 ve Z08’in kapıları tek kanatlıdır ve kapıların yapım tekniği, kilit mekanizmaları ve literatür araştırmalarından gelen bilgilere dayanarak özgün olmadığına karar verilmiştir (Resim 4.131). Z04 ve simetriğindeki Z07 mekanının kapıları çift kanatlı ve üç tablalı ahşap kapılardır. Kapıların kilit mekanizmaları ve kulpları incelendiğinde Aydın konutunun özgün kapısı olmadığı düşünülmüş olup, 1940 yılında mülkiyet değişimi ile kapıların değiştirildiği düşünülmektedir (Resim 4.132). Çatı katındaki 1K02 mekanı AK17 kapısı tek kapılı, ahşap ve üç adet rendelenmiş ahşabın ahşap kuşak ile birleştirilmesi ile oluşan bir kapıdır ve özgündür fakat kapı yağlı boya ile boyanmıştır ve kapıya kulp eklenmiştir. 1K03 mekanı kapısı olan AK15 çift kapılı, ahşap ve iki adet rendelenmiş ahşabın ahşap kuşak ile birleştirilmesi ile oluşan bir kapıdır ve özgündür fakat kapı yağlı boya ile boyanmıştır ve kapıya kulp eklenmiştir. 1K04 mekanı kapısı olan AK13 kapısı zemin katta bulunan Z04 ve Z07 ile özdeştir ve özgün değildir (Resim 4.133).

Resim 4.128. DK01 ve DK04 dış görünüş, DK01 özgün kilit mekanizması

Resim 4.129. Sonradan eklenmiş DK05 ve DK06 kapıları

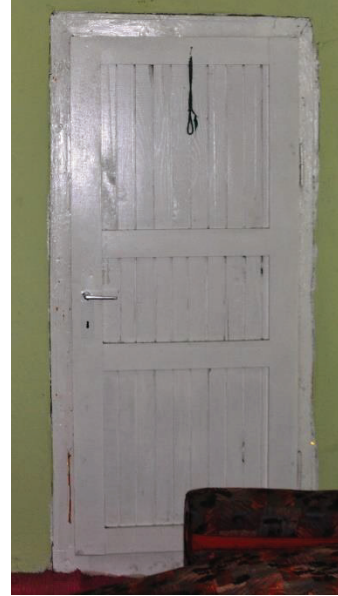
Resim 4.130. Z05 ve Z06 mekanına giriş kapıları

Resim 4.131. Z03 ve Z08 mekanına giriş kapıları

Resim 4.132. Z04 ve Z07 mekanına giriş kapıları

Resim 4.133. 1K02, 1K03 ve 1K04 mekanlarına giriş kapıları

Pencereler

Aydın konutunda bodrum katında tek tip, yaşam katında iki tip, çatı katında ise iki tip pencere bulunmaktadır.

Pencereler çift açılır kanatlı, üstü kemerli, altı bölümlü ve iç kısmı mandallıdır. Yaşam katındaki pencerelerin dışında yere paralel dörtgen profilli demir parmaklıklar vardır. Kuzeydoğu ve güneybatı cephelerinde bulunan pencerelerin etrafında taş söve bulunmakta olup, kemerli sövenin ortasındaki kilit taşı pahlıdır (Resim 4.134). Güneydoğu cephesindeki pencereler diğerleri ile benzerlik göstermekte olup 2+2+2 şeklinde cephede dizilmiştir (Resim 4.135). Çatı katı odalarında bulunan pencereler de konuttaki genel pencere formu ile benzerlik göstermektedir fakat pencerelerin önünde demir parmaklık bulunmamaktadır. Zemin katta bulunan P1, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11 ve P12 pencereleri; çatı katında bulunan P15 ve P16 pencerelerinin karşılaştırmalı çalışmalardan ve sözlü tarihten gelen bilgilere dayanarak özgün olduğu saptanmıştır. Pencerelere ilişkin ayrıntılı incelemeler tanımlama tablolarında bulunmaktadır.

Resim 4.134. Kuzeydoğu cephesi pencereler

Resim 4.135. Güneydoğu cephesi pencereler

Merdivenler

Aydın konutunda zemin kattan çatıya çıkan tek kollu ve 20 basamaklı ahşap bir merdiven bulunmaktadır. Yapılan sözlü tarih araştırmasında konutun 40'lı yıllarda hayat mekanından ikiye bölünmesi ile merdivenin iki yanının kapatıldığı öğrenilmiştir (Resim 4.136).

Resim 4.136. Merdiven

Gusülhane

Aydın konutunda Z04, Z07, Z08 mekanlarında gusülhane bulunmaktadır (Resim 4.137, 4.138). Z04 mekanında bulunan gusülhane bir niş içerisinde ve duş teknesi yerleştirilmiştir. Z07 mekanındaki gusülhane yükseltilmiş bir platform şeklindedir ve platformun yüzeyi seramik ile kaplanmıştır. Z08 mekanındaki gusülhane de bir niş içerisinde, yükseltilmiş bir platform şeklindedir ve seramik ile kaplanmıştır. 1K04 mekanında da yükseltilmiş beton bir platform bulunmaktadır. Gusülhanelerin hiçbirisi özgün değildir. Yapılan sözlü tarih çalışmasından gusülhanelerin zemin kattaki tüm odalarda bulunduğu ve döşeme kotundan aşağıda olduğu öğrenilmiştir.

Resim 4.137. Z04 ve Z07 mekanındaki gusülhaneler

Resim 4.138. Z08 ve 1K04 mekanındaki gusülhaneler

Ocaklar

Aydın konutunda dört adet özgün, bir adet de üzeri seramikle kaplanmış ocak bulunmaktadır. Ocakların üç adeti aşhanenin (Z02 ve Z09) kuzeybatı duvarında konumlanmıştır (Resim 4.139, 4.140). Diğer iki tanesi ise Z04 ve Z07 mekanlarında güneybatı ve kuzeydoğu duvarındadır (Resim 4.141). Z02 mekanındaki ocak taş olup, üzeri boyanmış ve ocağın boşluğu ahşap bir kapakla kapatılmıştır. Ocak zemin kotundan 199 cm yüksekte başlamakta ve 87 cm yükseklikte sona ermektedir. Ocağın yanında 26 x 28 x 16 cm boyutlarında bir niş bulunmaktadır. Yapılan sözlü tarih çalışmasında ocağın diğer yanında da aynı boyutlarda bir nişin daha olduğu öğrenilmiştir. Z09 mekanındaki ocak kesme taştan yapılmıştır ve 172 x 117 x 28 cm boyutlarındadır. Ocağın içi özgün olmayan seramik ile kaplanmıştır. Ocağın yanında tamamı seramik ile kaplanmış kemerli bir niş şeklinde bir ocak daha bulunmaktadır. Z04 ve Z07 mekanlarındaki taş ocaklar ısınma amaçlı olup benzer forma sahiptir. Her iki ocağın üzerinde soba deliği bulunmaktadır. Z04 mekanındaki ocağın yüzeyi verniklenmiş; Z07 mekanındaki ocağın yüzeyi ise boyanmıştır.

Resim 4.139. Z02, ocak

Resim 4.140. Z09, ocaklar

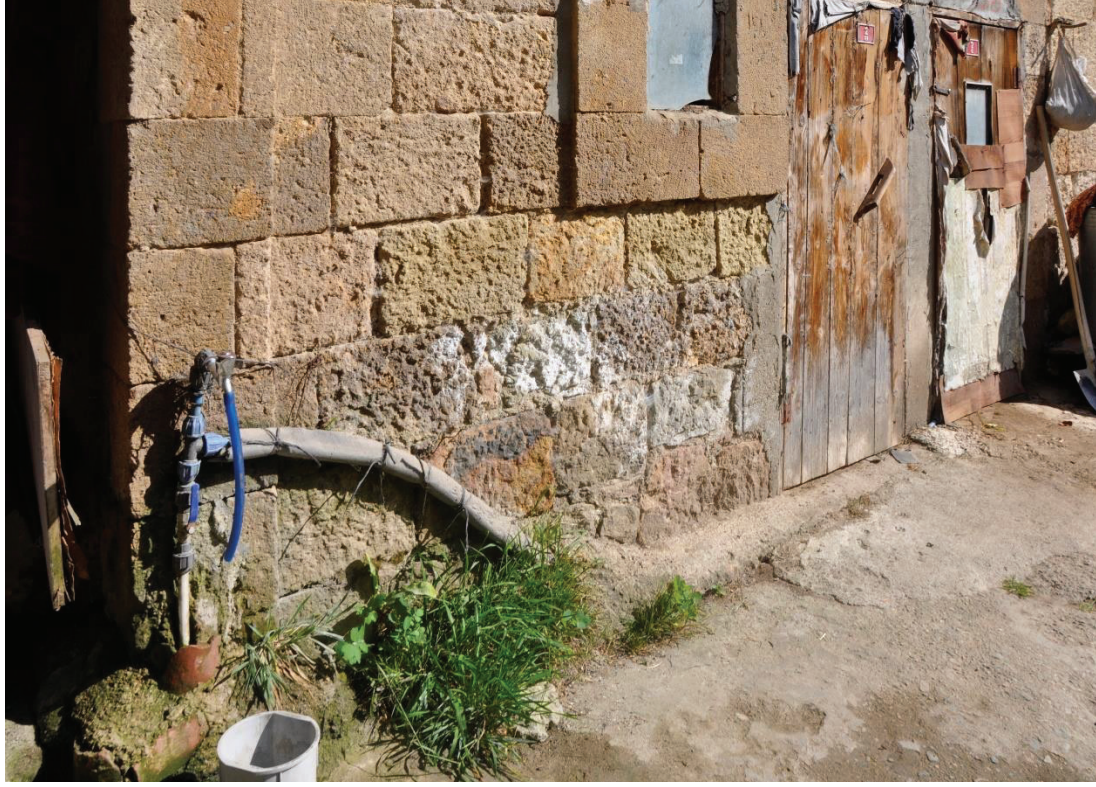
Resim 4.141. Z04 ve Z07 mekanındaki ocaklar

4.3. Değişim, Bozulmalar ve Yapısal Durum

Aydın konutu yapısal ve kurgusal olarak büyük oranda özgünlüğünü korumaktadır. Yapıdaki bozulmaların çoğunluğu kullanım kaynaklıdır. Var olan bozulmaları iki başlık altında incelemek gerekirse:

4.3.1. Doğal meydana gelen bozulmalar

Bölgenin iklim özelliklerinden dolayı nem ve suyun etkisi ile ahşap ve taş malzemede form değişiklikleri, renk değişikliği ve çürüme oluşmuştur. Taş malzemede ise tuz kristallerinin neden olduğu çiçeklenme, parça kayıpları, çatlaklar göze çarpmaktadır. Kesme taşların özellikle zeminle birleştiği yerlerde bitki ve mikrobiyolojik oluşumlar bulunmaktadır. Yapının taş örgüsünde aynı zamanda strüktürel çatlaklar ve kilit taşının yerinden oynaması gibi statik sorunlar da görülmektedir. Ahşap malzemede su kaynaklı çürüme, form ve renk değişimine rastlanmaktadır (Resim 4.142, 4.143, 4.144).

Resim 4.142. Çiçeklenme, su tahribatı ve bitki ve mikrobiyolojik oluşumlar

Resim 4.142. Biyolojik oluşumlar

Resim 4.143. Ahşaptaki renk değişimi ve deformasyon

Resim 4.144. Statik problemler

4.3.2. İnsan eliyle meydana gelen bozulmalar

Ekleme

Yapıya eklenmiş niteliksiz eklentilerdir. Kuzeydoğu cephesine temas eden klübe, yapının güney köşesinde bulunan depo, yağmur olukları, yağmur iniş boruları ve tesisat boruları, güneydoğu cephesinde bulunan çanak antenler, güneybatı cephesinde bulunan lavabo, seramikler, elektrik kutusu; Z01 Antre mekanı; Z02 mekanındaki mozaik döşeme ve tavan kaplaması; duvarda bulunan lambri kaplamalar, tezgah ve lavabo; Z04 mekanında bulunan duş teknesi ve lambri tavan kaplaması; Z05 ve Z06 mekanlarını ayıran ahşap bölücü paneller ve lambri tavan kaplaması; Z07 mekanındaki gusülhanenin beton platformu, Z08 mekanında gusülhanenin üzerinde kaplanmış olan seramikler, Z09 mekanındaki seramik döşeme, tavan kaplaması; duvarda bulunan lambri kaplamalar, tezgah ve lavabo, ocak yüzeyinin seramik kaplamaları; çatı katında bulunan ve yan binaya geçişi sağlayan köprü ve kapı; 1K03 mekanının dış duvarında bulunan beton şaft; 1K02 mekanında lambri tavan, döşeme ve duvar kaplamalarının tümü, ıslak hacmi ve geçiş kapısı; 1K03 mekanında lambri tavan, döşeme ve duvar kaplamalarının tümü, ıslak hacmi ve geçiş kapısı; 1K04 mekanında bulunan beton gusülhane platformu

Değiştirme

Özgün durumu değiştirilmiş yapı elemanlarıdır. Z07 mekanı P2 penceresi, Z08 mekanı P3 penceresi, 1K03 mekanı P18,19,20,21 pencereleri, 1K04 P13, P14 pencereleri; Z03 mekanı AK03 kapısı, Z05 mekanı AK02 kapısı, Z06 mekanı AK07 kapısı, Z08 mekanı AK06

kapısı, 1K04 mekanı AK13 kapısı; aşhane zemini ve tavanı değişikliğe uğramış elemanlardır.

Kaldırma

Günümüzde var olmayan yapı elemanlarıdır. Bodrum kata inen merdivenler, çatıya çıkan merdivenin korkuluğu, bahçede bulunan helalar, Z03 mekanı gusülhane kaldırılan elemanlardır.

Özgün olmayan harçlar, sıvalar

Yapının kuzeydoğu ve güneybatı cephesine paralel taş dış merdivenleri çimento ile kaplanmıştır; Konutun cephelerinin zeminle birleşim yerlerinde yine çimento dolgu görülmektedir; cephede kullanılan taşların arasında özgün olmayan harç birikimleri vardır.

Yukarıda bahsedilen bozulmalara insanların yapıya yaptıkları müdahaleler de neden olmaktadır. Su borusunun cepheden geçirilmesi, yağmur iniş borusu ve çatı olukları malzemeleri ikinci bir su etkisine maruz bırakmaktadır. Çimento vb. yapıya uygun malzemelerle tamirat yapılması da malzeme üzerinde birçok fiziksel ve kimyasal bozulmaya neden olmaktadır. Yapının geçirdiği yangın da strüktürel malzemelerin dayanımlarını yok etmekte ve malzemeleri fiziksel ve kimyasal değişikliğe uğratarken aynı zamanda her türlü tahribata karşı savunmasız bırakmaktadır. Yapıda yapılan niteliksiz ve uygun olmayan eklentiler de yapı için olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

5. KARŞILAŞTIRMALI ÇALIŞMA

5.1. Yöntem

Aydın Konutunda değişikliğe uğramış, zaman içinde kısmen veya tamamen yok olmuş, yapıya sonradan eklenmiş yapı elemanlarının saptanarak restitüsyon çalışmasına veri olabilmesi için karşılaştırmalı çalışma yapılmıştır.

Karşılaştırılması yapılan konutlar Özdil’de günümüzde var olan geleneksel konutların sayıca az olması ve bu konutlara girilemediği için incelemeleri eksik kaldığından dolayı literatür taraması yapılarak Trabzon ili kırsal mimari miras örnekleri seçilmiştir. Trabzon’un 7 ilçesinden (Araklı, Çaykara, Maçka, Of, Sürmene, Yomra) toplam 16 adet konut incelenmiştir. Cephe özellikleri ile ilgili karşılaştırmalı çalışma yapılırken bu konutlara Özdil Mahallesinde içerisine girilemeyen 3 konut da dahil edilmiştir.

5.2. Mekansal Kurgu ve Plan Tipolojisi

İncelenen konutlar Doğu Karadeniz Kırsal Mimarisine özgü olarak eğime dik bir şekilde arazide konumlandırılmıştır. Konutların arka cepheleri eğime bakmaktadır ve statik nedenlerden dolayı arka duvarlarda taş kullanılmıştır. Konutlarda alt kat yarım bodrum olarak ahır işlevi ile kullanılmış olup, üst kat yaşam alanı olarak kullanılmaktadır. İncelenen konutların 15 adeti ahır ve yaşam katı olarak iki katlı; 3 adeti ise üç katlıdır. Karşılaştırmalı çalışmaya konu olan konutlarda çatı arası depolama alanı olarak kullanılabildiği gibi Aydın Konutunda olduğu gibi bazı konutların çatı arasında odalar da mevcuttur.

İncelenen konutlarda ahırdan bir adet; aşhanenin her iki cephesinden birer adet olmak üzere toplam üç adet giriş bulunmaktadır. Ahırın bir üst kotunda doğrudan aşhaneye girildiği; aşhaneye doğrudan girilmeyen konutlarda ise hayattan geçilerek aşhaneye ulaşıldığı saptanmıştır. Bazı konutlarda Aydın Konutunda da olduğu üzere iki adet aşhane bulunmaktadır. Aşhane mekanının içinde pişirme işlemi için ocak veya fırın vardır; bazı konutlarda ise her ikisinin birden bulunduğu görülmüştür. Plan tipolojisi Doğu Karadeniz

Kırsal mimarisinin en önemli öğelerinden olan ve günlük eylemlerin gerçekleştirildiği aşhane / hayat mekanına göre çıkarılmıştır. Planlar, “salonlu, basit aşhaneli ve hayatlı aşhaneli” başlıkları altında üç tip olarak sınıflandırılmıştır.

İncelenen örneklerde odalara geçiş, aşhanenin bir bölümü sayılabilen “badama, tahtaüstü” isimleriyle anılan mekandan veya hayat mekanından yapılmaktadır. Aydın Konutunda da odalara geçiş aşhaneye dik I şeklinde konumlanan ve üç basamak sonrasında kapı ile geçilen hayattan yapılmaktadır. Sümerkan (2015) araştırmasında Trabzon bölgesindeki kırsal konutlarda zemine oturan aşhanelerde zemin kaplamasının toprak olduğunu ve evin bodrum katına evin içinden badama üzerinde bulunan ahşap bir kapakla ulaşıldığını belirtmektedir fakat Aydın Konutu’nda toprak kaplamaya ve bu geçişe ilişkin herhangi bir ize rastlanmamıştır.

Karşılaştırmalı çalışmaya konu olan konutlarda üst kata ulaşımı sağlayan merdiven aşhaneler arasında veya hayat mekanında yer almaktadır. Hanım Teyze ve Mahmut Kaldırım Konutları merdivenin aşhaneler arasında yer alması ile Aydın Konutu ile benzerlik göstermektedir.

5.3. Cephe Özellikleri

Doğu Karadeniz kırsal mimarisinde cepheler kendine has bir üslup ile tasarlanmıştır. Bir anlamda cephe hareketliliği kırsal mimarinin iki önemli malzemesi olan ahşap ve taş kullanımı ile sağlanmaktadır. Konutların geneli ahşap ve taşın birlikte kullanıldığı karma sistem ile üretilmiş olsa bile ahşap kullanımındaki ustalık ve yoğunluk ahşabı Doğu Karadeniz kırsal mimarisinin en önemli yapı malzemesi yapmaktadır.

Taş malzeme genelde ahır olarak kullanılan bodrum katında, katın bir kısmı eğimden dolayı gömülü olduğu için tercih edilmektedir. Karşılaştırmalı çalışmada incelenen örnekler arasında sadece 2 adet konut (Ferhat Altıntaş konutu ve Özdil mahallesi 1 nolu ev) tümüyle taş yapılardır (Resim 5.1.); Mustafa Ayyıldız evinin sadece eğime bakan cephesi yaşam katında ahşaptır. Örneklerde de görüldüğü üzere aşhane duvarında ve/veya aşhaneyi çevreleyen duvarlarda aşhanenin de eğime yaslanması nedeniyle her zaman taş kullanılmaktadır.

Resim 5.1. Ferhat Altıntaş konutu [23] ve Özdil mahallesi 1 nolu ev

Resim 5.2. Mustafa Ayyıldız evi [23]

Doğu Karadeniz kırsal mimarisinde yaşama katı duvarlarında genelde ahşap veya taş ve ahşabın birlikte kullanıldığı görülmektedir. Tamamı taş yığma olan yapıların haricinde eğime bakan cephelerde her zaman için ahşap yığma veya ahşap iskeletli dolma duvarlara rastlanmaktadır. Cephe özellikleri incelenen 19 konut içinde 10 tanesinde muska duvar tekniği; 4 tanesinde kırmataş dolgu göz dolma duvar tekniği; 1 tanesinde bloktaşlı göz dolma tekniği kullanılmıştır (Resim 5.3).

Resim 5.3. Rasim Politoğlu evi; muska duvar ve ahşap yığma duvar kullanımı [23]

Doğu Karadeniz kırsal mimarisinde dolma duvarların sıvanmış örneklerine de rastlanmaktadır. Nitekim karşılaştırma çalışma içinde incelenen Mustafa Ayyıldız evinin ve Özdil Mahallesi 2 nolu evin dolma duvarı sıvalıdır (Resim 5.4). Mahmut Kaldırım evinin muska duvar tekniği ile örülmüş duvarının dolgu kısmının üzeri sıvanmıştır (Resim 5.5).

Resim 5.4. Özdil Mahallesi 2 nolu ev

Resim 5.5. Mahmut Kaldırım evi [23]

Kırsal mimaride cephelerde çıkma veya geri çekilme çok nadir görülmektedir. Nuri Ağırman evinde hayat içeriye çekilerek balkon oluşturulmuştur ve dış hayat olarak adlandırılmıştır; Hasan Yıldırım evinde eğime bakan cephe boyunca balkon şeklinde çıkma vardır ve tahtaboş adını almıştır; Fikri Dilaver konutunda “aşhane cepheden içeri çekilerek çevresinde geniş bir sundurma bırakılmıştır” [23]; Halil Öztürk evinde saçak şeklinde bir çıkma bulunmaktadır ve son olarak Özdil Mahallesi 3 nolu evin yaşam katı

cephe boyunca çıkmıştır. (Resim 5.6, 5.7, 5.8, 5.9). Aydın Konutu da güneydoğu cephesindeki çıkma ile Doğu Karadeniz kırsal mimarisinde nadir karşılaşılan bir ögeyi taşımaktadır.

Resim 5.6. Nuri Ağırman evi [23]

Resim 5.7. Hasan Yıldırım evi [23]

Resim 5.8. Halil Öztürk evi [23]

Resim 5.9. Özdil Mahallesi 3 nolu ev

5.4. Kapılar

İncelenen örneklerde; yaşam katına açılan kapıların ahşap ve çift kanatlı olduğu anlaşılmıştır. Kapılar düşey ahşapların arka veya ön yüzlerinden metal ve/veya ahşap kuşaklarla birbirlerine monte edilmesiyle oluşturulmuştur. Fazlı Albayrak, Hanım Teyze ve Özdil 2 nolu evin dış kapılarının üstünde ışıklık vardır. Ayrıntılı analizler karşılaştırmalı çalışma tablolarında yapılmıştır.

5.5. Pencereleler

Karşılaştırmalı çalışmaya veri sağlayan konutlarda düşey dikdörtgen formuna sahip kanatlı ve giyotin olarak iki tip pencere bulunmaktadır. Pencere bölünmeleri 4, 6 ve 12 olarak saptanmıştır. Pencerelelerin önünde yatay demir parmaklık veya ahşap kepenkler bulunmaktadır. Bazı konutlarda kepenk ve parmaklık birlikte kullanılmıştır. Yaşam katı haricinde bazı konutlarda ahır/bodrum katında ve çatı katında da havalandırma için açıklıklar bulunmaktadır. Ayrıntılı analizler karşılaştırmalı çalışma tablolarında yapılmıştır.

5.6. Çatılar

İncelenen konutlarda en fazla üç omuz çatı vardır. Özdil 2 nolu konut semer; Fazlı Albayrak evi de dört omuz çatıya sahiptir. Çatı örtüsünde alaturka tipi kiremit kullanılmıştır. Çatının tahrip olan kısımları için sac kullanımı görülmüştür. Saçaklarda yatay kaplamalı; kaplamasız mertek, eğik kaplamalı ve harpuşa saçak olmak üzere dört tip vardır. Ayrıntılı analizler karşılaştırmalı çalışma tablolarında yapılmıştır.

5.7. Seranderleler

Karşılaştırmalı çalışma için toplam on adet incelenmiştir. İncelenen seranderlelerin beş adeti Özdil köyünde; üç adeti Yomra / Düzköy’de; bir adeti Yomra / Kayabaşı köyünde; bir adeti de Of/Fındıkoba’dadır. Seranderlelerin dokuz adeti çardaklı olup, sadece Düzköy’de bulunan 7 nolu serander çardaksızdır. Seranderlelerden 1,2,6,9 ve 10 numaralı olanlar sekiz direkli olup, geri kalanları altı direklidir. Özdil’de bulunan 5 numaralı serander haricindekilerin çatısı dört omuzlu olup, çatı örtüsü olarak alaturka kiremit kullanılmıştır; 5 numaralı serander iki omuzludur ve çatı örtüsü olarak sac levha kullanılmıştır; sac levha özgün değildir. 1 numaralı seranderin merdiveni özgün olmamakla birlikte sabittir. 6 nolu seranderin merdiveni de sabit olup özgündür. Diğer seranderlelerin merdivenleri seyyardır. Çardaklı, sekiz direkli ve seyyar merdivenli Aydın konutu parseli içinde yer alan seranderin özellikleri karşılaştırmalı çalışmada konu edilen serander özellikleri ile benzerlik göstermektedir.

Resim 5.10. Serander 1

Resim 5.11. Serander 2 [25]

Resim 5.12. Serander 3 [25]

Resim 5.13. Serander 4[25]

Resim 5.14. Serander 5 [25]

Resim 5.15. Serander 6 [25]

Resim 5.16. Serander 7 [25]

Resim 5.17. Serander 8 [25]

Resim 5.18. Serander 9 [25]

Resim 5.19. Serander 10 [25]

6. RESTİTÜSYON

6.1. Yöntem

Aydın Konutu değişen yaşam koşulları ve değişen ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitli değişimler geçirmiştir. Kullanıcı etkisi yanı sıra çevresel faktörler de yapı üzerinde tahribatlara neden olmuştur.

Aydın Konutunda yok olan, değişen ve tahribata uğrayan bölümleri tespit edilerek konutun özgün hali saptanmıştır. Yapının özgün hali yapının kendisinden, yazılı ve sözlü kaynaklardan ve karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler doğrultusunda ortaya çıkartılmıştır. Restitüsyon çalışması işlevsel ve fiziksel olarak iki başlık altında incelenmiştir.

6.2. İşlevsel Restitüsyon

Aydın Konutu, konut olan özgün işlevini günümüzde de sürdürmektedir. Plan kurgusunda da özgünlüğünü büyük ölçüde korumaktadır. Doğu Karadeniz kırsal mimarisinde önemli elemanlardan olan serander parsel içinde özgün konumlarını ve formlarını kısmen korumaktadırlar. Bu durumunu yanı sıra yapıya ihtiyaç doğrultusunda eklenen bölümler ve yapının arka cephesini kullanarak inşa edilmiş ikinci bir konut da yapının özgünlüğünü zedelemektedir.

6.3. Fiziksel Restitüsyon

Yapının özgün durumunda yapılan değişikliklerin saptanması için kullanılan kaynaklar, “yapının kendisinden elde edilen bilgiler; karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler ve sözlü kaynaklardan elde edilen bilgiler” olmak üzere üç ana başlık altında incelenmiştir.

6.3.1. Kaynak kullanımı

Yapının kendisinden gelen bilgiler

Varlığı kesinlikle bilinenler: Yapılan araştırmalar ve belgeleme çalışmaları sonucunda özgün olduğu belirlenen yapı elemanlarıdır.

Yapıda izi olan; boyutları ve biçimi yapıdaki örneklerden bilinenlerdir.

Yapıda izi olmayan; varlığı ve boyutları yapıdaki örneklerden bilinenlerdir.

Karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgiler

Yapıda izi olan ve tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgilerdir

Yapıda izi olmayan ve tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan elde edilen bilgilerdir.

Sözlü kaynaklardan gelen bilgiler

Mülk sahiplerinin aktardığı bilgilerdir.

6.3.2 Güvenilirlik değerlendirmesi

Restitüsyon projesi yapılacak restorasyon projesine veri sağladığı için yapılan restitüsyonun güvenilirlik değerlendirilmesinin yapılması gerekmektedir.

Birinci derece güvenilir kaynaklar

Yapılan araştırmalar ve belgeleme çalışmaları sonucunda varlığı kesinlikle tespit edilen elemanlardır

İkinci derece güvenilir kaynaklar

Yapıda izi olan; boyutları ve biçimi yapıdaki örneklerden bilinenler ve yapıda izi olmayan; varlığı ve boyutları yapıdaki örneklerden bilinenlerdir.

Üçüncü derece güvenilir kaynaklar

Yapıda izi olan ve tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan bilinenlerdir.

Dördüncü derece güvenilir kaynaklar

Yapıda izi olmayan ve tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan bilinenler ve sözlü kaynaklardan gelen bilgilerdir.

6.4. Restitüsyon Analizi

Sözlü tarih çalışması ile edinilen bilgiye göre yapının yaklaşık 200 yıl önce yapıldığı ve bir Rum yapısı olduğu öğrenilmiştir. Yapı, inşaat tarihinden 7-8 yıl sonra şimdiki kullanıcılar tarafından satın alınmış ve sonra yapı hayat simetri eksenini kabul edilerek ikiye bölünmüş ve çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Yapının ilk dönem restitüsyonuna dair sağlıklı bilgilere ulaşamadığı için Aydın konutunun restitüsyonu ikinci dönem baz alınarak yapılmıştır.

Serender

Seranderin çardak etrafında korkuluk görevinde bulunan özgün olmayan ahşaplar karşılaştırmalı çalışmalardan gelen bilgilerle kaldırılmıştır. Seranderin zeminindeki beton döşeme özgün olmadığı için kaldırılmıştır. Serander çatısının karşılaştırmalı çalışmalardan gelen bilgiler doğrultusunda dört omuzlu olduğuna karar verilmiştir ve çatı örtüsünün de alaturka kiremit olarak restitüsyonu yapılmıştır.

Bodrum kat

Bodrum kat döşemesi özgün topraktır. Var olan iki adet ahşap dikme ve pabuçları özgün değildir. Duvarlar bulunan çimento bazlı sıvalar kaldırılmıştır.

DV1 duvarındaki DK04 kapısı özgündür. P23 penceresinin kasası özgün değildir; restitüsyonda karşılaştırmalı örneklerden ve yapıdan gelen bilgiler doğrultusunda tamamlanmıştır.

DV2 duvarındaki P22 penceresine taş doldurulmuştur ve karşılaştırmalı örneklerden ve yapıdan gelen bilgiler doğrultusunda tamamlanmıştır. Sözlü çalışmalarından gelen bilgiler doğrultusunda bodrum kata sonradan eklenen iki adet kapı kaldırılmış ve özgün durumuna uygun olarak sözlü çalışmalardan ve yapıdan gelen bilgiler doğrultusunda kapı eklenmiştir.

Zemin kat

Hayatlı aşhaneli plan tipinde olan Aydın konutunda hayat aşhaneye dik, odaların arasında yer almaktadır. Aşhanenin ortasında yer alan ve çatı arasına çıkan merdiven ile bir anlamda aşhane ikiye bölünmüştür. Hayata bakan ikişer adet oda bulunmaktadır. Odalar hayat simetri eksenine göre simetriğinde bulunan oda ile boyut ve plan elemanları açısından özdeş nitelikler taşımaktadır. Konutun şimdiki kullanıcıları kendi ihtiyaçları doğrultusunda konutu hayat mekanından ikiye bölmüşlerdir. Dolayısı ile restitüsyon analizi zemin kat için simetriğindeki mekanların birlikte açıklanması ile aktarılacaktır.

Z'01 aşhane

Öncelikli olarak sözlü tarihten ve karşılaştırmalı çalışmalardan gelen bilgiler doğrultusunda mekandaki bölünme kaldırılmıştır. Mekanın kuzeydoğu girişinde bulunan ve ısı yalıtımı nedeniyle şu anki kullanıcılar tarafından yapılan Z01 mekanı özgün plan kurgusunda olmadığı için kaldırılmıştır. Zemin döşemesinde varolan mozaik döşeme karşılaştırmalı çalışmalardan alınan veriler doğrultusunda özgün kaplama malzemesi olmadığı için kaldırılmıştır ve döşemenin sıkıştırılmış toprak olduğuna karar verilmiştir. Sözlü çalışmalardan gelen bilgi ile DV2 ve DV4 duvarına paralel bodrum kata inen iki adet merdiven eklenmiştir. Karşılaştırmalı çalışmalardan ve sözlü tarihten gelen bilgilerle

tavan kaplaması kaldırılmıştır. Bütün duvarlardaki seramik ve lambri kaplamalar özgün olmadığı için kaldırılmıştır. Mekanın kuzeydoğu (DV1) ve güneybatısında (DV5) bulunan giriş kapılarının özgün olduğu saptanmıştır.

DV3 duvarında bulunan hayata geçiş kapıları özgün olduğu için korunmuştur; kapılara eklenmiş özgün olmayan parçalar ve yağlı boya kaldırılmıştır. Aşhane zeminine göre daha yüksek kotta bulunan hayata çıkan basamakların özgün malzemesinin sözlü tarih çalışmaları sonucunda taş olduğu öğrenilmiştir bu nedenle kaplama kaldırılmıştır.

Çatı arasına çıkan merdivene ve diğer aşhaneye geçişi sağlayan kapılar sözlü çalışmalardan öğrenildiği üzere kaldırılarak üst kata çıkan merdivenin özgün taş yüzeyi restitüsyon çalışmasına işlenmiştir. Merdivenin lambri ile kaplanmış iki yüzündeki kaplamalar kaldırılmıştır. Merdivenin korkulukları yapıdaki izlerine ve karşılaştırmalı çalışmalara uygun olarak tamamlanmıştır.

DV7 duvarında bulunan ocağın sağında da niş olduğu sözlü çalışmalar sonucunda tespit edilmiştir. DV6 ve DV7 duvarında eklenti wcye açılan kapılar özgün kurguda olmadığı için kaldırılmıştır.

Güneybatı (DV5) duvarında özgün bir niş bulunmaktadır. Çatıdaki bacadan dolayı bu duvarda bir adet daha ocağın olduğu anlaşılmıştır.

DV6 duvarında seramik ile kaplanmış kemerli ocağın seramikleri kaldırılmıştır. Yanındaki taş ocağın iç yüzeyinin taş olduğuna yapıdan gelen bilgiler doğrultusunda karar verilmiştir.

Z'02 oda

Odadaki ahşap döşemenin özgün ahşap rabıta olduğu yapıdaki diğer mekanlara bakılarak tespit edilmiştir. Tavandaki lambri kaplamanın özgün olmadığı yapıdan gelen bilgiler doğrultusunda anlaşılmıştır ve tavan restitüsyon çalışmasında çıtalı ahşap tavan olarak belirtilmiştir.

DV1 duvarındaki kapı özgün olmadığı için kaldırılmıştır. Özgün kapı yapıdaki özgün örneklerle bakılarak tamamlanmıştır.

DV3 duvarındaki pencerenin yapıdaki diğer örneklere bakılarak özgün olduğu anlaşılmıştır. Sözlü tarih çalışmasından simetriğindeki odada bulunan gusülhanenin bu mekanda da bulunduğu öğrenilmiştir ve restitüsyon çalışmasına eklenmiştir.

Z'06 oda

Simetriğinde bulunan Z02 mekanı ile benzer ölçülere ve elemanlara sahiptir. Döşemesi özgün ahşap rabitadır; tavan ise özgün ahşap çitadır. Tavanda özgün olmayan yağlı boya kaldırılmıştır.

DV1 duvarındaki kapı özgün olmadığı için kaldırılmıştır. Özgün kapı yapıdaki özgün örneklere bakılarak tamamlanmıştır.

DV2 ve DV4 duvarlarında var olan ve duvar boyunca devam eden ahşap kuşak özgün olduğu için korunmuştur.

Resim 6.1. Ahşap kuşak

DV3 duvarında bulunan P3 penceresi özgün olmadığı için yapıdaki özgün pencerelere göre tamamlanmıştır. DV3 duvarında bulunan ve niş şeklinde olan gusülhane özgündür; fakat platformu özgün değildir dolayısı ile platform kaldırılarak sözlü tarih çalışmasından gelen veriler ışığında gusülhane özgün kotuna indirilmiştir.

Z'03 oda

Zemin özgün ahşap rabıtaadır. Tavan lambri ile kaplanmıştır ve özgün değildir. Simetriğindeki Z07 mekanında ve diğer mekanlarda olduğu üzere özgün tavanın ahşap çatalı olduğu saptanmıştır.

DV1 duvarındaki kapı özgün olmadığı için kaldırılarak, kapı yapıdaki özgün örneklerle göre tamamlanmıştır.

DV3 duvarındaki ocak ve pencere yapıdaki diğer örneklerden anlaşıldığı üzere özgündür. Duvarda niş şeklinde olan gusülhanenin yeri ve biçimi özgündür; fakat özgün olmayan duş teknesi kaldırılarak gusülhane özgün malzemesi ile tamamlanmıştır.

DV4 duvarında bulunan pencereler yapıdaki diğer örneklerden anlaşıldığı üzere özgündür.

Z'05 oda

Zemin özgün ahşap rabıtaadır. Tavan özgün ahşap çatalıdır. DV1, DV2 ve DV4 duvarlarında hatıl benzeri ahşap bir kuşak duvarları çevrelemektedir. Bu kuşak üzerinde yer yer ahşap kulplar bulunmaktadır. Kuşak ve kulplar özgündür.

DV1 duvarındaki kapı özgün olmadığı için kaldırılarak, kapı yapıdaki özgün örneklerle göre tamamlanmıştır.

DV3 duvarında bulunan P'13 penceresi özgündür fakat yağlı boya ile boyanmıştır; boya kaldırılmıştır. Diğer pencere ise özgün değildir fakat yapıdaki özgün pencerelere göre özgün formunda ve detayları ile yeniden yapılmıştır. Pencerenin altında bulunan gusülhane özgün olduğu sözlü tarih bilgisinden öğrenilmiştir; özgün olmayan gusülhane platformu

kaldırılarak gusülhane özgün kotuna indirilmiştir. DV3 duvarındaki ocak özgündür, özgün taş yüzey ortaya çıkarılmıştır.

DV4 duvarındaki pencereler özgündür; üzerindeki boya kaldırılmıştır.

Z'04 hayat

Hayatlı aşhaneli plan tipinde olan Aydın konutundaki lambri bölücü duvar özgün olmadığı için kaldırılmıştır.

DV3 duvarındaki pencereler özgündür; yüzeylerindeki ve demir parmaklıklardaki beyaz yağlı boya sökülüştür. Demir parmaklıklarda var olan eksikler özgün haline uygun tamamlanmıştır.

Çatı katı

Eklenti yapıya geçiş için kuzeybatı duvarına açılan kapı ve ahşap köprü özgün olmadığı için kaldırılmıştır. 1K'02 mekanının duvarının ahşap çatki arası kırma taş dolma duvar olduğu ve duvarın iç mekanda ahşapla kaplandığı belgeleme sırasında anlaşılmıştır. Simetriğinde olan 1K'06 mekanının duvarlarının onarım geçirdiği ve çimento bazlı dolgu malzemesinin kullanıldığı görülmüştür. Bu mekana ait duvarlar da yapıdan gelen bilgiler doğrultusunda yeniden örülmüştür. 1K'04 mekanının duvarları da yapıdan gelen bilgiler doğrultusunda yeniden yapılmıştır. 1K'04 mekanının dış duvar yüzeyinde yer alan beton baca özgün olmadığı için kaldırılmıştır. Güneydoğu cephesindeki çıkmanın sağında ve solunda bulunan mekanlar depo olarak sözlü tarih çalışmasından gelen bilgiler doğrultusunda restitüsyon projesinde işlenmiştir. Depolara giriş kapıları özgün olmadığı için kaldırılmıştır.

1K'02 oda

Mekanın döşemesi, tavanı ve duvarları lambri ile kaplanmıştır; özgün olmadığı için kaplama sökülerek yapıdan gelen bilgilerle uygun boyutlardaki ahşap ile tamamlanmıştır; zemin ahşap rabıta, tavan ise çitalı ahşap olarak restitüte edilmiştir. Mekanda bulunan kapının ve pencerelerin yapıdan gelen bilgiler doğrultusunda özgün olduğu anlaşılmıştır.

İlgili elemanların yüzeyinde bulunan yağlı boya kaldırılmıştır. Mekanın içinde kapı ile çatı arasına yapılmış küçük bir tuvalete geçilmektedir. Bu mekan ve kapı özgün plan kurgusunda yer almadığı için iptal edilmiştir.

1K'03 ve 1K'05 depo

Çatının 1K'04 mekanının sağında ve solunda yer alan mekanlardır. Depo olarak kullanılmaktadır. Sözlü tarih çalışmasından gelen veriler doğrultusunda zemin ahşap rabita; duvarlar ise ahşap dolma duvardır. Güneydoğu duvarında yer alan pencereler sözlü tarih çalışması sonucunda kaldırılmıştır.

1K'04 oda

Mekanın döşemesi, tavanı ve duvarları lambri ile kaplanmıştır; özgün olmadığı için kaplama sökülerek yapıdan gelen bilgilerle uygun boyutlardaki ahşap ile kaplanmıştır; zemin ahşap rabita, tavan ise çıtalı ahşap ile kaplanmıştır. Mekanda bulunan kapı özgündür; pencereler özgün değildir, yapıdan gelen bilgiler doğrultusunda özgün biçimine uygun yeniden yapılmıştır. Mekanın içinde kapı ile çatı arasına yapılmış küçük bir tuvalete geçilmektedir. Bu mekan ve kapı özgün plan kurgusunda yer almadığı için iptal edilmiştir.

1K'06 oda

Mekanın döşemesi özgün ahşap rabita ve tavanı da özgün ahşaptır. Tavandaki yağlı boya özgün olmadığı için sökülüştür. Mekanda bulunan beton gusülhane özgün olmadığı için kaldırılmıştır. Zemin ahşap rabita; tavan ise çıtalı ahşap ile kaplanmıştır. Mekanda bulunan AK13 kapısı özgün olmadığı için kaldırılmıştır.

Cepheler

Kuzeydoğu cephesinde yer alan çimento esaslı dolgular ve sıvalar sökülüştür. Cephenin kuzey köşesinde yer alan yapı kaldırılmıştır; cephede yer alan yağmur iniş boruları ve sıhhi tesisat boruları kaldırılmıştır. Saçağın ucuna monte edilmiş plastik yağmur oluğu da kaldırılmıştır. P'6 penceresi tamamlanmıştır.

Güneydoğu cephesinde yer alan çimento esaslı dolgular ve sıvalar sökülüştür. Bodrum katında açılmış olan iki adet kapı kaldırılmıştır. Kapıların üstündeki beton hatıl ve arasında duran beton dikme kaldırılmıştır. Sözlü tarih çalışmalarından gelen bilgiler doğrultusunda duvarın eksik kısımları tamamlanıp iki kapı yerine bir adet kapı eklenmiştir. Pencereler yapıdan gelen bilgiler doğrultusunda tamamlanmıştır. Zemin katta yer alan P'9 ve P'10 pencerelerinin eksik demir parmaklıkları yapıdan gelen bilgiler doğrultusunda tamamlanmıştır. Karşılaştırmalı çalışmalardan gelen bilgiler, duvarın bir kısmında bağdadi çıtaların var olması ve sözlü tarih çalışmaları doğrultusunda cephenin dolma kısmı sıvanmıştır. Cephede yer alan anten, kablo ve borular kaldırılmıştır. Çıkmadaki pencereler aslına uygun olarak tamamlanmıştır.

Güneybatı cephesinde yer alan çimento esaslı dolgular ve sıvalar kaldırılmıştır. Cephede yer alan anten, kablo, borular ve lavabo kaldırılmıştır. P'14 ve P'15 pencereleri özgün biçimlerine uygun olarak yapıdan gelen bilgilerle yenilenmiştir. Giriş kapısı üstündeki ışıklık karşılaştırmalı çalışmalardan gelen bilgilerle tamamlanmıştır. Cephenin bir kısmını kapatan muhdes yapı yıkılmıştır. P'14 penceresinin beton sövesi kaldırılarak yapıdan gelen bilgilerle özgün taş söve yapılmıştır.

Çatı

Çatı örtüsünün alaturka kiremit olarak yapıdan gelen bilgiler doğrultusunda tamamlanmıştır. Özgün seramik bacalar korunarak; özgün olmayan bacalar yapıdan gelen bilgiler doğrultusunda aslına uygun olarak tamamlanmıştır.

7. RESTORASYON

7.1. Yapının Mevcut Durumunun Değerlendirilmesi

Yapının mevcut durumu aşağıdaki başlıklar altında ayrıntılı olarak incelenmiştir.

7.1.1. Mimari özellikler

Aydın konutu hayatlı aşhaneli plan tipinde ve yapı düşey eksenine göre simetrik mekan kurgusu olan bir konuttur. Bodrum, zemin ve çatı arası olmak üzere iki katlıdır. Yapı geleneksel Doğu Karadeniz kırsal mimarisinin tipik özelliklerini taşımaktadır.

Yapının yapım tarihi üzerine belgeli bir veriye ulaşılamasa da konut kullanıcılarından alınan bilgilere göre konağın yaklaşık 200 yaşında olduğu belirtilmiştir [26]. Aysun Aydın Öksüz'den alınan bilgiye göre dedesinin konağın yapımında usta olarak çalıştığı ve konağın yapımından 7-8 yıl sonra konağı satın aldığı ve 1940'lı yıllarda konağın hayattan ikiye bölünerek bugünkü kullanım biçimini aldığı öğrenilmiştir.

Günümüzde plan şemasında çok büyük değişiklik olmasa da kullanım, değişen ihtiyaçlar ve fiziksel çevre koşulları nedeniyle değişimler, bozulmalar ve niteliksiz ekler meydana gelmiştir. Öncelikle konutun hayattan ikiye bölünmesi özgün kullanımına göre farklılık oluşturmaktadır. Parselin kuzeydoğu ve güneybatı kısmında yer alan tuvaletlerin kullanımından vazgeçilerek yapının kuzeybatı cephesine bitişik ıslak hacimler eklenmiştir. Bahsedilen özgün tuvaletlerin hiçbirisi günümüze ulaşmamıştır. Yapının kuzeybatı duvarını kullanarak inşa edilen betonarme yapıdan Aydın konutunun kuzeybatı duvarına kapı açılarak çatı arasına geçiş verilmiştir. Bitişik nizam bu yapı Aydın konutun cephe ve yapı bütünlüğünü bozmaktadır. Yapıdaki diğer büyük değişiklik ise bodrum katında meydana gelmiştir. Zemin kat ile aynı taban alanına sahip olan bodrum katı duvar ile bölünerek bir kısmı kullanılmaya başlanmış ve bu nedenle aşhaneden bodrum kata ulaşımı sağlayan merdivenler de kaldırılmıştır. Özgün işlevi yaşama mekanı olan bodrum kat, günümüzde ahır ve depo olarak kullanılmaktadır.

Yapının güney köşesinden başlayan ahşap deponun özgün olmadığı saptanmıştır. Parselin kuzeydoğusunda yer alan serander özgün durumunu nispeten korusa da güneybatısında yer alan serander niteliksiz ek ve malzeme kullanımı ile oldukça tahribata uğramıştır. Yapının kuzeydoğu ve güneybatı cephesine bitişik dış merdivenlerin çimento ile kaplanması merdivenlerin özgün durumunu yok etmiştir.

7.1.2. Yapısal durum

Günümüze kadar Aydın konutun kullanılıyor olması yapısal olarak çok fazla tahribata uğramamasına neden olmuştur. Yapıda statik olarak acil müdahale gerektiren durum bulunmamaktadır. İnce yonu taş cephelerde derz boşlukları, taş yüzeylerinde sudan kaynaklı deformasyonlar göze çarpmaktadır. Pencere sövelerinin kilit taşları yerlerinden oynamıştır; bu durum gelecek için tehlike oluşturmaktadır. Ahşap dolma duvarlardaki sıvalar tamamen dökülmüştür. Ahşap kısımlarda deformasyon ve renk değişimleri bulunmaktadır.

7.1.3. Çevresel Faktörler

Özdil Durançay Mahallesinde 160 ada 14 parselde bulunan konut, beldenin girişinde bulunan ilk yapıdır. Özdil beldesinde geleneksel yapıdaki konutların sayıca azlığı ve her geçen gün Doğu Karadeniz kırsal mimarisinin özgün özelliklerini yansıtan konutların azalması Aydın konutunun belde çapında önemini arttırmaktadır. Aynı zamanda konutun özgün niteliklerini büyük ölçüde koruması da konutun korunarak gelecek kuşaklara aktarılması gerekliliğine neden olmaktadır.

7.1.4. Sosyal Faktörler

Özdil Beldesinde bulunan Cazılar Deresi üzerine yapılmış olan alabalık üretim tesisi / lokanta popüler bir mekan olarak beldenin bir cazibe merkezi haline gelmesine imkan tanımaktadır. Dolayısı ile köyün girişinde özgünlüğünü büyük ölçüde koruyan nitelikli bir yapı olarak Aydın konutu gelen ziyaretçiler tarafından ilgi toplamaktadır. Toplumsal bellekte yer edinmeye başlayan Aydın konutunun korunarak gelecek kuşaklara aktarılması bir gerekliliktir. Konutun aynı zamanda geçmiş dönem yaşayışına ve yapı kültürüne ait bir belge niteliğinde olması korunması gerekliliğinin diğer bir nedenidir.

7.2. Restorasyon Yaklaşımı

Kırsal mimarinin korunması kavramı 18. yy sonunda ortaya çıkmıştır [28]. Kırsal mimarinin korunmasına ilişkin mevzuat ise 20.yy ikinci yarısında oluşturulmaya başlanmıştır. Aydın konutu restorasyon yaklaşımı evrensel ve ulusal koruma mevzuatı maddeleri baz alınarak oluşturulmuştur.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu “6/a) Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19 uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar” maddesi uyarınca Aydın konutu yapıldığı dönem itibarıyla koruma kapsamına girmektedir [29].

ICOMOS’un Ekim 1999’da Meksika’da yapılan 12. Genel Kurulunda kabul edilen ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü’nün ilk maddesine göre geleneksel yapılar;

a) Toplumca paylaşılan bir yapı geleneği, b) Çevreye uygun yöresel veya bölgesel bir kimlik, c) Üslup, biçim ve görünüş tutarlılığı veya geleneksel yapı türlerine bağlılık, d) Anonim olarak aktarılan geleneksel tasarım ve yapı ustalığı, e) İşlevsel, sosyal ve çevresel kısıtlamalara etkin olarak cevap verebilme, f) Geleneksel yapı sistemlerinin ve zanaatlarının etkin uygulaması, gibi ayırt edici özellikleriyle tanınırlar şeklinde tanımlanmaktadır [30].

Aydın konutu Doğu Karadeniz kırsal mimari özelliklerini Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü’nün yukarıda tanımlandığı şekilde taşımaktadır.

Venedik Tüzüğü’nün (1964) 3. Maddesi “Anıtların korunmasında ve onarılmasındaki amaç, onları bir sanat eseri olduğu kadar, bir tarihi belge olarak da korumaktır” [31] ve ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü’nün 2. Maddesi “Geleneksel mimarinin takdir edilmesi ve başarıyla korunması toplumun buna katılımı, desteği, sürekli bakımı ve kullanımına bağlıdır” [30] ve 3. Maddesi “Hükümetler ve yetkili kuruluşlar bütün toplumların yaşayan geleneklerini sürdürme ve bunları mevcut yasal, yönetsel ve maddi olanaklarla koruyarak gelecek kuşaklara aktarma haklarını tanımalıdır” [30] maddelerinde de açıklandığı üzere kültür varlıklarının korunmasının bir diğer amacı da konutun belge niteliği taşıyarak gelecek kuşaklara kendisiyle var olan bilgileri aktarma görevi üstlenmesidir. Aydın konutu da Doğu Karadeniz kırsal mimarisin nitelikli bir örneği olması ve özgün işlevini korumasından dolayı hem fiziksel özellikleri hem de temsil ettiği sosyal özellikleri ile belge niteliği taşımaktadır.

Restorasyon yaklaşımı belirlenirken Venedik Tüzüğü'nün "4. Anıtların korunmasındaki temel tutum korumanın kalıcı olması, sürekliliğinin sağlanmasıdır" ve "6. Anıtların korunması, ölçeği dışına taşmamak koşuluyla çevresinin de bakımını içine almalıdır. Eğer geleneksel ortam varsa, olduğu gibi bırakılmalıdır. Kütle ve renk ilişkilerini değiştirecek hiçbir yeni eklentiye, yok etmeye ya da değiştirmeye izin verilmemelidir" [31] ve Amsterdam Bildirgesi (1975) "f) Eski alanların sağlıklılaştırılması olanak ölçüsünde, bölge sakinlerinin toplumsal kompozisyonunda köklü bir değişiklik gerektirmeyecek şekilde tasarlanmalı ve uygulanmalıdır. Kamu kaynaklarınca gerçekleştirilen restorasyon çalışmalarının sağladığı yararlardan tüm toplum kesimleri pay almalıdır." [32] maddeleri temel olarak benimsenmiş ve Aydın konutunun özgün işlevinin korunmasına karar verilmiştir.

Nairobi Kararları'nın

3. Her tarihi veya geleneksel alan ve çevresi bir bütün olarak görülmeli, söz konusu alanın doğal ve özel dengesinin, onu oluşturan bölümlerin bütünlüğüne bağlı olduğu ve bu bağlamda söz konusu tanımın binalar, mekânsal kurumlar ve çevrelerinin yanı sıra, insan etkinliklerini de kapsadığı göz önünde bulundurulmalıdır. Tüm bu unsurlar, ne kadar vasat olursa olsun insanların faaliyetleri de dâhil olmak üzere, söz konusu bütünlük için büyük bir önem taşımakta olup göz ardı edilmemelidir ve 4. Tarihi veya geleneksel alanlar ve çevreleri, bilhassa uygun olmayan kullanım, gereksiz eklentiler, yanlış yönlendirilmiş ve duyarsız değişiklikler gibi söz konusu alanların kimliklerini tahrip edecek her türlü zarardan ve her türlü kirlenmeden etkin bir şekilde korunmalıdır. Yapılacak her türlü yenileme çalışması, bilimsel prensipler baz alınarak gerçekleştirilmelidir. Benzer olarak, bu yapı gruplarını oluşturan ve her yapı grubuna kendine özgü niteliklerini kazandıran çeşitli bölümlerin birlikteliğinin veya karşıtlının yarattığı ahenk ve estetik duyguya dikkat edilmelidir [24].

Maddelerine istinaden restorasyon yaklaşımını etkileyen diğer bir faktör ise Aydın konutunun çevresi ile bir bütün olarak korunması gerekliliğidir. Doğu Karadeniz kırsal yaşamında tarımsal faaliyetlerin de önemli bir yer tutması nedeniyle gündelik yaşam konut çevresinde de örgütlenmektedir. Yaşayanlar çeşitli depolama ihtiyaçlarını serander, merenk gibi konut çevresine yaptıkları yardımcı yapılarla; gıda ihtiyaçlarını çoğunlukla konutlarının önünde var olan küçük tarlalardan ve çoğunlukla ahır olarak kullanılan bodrum katlarında yetiştirdikleri hayvanlardan karşılamaktadırlar. Dolayısı ile Aydın konutu parseldeki serander ve önündeki tarım alanı ile birlikte ele alınmıştır.

Aktif müdahalelerde ise benimsenen ilkeler aşağıda belirtilmiştir:

Venedik Tüzüğü

9. Madde: Onarım uzmanlık gerektiren bir iştir. Amacı, anıtın estetik ve tarihi değerini korumak ve ortaya çıkarmaktır. Onarım kendine temel olarak aldığı özgün malzeme ile güvenilir belgelere saygıyla bağlıdır. Faraziyenin başladığı yerde onarım durmalıdır; yapılması gerekli herhangi bir eklemenin mimari kompozisyonundan farkı anlaşılabilmeli ve gününün damgasını taşımalıdır. Herhangi bir onarım işine başlamadan önce ve bittikten sonra, anıtın arkeolojik ve tarihi bir incelemesi yapılmalıdır.

12. Madde: Eksik kısımlar tamamlanırken, bütünle uyumlu bir şekilde bağdaştırılmalıdır; fakat bu onarımın, aynı zamanda sanatsal ve tarihi tanıklığı yanlış bir biçimde yansıtmaması için, özgünden ayırt edilebilecek bir şekilde yapılması gereklidir.

13. Madde: Eklemelere, ancak yapının ilgi çekici bölümlerine, geleneksel konumuna, kompozisyonuna, dengesine ve çevresiyle olan bağıntısına zarar gelmediği durumlarda izin verilebilir. [31]

ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü

2. Geleneksel yapılara, yapı gruplarına ve yerleşmelere yapılacak çağdaş müdahaleler onların kültürel değerlerine ve geleneksel karakterlerine saygı göstermelidir.

5. Geleneksel miras yalnız somut biçimler, kütleler, strüktürler ve mekânlardan oluşmaz, bunların kullanış ve algılanış biçimlerini, gelenekleri ve onlara bağlı elle tutulamayan ilişkileri de kapsar.

4. Malzeme ve mimari öğelerin değiştirilmesi, yenilenmesi

Çağdaş kullanım isteklerinin zorladığı ve kabul edilebilir değişimler bütünü genel ifadesine uyumlu, görünüş, doku ve biçim yönünden aykırı olmayan malzemelerle yapılmalı; yapı malzemelerin birbiriyle uyumuna özen gösterilmelidir.

6. Değişiklikler ve dönem restorasyonları

Zaman içinde yapılan değişiklikler saygı görmeli ve geleneksel mimarinin özelliğini yansıtan bir belge olarak değerlendirilmelidir. Normal olarak, geleneksel yapıların restorasyonunda hedef yapının bütün parçalarının tek bir döneme göre onarılması olmamalıdır. [30]

7.3. Finansal Model

Amsterdam Bildirgesi, “h) Mimarlık veya tarih açısından önemli binaların ve yörelerin restorasyon, uygulama ve bakım giderlerinin karşılanmasına katkıda bulunmak için yerel yönetimlere parasal yardım sağlanmalı, aynı biçimde özel mülk sahiplerine de parasal destek ve devletten yardım sunulmalıdır.” [32] maddesinde belirtildiği üzere mal sahiplerine Aydın konutun restorasyonu için kaynak önerilerinde bulunulmuştur.

Kültür ve Turizm Bakanlığı mülkiyetinde taşınmaz kültür ve tabiat varlığı bulunan ve bakım ve onarımını gerçekleştirmek için ayni, nakdi veya teknik yardım isteyen gerçek veya tüzel kişilere destek vermektedir. Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik’te belirtilen hükümler uyarınca Bakanlık İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne yazılı olarak başvuruda bulunularak bu destekten yararlanılabilmektedir. _Bakanlık desteğinin yanı sıra 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu hükümlerince emlak vergilerinden yerel yönetimlere katkı payı aktarılarak ikinci bir kaynak oluşturulmuştur.

7.4. İşlevi

Aydın konutu işlev değişikliği olmadan ve özgün plan kurgusunu büyük ölçüde koruyarak günümüze kadar ulaşmıştır. Mülkiyet durumundan dolayı yapının iki ayrı konut olarak kullanılması ve korumanın sürdürülebilirliği açısından günümüzdeki kullanım biçiminin değiştirilmemesine karar verilmiştir.

7.5. Mekan kullanımı

Konut günümüz kullanımına bağlı kalarak hayattan ikiye bölünerek kullanılmaya devam edecektir.

Bodrum

Mevcut durumunda depo ve ahır işlevi ile bir kısmı kullanılan bodrumun özgün durumunda tam kat olması nedeniyle bodrumun taş duvar örülerek kullanılmayan kısmı taş

duvar kaldırılarak kullanıma açılmıştır. Bodrum kat ahır, depo ve ıslak hacim işlevleri ile yeniden düzenlenmiştir.

Z01 aşhane (yerevi) / mutfak

Konut hayat simetri ekseninden ikiye bölünerek iki ayrı konut olarak kullanılacağı için aşhane de ortasındaki merdivene kadar bir konuta ait olarak bölünmüştür. Bölünme Doğu Karadeniz kırsal mimari mirasında kullanılan ahşap duvar yapım tekniği kullanılarak gerçekleştirilecektir. Mekana sonradan eklenmiş olan antre kaldırılacaktır. Giriş kapısının ve pencerenin yüzeyindeki yağlı boya sökülecek ve özgün ahşap yüzey ortaya çıkartılarak verniklenecektir. Zemin özgün kullanımda sıkıştırılmış topraktır; dolayısı ile mevcut mozaik döşeme özgün kota kadar kaldırılarak zemin ahşap rabıta kaplanacaktır. Tavan kaplaması sökülerek tavan özgün durumundaki gibi kaplanmayacak; çatıdaki ahşap taşıyıcı sistemin bakımı yapılacaktır. Merdivenin ve hayatın önündeki basamakların özgün taş yüzeyi ortaya çıkartılacaktır. Merdivene açılan kapı yapıdaki özgün örneklerle yenilenecektir. Duvarlar özgün yüzeye kadar kazınacaktır. Ocağın yüzeyindeki boya kaldırılacaktır. Hayata açılan kapının üzerindeki özgün olmayan boya sökülecek ve kapının bakımı yapılacaktır. Bodrum kata inen merdivenler restitüsyona uygun bir şekilde yeniden yapılacaktır.

Z02 aşhane (yerevi) / mutfak

Konut hayat simetri ekseninden ikiye bölünerek iki ayrı konut olarak kullanılacağı için yerevi de ortasındaki merdivene kadar bir konuta ait olarak bölünmüştür. Bölünme Doğu Karadeniz kırsal mimari mirasında kullanılan ahşap duvar yapım tekniği kullanılarak gerçekleştirilecektir. Giriş kapısının yüzeyindeki yağlı boya sökülecek ve özgün ahşap yüzey ortaya çıkartılarak verniklenecektir. Zemin özgün kullanımda sıkıştırılmış topraktır; dolayısı ile mevcut seramik döşeme özgün kota kadar kaldırılarak zemin ahşap rabıta kaplanacaktır. Tavan kaplaması sökülerek tavan özgün durumundaki gibi kaplanmayacak; çatıdaki ahşap taşıyıcı sistemin bakımı yapılacaktır. Merdivenin ve hayatın önündeki basamakların özgün taş yüzeyi ortaya çıkartılacaktır. Merdivene açılan kapı yapıdaki özgün örneklerle yenilenecektir. Duvarlardaki ahşap lambri kaplama kaldırılacaktır. Ocakların ve fırının yüzeyindeki seramikler kaldırılacaktır. Özgünde bulunan üzeri kapatılmış ocak yeniden ortaya çıkartılacaktır. Hayata açılan kapının üzerindeki özgün

olmayan boya sökülecek ve kapının bakımı yapılacaktır. Bodrum kata inen merdivenler restitüsyona uygun bir şekilde yeniden yapılacaktır.

Z03 oda

Özgün işlevini koruyacaktır. Tavandaki yağlı boya kaldırılarak, bakımı yapılacaktır. Özgün zemin kaplamasının bakımı yapılacaktır. Duvarlar özgün sıvaya kadar soyulacak ve bakımı yapılacaktır. Seramik kaplanmış olan gusülhanenin seramikleri sökülecek ve özgün taş yüzeyi ortaya çıkartılacaktır fakat gusülhane işlevi ile kullanılmayacaktır. Pencere ve kapıdaki yağlı boya sökülerek, bakımları yapılacaktır. Ocağın özgün yüzeyini ortaya çıkarmak için üzerindeki boya kaldırılacaktır. Kapı yapıdan ve karşılaştırmalı çalışmalardan gelen bilgiler doğrultusunda yenilenecektir.

Z04 oda

Özgün işlevini koruyacaktır. Tavana sonradan kaplanmış olan lambri sökülerek özgün kaplama ortaya çıkartılacaktır. Özgün zemin kaplamasının bakımı yapılacaktır. Duvarlar özgün sıvaya kadar soyulacak ve bakımı yapılacaktır. Özgün kurguda bulunan gusülhane yeniden yapılacaktır. Pencere ve kapıdaki yağlı boya sökülerek, bakımları yapılacaktır. Kapı yapıdan ve karşılaştırmalı çalışmalardan gelen bilgiler doğrultusunda yenilenecektir.

Z05 oda

Özgün işlevini koruyacaktır. Tavana sonradan kaplanmış olan lambri sökülerek özgün kaplama ortaya çıkartılacaktır. Özgün zemin kaplamasının bakımı yapılacaktır. Duvarlar özgün sıvaya kadar soyulacak ve bakımı yapılacaktır. Özgün kurguda bulunan gusülhane yeniden yapılacaktır. Pencere ve kapıdaki yağlı boya sökülerek, bakımları yapılacaktır. Ocağın özgün yüzeyini ortaya çıkarmak için üzerindeki vernik kaldırılacaktır.

Z06 oda

Özgün işlevini koruyacaktır. Tavandaki yağlı boya kaldırılarak, bakımı yapılacaktır. Özgün zemin kaplamasının bakımı yapılacaktır. Duvarlar özgün sıvaya kadar soyulacak ve bakımı yapılacaktır. Özgün kurguda bulunan gusülhane ortaya çıkartılacaktır fakat

gusülhane işlevi ile kullanılmayacaktır. Pencereleer ve kapıdaki yağlı boya sökülerek, bakımları yapılacaktır. Ocağın özgün yüzeyini ortaya çıkarmak için üzerindeki boya kaldırılacaktır.

Z07 ve Z08 hayat

Konutun bugünkü kullanımında ikiye bölünerek iki adet konut oluşturulan hayat restorasyonda da ikiye bölünmüştür. Bölücü duvar, kırsal mimari duvar elemanlarına uygun olarak ahşaptan yapılacaktır. Duvardaki tabakalar özgün seviyesine kadar kaldırılacaktır ve duvardaki sıvalar yenilenerek boyanacaktır.

Çatı

Aydın konutuna bitişik yapılan yapıya geçiş için konutun kuzeybatı duvarına açılan kapı kaldırılacak ve duvardaki kapı boşluğu özgün taş örgüsü ile kapatılacaktır. Bitişik muhdes yapıya geçiş için sonradan yapılan köprü kaldırılacak ve çatı strüktüründe oluşan boşluklar tamamlanacaktır. Çatıda bulunan üç odanın (1K02, 1K04 ve 1K06) özgün olmayan duvarları özgün olan kısımlarından anlaşıldığı üzere ahşap dolma duvarlar olarak örülecektir. 1K02 mekanın sağında ve solunda bulunan ve özgün plan şemasında depo olarak kullanılan mekanların ahşap zemini onarılacak ve eksikleri tamamlanacaktır. Bu mekanların güneydoğu cephesini oluşturan ahşap dolma duvarların eksikleri yapıdan gelen bilgiler ışığında tamamlanacaktır. Çatı strüktürünün eksik kısımları tamamlanarak, alaturka kiremit ile kaplanacaktır.

1K02 oda

Oda özgün işlevini koruyacaktır. Özgün duvar ve zemin kaplamaları korunacak ve onarımları yapılacaktır. Duvarlardaki sıva ve boyalar kazınarak özgün haline göre sıvanıp boyanacaktır. Odada var olan gusülhane özgün plan şemasında olmadığı için kaldırılacaktır. Pencereleer ve kapı karşılaştırmalı çalışmalardan ve yapıdan gelen bilgiler ışığında yenilenecektir.

1K03 ve 1K05 depo

Özgün işlevine devam edecektir. Dış cepheyi oluşturan duvarları sağlamlaştırılıp, parça kayıpları yenilenecektir. Çatı ahşapları da korunmuşluk durumlarına göre sağlamlaştırılacak veya yenilenecektir. Zemin, ahşap rabıta olarak yenilenecektir.

1K04 oda

Oda özgün işlevini koruyacaktır. Tavan, zemin ve duvarlarda kullanılan lambri kaplama sökülecektir. Yapıdan gelen bilgiler ışığında tavan ahşap çıtalı tavan, zemin ahşap rabıta ve duvarlar sıvalı olacak şekilde tamamlanacaktır. Odadan geçerek kullanılan ıslak hacim ve kuzeybatı duvarına açılmış olan ıslak hacim kapısı kaldırılacak ve kapı boşluğu tamamlanacaktır. Pencereleer karşılaştırmalı çalışmalardan ve yapıdan gelen bildiler ışığında yenilenecektir. Kapıda kullanılmış olan yağlıboya sökülecek ve kapı özgün durumuna getirilecektir.

1K06 oda

Oda özgün işlevini koruyacaktır. Tavan, zemin ve duvarlarda kullanılan lambri kaplama sökülecektir. Yapıdan gelen bilgiler ışığında tavan ahşap çıtalı tavan, zemin ahşap rabıta ve duvarlar sıvalı olacak şekilde tamamlanacaktır. Odadan geçerek kullanılan ıslak hacim ve kuzeybatı duvarına açılmış olan ıslak hacim kapısı kaldırılacak ve kapı boşluğu tamamlanacaktır. Pencereleer karşılaştırmalı çalışmalardan ve yapıdan gelen bildiler ışığında yenilenecektir. Kapıda kullanılmış olan yağlıboya sökülecek ve kapı özgün durumuna getirilecektir.

Serander

Özgün olmayan ahşap dikmeler yenilecektir. Ahşapların bakımları yapılip sağlamlaştırılacaktır. Çatı aslına uygun olarak yenilenecektir. Zemindeki beton platform sökülecektir.

7.6. Restorasyonda Müdahale Biçimleri ve Teknikleri

Rölöve, restitüsyon çalışmaları ve diğer araştırmalar ile restorasyonun nasıl yapılacağı belirlenmiştir.

7.6.1. Genel müdahaleler

Genel müdahaleler restitüsyonda kaynak kullanımından gelen bilgilerin güvenilirlik derecelerine göre sınıflandırılmıştır. Buna göre:

1. Birinci derece güvenilir kaynaklar

Belgeleme ve inceleme çalışmaları sonucunda varlığı kesinlikle tespit elemanlardır. Bu elemanlar olduğu gibi korunacak; gerekli koruma ve onarım müdahaleleri yapılacaktır:

2. İkinci derece güvenilir kaynaklar

Yapıda izi olan; boyutları ve biçimi yapıdaki örneklerden bilinenler ve yapıda izi olmayan; varlığı ve boyutları yapıdaki örneklerden bilinen elemanlardır. Bu elemanlar yapıdaki özgün özdeş elemanlara uygun olarak özgün malzeme, işçilik ve boyutları ile tamamlanacak veya yeniden yapılacaktır.

3. Üçüncü derece güvenilir kaynaklar

Yapıda izi olan ve tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan bilinenler elemanlardır. Bu elemanlar yapıdaki özgün elemanlara uygun olarak özgün malzeme ve boyutları ile çağdaş detaylar kullanılarak yeniden yapılacaktır.

4. Dördüncü derece güvenilir kaynaklar

Yapıda izi olmayan ve tüm özellikleri karşılaştırmalı çalışmalardan bilinenler ve sözlü kaynaklardan gelen bilgilerle varlığı bilinen elemanlardır. Bu elemanlar yapıdaki özgün elemanlara uygun olarak özgün malzeme ve boyutları ile çağdaş detaylar kullanılarak yeniden yapılacaktır.

7.6.2. Fiziksel müdahale teknikleri

Aydın konutuna yapılacak olan diğer fiziksel müdahale teknikleri temizleme, tamamlama, sağlamlaştırma ve güçlendirme başlıkları altında incelenmiştir.

Temizleme

Fiziksel temizleme (niteliksiz eklerin kaldırılması)

Yapıya sonradan eklenmiş ve özgünlüğünü bozan tüm ekler kaldırılacaktır. Bu ekler: Kuzeydoğu cephesine temas eden klübe, yapının güney köşesinde bulunan depo, yağmur olukları, yağmur iniş boruları ve tesisat boruları, güneydoğu cephesinde bulunan çanak antenler, güneybatı cephesinde bulunan lavabo, seramikler, elektrik kutusu ve gusülhanede kullanılan niteliksiz platformlardır;

Z01 Antre mekanı; Z02 mekanındaki mozaik döşeme ve tavan kaplaması; duvarda bulunan lambri kaplamalar, tezgah ve lavabo; Z04 mekanında bulunan duş teknesi ve lambri tavan kaplaması; Z05 ve Z06 mekanlarını ayıran ahşap bölücü paneller ve lambri tavan kaplaması; Z07 mekanındaki gusülhanenin beton platformu, Z08 mekanında gusülhanenin üzerinde kaplanmış olan seramikler, Z09 mekanındaki seramik döşeme, tavan kaplaması; duvarda bulunan lambri kaplamalar, tezgah ve lavabo, ocak yüzeyinin seramik kaplamaları

Çatı katında bulunan ve yan binaya geçişi sağlayan köprü ve kapı; 1K03 mekanının dış duvarında bulunan beton şaft; 1K02 mekanında lambri tavan, döşeme ve duvar kaplamalarının tümü, ıslak hacmi ve geçiş kapısı; 1K03 mekanında lambri tavan, döşeme ve duvar kaplamalarının tümü, ıslak hacmi ve geçiş kapısı; 1K04 mekanında bulunan beton gusülhane platformu

Kimyasal temizleme

Kimyasal temizleme, mekanik temizlemenin mümkün olamadığı veya istenilen sonucu vermediği durumlarda ve dış duvarların zeminle birleştiği yerlerde bitkilerin yok edilmesi için kullanılacaktır. Taş malzemede çiçeklenmenin görüldüğü bölgelerde kirecin uzaklaştırılması veya çeşitli yüzeysel birikimler için taşa uygun kimyasal ve kağıt hamuru

kullanımı ile gerçekleştirilecektir. Uygulama sonrası kullanılan çözücüü taşın bünyesinden uzaklaştırmalıdır. Pencere ve kapıların boyalı ahşap yüzeylerinde ve metal parçalarında boyanın mekanik yöntemlerle kaldırılamaması durumunda boyanın sökülmesi için uygun kimyasal kullanılacaktır. Bitkiler uygun kimyasallarla öldürüldükten sonra boşalan kısımlar uygun harçla doldurulacaktır [33].

Mekanik temizleme

Cephede özgün olmayan harçların kaldırılması, iç mekanlarda duvardaki sıvaların özgün tabakaya kadar temizlenmesi ve metallerin aktif korozyondan temizlenmesi işlemleri mekanik yöntemlerle yapılacaktır. Ahşap yapı elemanlarının yüzeyinde bulunan boya tabakaları da ısı tabancası sonrası mekanik yöntemlerle temizlenecektir.

Sağlamlaştırma

Ahşap malzemeye yönelik sağlamlaştırma uygulamaları

Ahşapları mikroorganizmalar ve böceklerle karşı koruyabilmek için ahşaplara emprenye işlemi yapılması gerekmektedir. Kimyasal seçiminde insan sağlığına zarar vermeyen ve ahşapların üzerinde bulunan metallerle kimyasal reaksiyona girerek metallerde korozyona neden olmayacak malzeme olması önemli noktadır. Emprenye sırasında ahşabın yangın dayanımı arttıran ve yanmayı geciktirici tuzlar da kullanılmalıdır. Son olarak ahşapların yüzeylerinin neme ve ışığa dayanıklı vernikle kaplanması gerekmektedir.

Metal

Metallerdeki korozyon mekanik yöntemlerle temizlendikten sonra yüzeyleri dış ortamla ilişkisini kesecek kimyasallarla kaplanacaktır.

Güçlendirme

Zeminin fiziksel durumundan, yer altı sularından veya temelde kullanılan malzemesinin çeşitli bozulmalara uğraması nedeniyle analiz sonrası uygun görülen güçlendirme uygulamalarının yapılması gerekmektedir. Aydın konutunda zemin etüdü yapıldıktan sonra

müdahale yöntemi seçilecektir [34]. Yapılarda önemli bir tahribat unsuru olan suyun uzaklaştırılması için drenaj sistemi uygulanmalıdır.

Tamamlama

Tamamlama işlemi bir kısmı veya tamamı tahribata uğramış elemanlar için yapılacaktır. Tamamlamaların özgün elemanlardan ayırt edilebilir olması gereklidir. Tamamlamalar yapıdan, karşılaştırmalı çalışmalardan ve sözlü tarihten gelen bilgiler doğrultusunda yapılacaktır. Tamamlama yapılacak elemanlar: eksik demir parmaklıklar, taş söveler, gusülhaneler, zemin kaplaması, tavan kaplaması, çatı strüktürüdür.

Yenileme

Özgün halleri sağlamlaştırılıp kullanamayacak olanlar yenilenecektir. Yenilenen kısımların özgün kısımlardan ayırt edilebilir nitelikte olacak ve üzerine işaretleme yapılacaktır.

Eklenecek elemanlar

Günümüzde de konut işlevini sürdürecektir olan Aydın konutunun işlev ihtiyacından dolayı yapıya eklenmesi gereken elemanlardır. Bunlar: bahçe düzenlemesi için yapılacak yürüyüş yolları, ıslak hacim lavabo, dolap, vitrifiyeleri; ısıtma, aydınlatma, sıhhi tesisat sistemleri ve yağmur iniş borusu ve çatı oluklarıdır. Oluklar gizlenecektir.

7.7. Restorasyon Aşamaları

Restorasyon sürecinde yapılacak işlerin sıralaması ise aşağıdaki şekilde olacaktır.

1. Aşama: Şantiye iş programının yapılarak şantiye kurulacak ve gerekli malzemeler şantiyeye getirilip depolanacaktır. İş güvenliğine yönelik önlemler alınacak ve resmi prosedür tamamlanacaktır.

2. Aşama: Niteliksiz eklerin temizlenmesi bu aşamada sağlanacaktır. Bu süreç ve yapılacak işlerin mekânsal dökümü aşağıda verilmiştir.

Dış mekan: Özgün olmayan betonarme bahçe duvar yıkılacaktır. Bu aşamada şap dökülmek sureti ile oluşturulmuş olan araç ve yaya yolları temizlenecek, altında özgün döşeme olup olmadığı kontrol edilecek, buna göre temizleme tamamlanacaktır. Bu aşamada ayrıca bitişik nizam yapının yıkılması da sağlanacaktır.

Cephe: Özgün olmayan her türlü ek ve yapı elemanı kaldırılacaktır.

İç mekan: Özgün olmayan her türlü ek ve yapı elemanın kaldırılacak, bodrum katında sonradan örülmüş duvar kaldırılarak statik açıdan döşeme kontrol altına alınacaktır.

3. Aşama: Yapı elemanları sökülecek; restorasyon ve konservasyon için çalışma alanına götürülerek, sağlıklılaştırma ve restorasyon süreçleri başlatılacaktır.
4. Aşama: Cephede ve iç mekanlarda mekanik ve kimyasal temizlik yapılacaktır. Bu aşamada bitkisiid ve insektisiid uygulamaları da tamamlanacaktır.
5. Aşama: Drenaj sisteminin yapımı başlatılacak, güçlendirmeye yönelik işlem gerekmesi halinde bu aşamada tamamlanacaktır.
6. Aşama: Çatı strüktürünün sağlamlaştırılarak yenilecektir. Bu aşamada yangın sebebi ile kesit kaybına veya kimyasal bozulmaya uğramış elemanlar da aynı kesit ve özellikteki malzeme ile değiştirilecektir. Çatı kaplaması da bu aşamada tamamlanacaktır.
7. Aşama: Yapının döşeme ve tavan kaplamalarında gereken tamiratlar ve yenilemelerin yapılması tamamlanacaktır.

8. Aşama: Elektrik, mekanik ve sıhhi tesisat; gerekli uzmanlardan projelendirme ve uygulama hizmeti alınmak sureti ile yapılacaktır.
9. Aşama: Restorasyonu ve sağlıklılaştırması biten yapı elemanlarının yerlerine montajı tamamlanacak, yeni imalatlar tamamlanacaktır.
10. Aşama: İç mekan dekorasyonu tamamlanacak ve bahçe düzenlemesi yapılacaktır.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kırsal mimari mirasın korunması, ülkemizde halen daha tartışılan ve gerekliliği üzerine yorumlar yapılan bir süreci yaşamaktadır. Bu süreç, özellikle en yoğun bir şekilde kaybolan bu mimari miras türü için zarar getiren önemli bir etkeni de oluşturmaktadır. Ülkemiz, geçmişte yoğun olarak tarım ve hayvancılıkla geçinen bir toplum yapısına sahip olduğundan, kırsal mimari bağlamında önemli örneklerle de sahiptir. Bu bağlamda Doğu Karadeniz bölgesi de, ahşabın bolluğu gibi etmenlerle bölgeye ünik, nitelikli bir yapım sistemi ve mimari miras stoğunu bünyesinde halen daha barındırmaktadır. Ancak bölgenin geneli geleneksel kırsal mimari mirasını kaybetme ve gelecek kuşaklara aktaramama tehlikesi ile karşı karşıyadır. Kır nüfusunun azalmasıyla yapıların terk edilmesi veya artan ihtiyaç nedeniyle geleneksel evlerin yıkılarak yerlerine geleneksel olmayan yöntemlerle daha büyük evlerin yapılması, geleneksel yöntemle talebin azalmasıyla ustalığın kaybolması ve yapı yapma bilgisinin aktarılamaması; belediye mevzuatında yapılan değişiklikler ve idarelerin planlama hataları ile kır kent ayrımının ortadan kalkması; yasal düzenlemelerin yetersizliği; ekonomik sebepler vb. bir çok nedenle her geçen gün geleneksel mimari mirasımız kaybolmaktadır. Bunun yanı sıra Ortadoğu'dan gelen kitle turizmi bağlamında gelişen turist istek ve ihtiyaçları da -gelen turistin kültür ve doğa turizmi bağlamında bilgisiz olmasının da yardımı ile bu mirasın kaybında önemli bir sebebi oluşturmaktadır.

Yomra ilçesinde de yukarıda açıklanan bu durumların yarattığı sıkıntı çok net bir şekilde görülebilmektedir. Geçmişten günümüze aktarılan konut sayısının tek haneli sayılardan oluşacak kadar az kalması ve yerine niteliksiz yapıların inşası; yapı kültürünün gelecek nesillere aktarımı adına endişe verici bir süreci işaret etmektedir. Günümüze kalan yapılardan biri olan Aydın konutu da hem konut olarak kullanımının sürmesi hem de yapı sahiplerinin bilinçli ve farkındalık sahibi insanlar olmaları sebebi ile günümüze kadar ulaşmıştır. Yapı hem değişme ve bozulmalarının çokluğu, hem restitüsyon problemlerinin varlığı, hem de çok az sayıda kalmış bulunan nitelikli yapılardan biri olması sebebi ile tez konusu olarak seçilmiş ve projelendirilmiştir. Ancak, yapının gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde aktarılabilmesi için acil müdahaleye de ihtiyaç duyulmaktadır. Bu süreç, korumanın sürdürülebilirliği açısından katılımcı bir şekilde tamamlanmalı, yapının özgünlüğüne ve/veya fiziksel durumuna zarar verecek olası müdahalelerin önüne

geçilebilmesi için de kullanıcı ihtiyaçlarının saptanarak projelendirildiği / uygulandığı bir şekilde tamamlanmalıdır. Aydın konutunun restorasyon projelendirme çalışmasında olduğu gibi, kullanıcılarla kurulan sağlıklı diyaloglar, koruma süreci açısından elzem ve önemlidir.

Koruma ve kullanma dengesinin sağlıklı kurulabildiği uygulamaların sürdürülebilirliği de fazla olup; yaşayan yapılar çevreyi, yaşayan çevre de dokuyu değiştirip dönüştürerek, korumaya katkı sunacaktır.

KAYNAKLAR

1. İnternet: Trabzon ve İlçeleri Haritası. URL: http://harita.sitesi.web.tr/b_61.jpg, Son Erişim Tarihi: 5.3.2019.
2. İnternet: Yomra Uydu Fotoğrafı. URL: Google Earth, earth.google.com/web/Google, Son Erişim Tarihi: 5.3.2019.
3. Doğanay, S. (2007). Yomra'nın başlıca fonksiyonel özellikleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 12(18), 79-109.
4. Odacı, B. (2013). *Araklı-Sürmene (Trabzon) arasındaki bölgenin jeolojik ve yapısal özellikleri (Kuzeydoğu Anadolu, Türkiye)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
5. İnternet: Yomra'nın Coğrafi Yapısı. URL: <https://www.yomra.bel.tr/genel.asp?sayfalama=goster&id=70>, Son Erişim Tarihi: 20.3.2019.
6. İnternet: Yomra İklim Verileri. URL: <https://tr.climate-data.org/asya/tuerkiye/trabzon/yomra-8551/>, Son Erişim Tarihi: 20.3.2019.
7. İnternet: Yomra'nın Coğrafi Yapısı. URL: <http://www.yomra.gov.tr/cografi-yapisi>, Son Erişim Tarihi: 20.3.2019.
8. Ayar, T. (2016). *Islahat Fermanı Sonrası Kiliselerin Tamiri ve Yeniden İnşası: Yomra Örneği*, 1. Uluslararası Geçmişten Günümüze Trabzon'da Dini Hayat Sempozyumu, C.II, İstanbul.
9. Dursun, Y. (2016). XV. Yüzyıldan XX. Yüzyıla Üç Merkezli Bir Nahiye: Yomra Nahiyesi Örneği. *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 18-41.
10. İnternet: Tarihte Yomra. URL: <http://www.yomra.gov.tr/tarihte-yomra>, Son Erişim Tarihi: 20.3.2019.
11. Kazaz, E. (2016). *Trabzon kırsal cami mimarisi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
12. İnternet: Kemerli Köprü Yomra Trabzon. URL: <https://www.tatilcity.net/yapilacak-seyler/kemerli-kopru-yomra-trabzon/>, Son Erişim Tarihi: 20.3.2019.
13. Doğanay, S. (2007). Geçmişteki Önemi Azalan Yerleşmelere Tipik Bir Örnek: Özdil (Uzmesohor). *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 297-329.

14. İnternet: ÖzdiU Uydu Fotoğrafi, URL: Google Earth, earth.google.com/web/Google Son Erişim Tarihi: 20.3.2019.
15. Yeler, G., Özek, V. (2007). *Geleneksel Konut Mimarlığının Biçimlenişinde İklim Faktörünün Değerlendirilmesi*, Uluslararası Ekolojik Mimarlık ve Planlama Sempozyumu, Antalya.
16. Sümerkan, R. (1990). *Biçimlendiren etkenler açısından Doğu Karadeniz kırsal kesiminde geleneksel evlerin yapı özellikleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
17. Özgüner, O. (1970). *Köyde mimari Doğu Karadeniz*. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.
18. Tayla, H. (2007). *Geleneksel Türk mimarisinde yapı sistem ve elemanları*, İstanbul: Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı Yayınları, 732.
19. Dolu, Y. B. (2015). *Kocaeli ve Çevresinde Çandı (Ahşap Yığma) Teknikle Yapılmış Camiler*, Uluslararası Gazi Akçakoca ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu, Kocaeli: Kocaeli Belediyesi Yayını, 1685 – 1701.
20. Durdu, A. (2011). *Giresun'da Yayla Kültürü ve Geleneksel Yayla Evleri (Alucra ve Yağlıdere)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
21. Aydın, Ö., ve Lakot Alemdağ, E. (2014). Karadeniz geleneksel mimarisinde sürdürülebilir malzemeler; ahşap ve taş. *Journal of International Social Research*, 35.
22. Gedikoğlu, A. (1978). *Harşit granite karmaşığı ve çevre kayaçları Giresun – Doğankent*, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
23. Batur, A., ve Gür, Ş. Ö. (2005). *Doğu Karadeniz'de kırsal mimari*. İstanbul: Milli Reasürans TAŞ, 220-223
24. Ahunbay, Z. (1999). *Tarihi çevre koruma ve restorasyon*. (2). İstanbul: YEM Yayınları, 70.
25. Yeşilyurt Tunç, Z. (2019). *Trabzon'da serender yapılarının incelenmesi ve yeniden işlevlendirme önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
26. Özpamir Eskiünürlü, E. (2018, 2 Mayıs). Fazlı Aydın ile Aydın konutu üzerine söyleşi. Aydın konutu, Trabzon.
27. Özpamir Eskiünürlü, E. (2018, 1 Mayıs). Aysun Aydın Öksüz ile Aydın konutu üzerine söyleşi. Aydın konutu, Trabzon.

28. Eres, Z. (2013). Türkiye’de Geleneksel Kırsal Mimarinin Korunması: Tarihsel Süreç Yasal Boyut. K.K. Eyüpgiller ve Z. Eres. (Editörler). *Prof. Dr. Nur Akın’a Armağan–Mimari ve Kentsel Koruma*. İstanbul. YEM Yayınları, 457-469.
29. İnternet: 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu. URL: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2863.pdf> Son Erişim Tarihi: 18.8.2019
30. İnternet: ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü. URL: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0464062001536913566.pdf Son Erişim Tarihi: 18.8.2019
31. İnternet: ICOMOS Venedik Tüzüğü. URL: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0243603001536681730.pdf Son Erişim Tarihi: 18.8.2019
32. İnternet: ICOMOS Amsterdam Bildirgesi. URL: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0458320001536681780.pdf Son Erişim Tarihi: 18.8.2019
33. Zakar, L. (2013). *Restorasyon Uygulamalarında Kullanılan Çağdaş Teknikler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
34. Oğuz, G. ve Urak, G. (2004, 6-8 Ekim). *Adana Kenti Geleneksel Konutlarının Yapım Tekniği ve Malzeme Kullanımı Açısından Analizi ve Koruma Önerileri*. 2. Ulusal Yapı Malzemesi Kongresinde sunuldu, İstanbul.

EKLER

(Ekler Tezin arka kapağında CD ortamında verilmiştir.)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : ÖZPAMİR ESKİÜNÜRLÜ, Ezgi
 Uyuğu : T.C.
 Doğum tarihi ve yeri : 18.05.1981, Ankara
 Medeni hali : Evli
 e-mail : eozpamir@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi / Mimarlık	Devam ediyor
Lisans	Gazi Üniversitesi / Mimarlık	2012
Önlisans	Ankara Üniversitesi / Restorasyon ve Konservasyon	2003

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2014-2019	TMMOB Mimarlar Odası Ank. Şube	Sekreter yard.
2012-2014	Selda Gümüşdoğan Mimarlık	Mimar

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

Özpamir, E. (2019, 26-27 Nisan), *Trabzon İli, Yomra İlçesinde Bulunan 160 Ada 14 Parseldeki Osman Bey Konağının Belgelenmesi ve Korunmasına Yönelik Öneriler*, 6. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi, Gaziantep

Hobiler

Yüzme, Bitki, Dikiş, Yoga

GAZİ GELECEKTİR..